

TETELA BOBO'ANA LUKE 'I'ETOLADINA

Luke nigeya goma Yudiana, tauna tuga goma Gilisi, ta wate doketa, nai tada gwae togile'oasa. Tuta nina Paulo 'isakowasi Luke 'ina senaya, Luke Yesu tetelina 'inonona ga 'iemisena, 'enega Paulo 'i'oayabuna ga 'ilemena. Muliyege Yesu tetelina 'i'etoladina 'aene tauna maibo'ada 'ada tooboboma, 'oloto be iine, sinabwadi be gidalidi, me Yudia ta wate taudi nigeya me Yudia.

Tetela 'ana 'ebe e'ale

¹ Ye 'inapwana Tiopilo. Ni'atu tomota yaudi Yesu tetelina si'etoladina to'ase nadigega 'ina guinuwa 'edaya manuna.

² Tetela nidi si'etoladidi to'ase nadigega taudi to'awa'ai'ailao sigimi'itena, 'enega siloguguya ga siemwasala 'emaya,

³ ta esi yage nidi maibo'adi gimitutega ga batuwa yamwalatoi 'ai'ailidi, 'enega nuwanuwagu be 'aene yage nidi maibo'adi yada emwasala 'ai'ailidi 'emuya,

⁴ be 'enega yage nidi ni'atu 'unonodi 'aledi 'uda mwalatonidi be wate 'uda 'awa 'ai'ailedi.

Ilisabeti 'ina 'euwana

⁵ 'Igu emwasala 'ana 'ebe e'ale gete nadigega: Tuta nina Yudia 'ena Elodi 'ietoloina, totaliya 'ebweu 'ana esana Sakalaya 'imiyami. Tauna

totaliya nina Ebaya 'ina boda 'ediyega. Ta mwanena 'ana esana Ilisabeti, tauna wate totaliyao 'idi boda 'ebweu.

⁶ Ta siteluwa nidi Yaubada matanaya sibubuna palupaluna, manuna Yaubada 'ina lolina maibo'ana siematamatana 'ai'ailena.

⁷ Ta nige ya natudimo, manuna Ilisabeti megamegagalina ga wate ni'atu 'ikaiyale, ta wate mwanena ni'atu 'ie'inpwana.

⁸ *'Enega 'ebweu tuta 'enaya Sakalaya ma ina bodao taliya siguiguinuwa, ta 'asiyata nina 'ena Sakalaya nina 'ina tuta be taliya 'ida guinuwe Yaubada matanaya.

⁹ Manuna nadige ga 'idi bubuna, ga gosenao 'ediyega esinuwa 'ilobena, 'enega 'Inapwana 'ina Anuwa Tabu 'ena 'ilugu be 'aene gala'u* 'ida gabu 'ebe taliya 'enaya.

¹⁰ Tuta nina gala'u 'ana gabu 'ana tuta ta boda sinabwana anuwa 'atamaninaya Yaubada 'ena sisidasida.

¹¹ 'Enega Yaubada 'ina anilose 'iapwesa Sakalaya matanaya, ga gala'u 'ana 'ebe gabu 'atainega 'itoolo.

¹² Gote 'ena Sakalaya 'i'itena ga nuwana 'iowana, ta wate ma ina matauta.

¹³ Ta anilose 'igwae, "Sakalaya, geya'abo 'umatamatauta. Yaubada 'imu sida ni'atu 'inonona, 'enega mwaneyo Ilisabeti natuyo me'olotona 'ienatunei be 'ueese Yoni.

¹⁴ 'Enega 'uda gwausowala ta wate tomota

* **1:8:** Sia 30:1, 7-8 * **1:9:** *gala'u:* 'Ebweu yage sigabuna Anuwa Tabu solanaya, maina bobo'ana, ta dimudimu sieesena inisenisi (incense).

maibo'adi sida gwausowala gwama nina 'ina tubuwa manuna.

15 *Manuna natumuna 'iabe 'ana esana sin-abwana Yaubada matanaya, ta geya'abo oine nai bwasi waiwai 'inumanumadi, ta 'iabe 'ina tubuwa'unu 'enega 'ida maa Yaluyaluwa Tabunega.

16 Be 'enega tauna me Isileli yaudi 'ida 'au'ewa limedima 'idi 'Inapwana Yaubada 'enaya.

17 *Ta tauna 'iabe ma ina waiwai ta ma ina 'atepatu, be Yaubada manuna 'ida etosimana, ta 'ina waiwai nadigega lowa palopita Ilaitiya 'ina waiwai. Be 'enega guguya 'enega tama 'ida giesana iledi be natudiyao sida nuwa'i'isi limedi. Be wate taudi tole'oa lolina 'ida giesana ilelima 'eda palupaluna 'enaya, be 'enega 'Inapwana 'ina tomotaiyao 'ida gibubudi 'ina mai manuna.”

18 Ga Sakalaya anilose nina 'ieonena, 'igwae, “Ona gete 'ana nono 'eguya kwanikwanina, manuna 'abo'agu ni'atu yaetai sinabwa, ta mwanegu wate 'ikaiyale.”

19 Ta anilose nina 'igwae, “'Abo'agu Gebeliela, ta tuta yauna Yaubada matanaya yatootoolo, ta gete tuga Tauna 'ietuneguma be ale gete bobo'ana yasimane 'emuya.

20 Ta 'oyo esi 'igu ale nina 'emuya nigeya 'uemiemise, 'enega 'iabe meyayo 'imwamwau be nigeya kapekapeyana 'uoona be 'ana laba 'igu ale nina 'ana mwalatoi 'ai'aila 'iapwesa be 'enega ona 'u'inana lima.”

* 1:15: Num 6:2-3 * 1:17: Md 11:14, 17:11-13; Mal 4:5-6

²¹ Ta tomota maibo'adi 'etamo tuga 'atamanaya siyamwayamwa, ta sinuwanuwa to'ase 'alena Sakalaya 'iso'iso'i Anuwa Tabu solanaya.

²² 'Enega Sakalaya 'iapwesa, ta nigeaya kapekapeyana be 'iona 'ediya, manuna meyana 'imwau. Gete 'enega simwalatonina 'aene ni'atu Anuwa Tabu solanaya we'iwe'iyaya 'i'itena. Ta nigeaya sawesawenaya be 'iona 'ediya, ta tuga nimanega 'ienimasusumo.

²³ Ta Sakalaya 'ina taliya 'ana 'asiyatao sigumwalaya ga 'iila limana 'ina 'asaya.

²⁴ Ta tuta gete mulinaya, mwanena Ilisabeti 'i'euwana, ga nawalae nima soladiya nigeaya 'ida adadana ta esiya anuwaya 'imiyamiya

²⁵ ta 'igwae, “Gete 'agu lema Yaubada 'enega. Lowa megagaligu 'enega yaomayamaya, ga gete tuga omayamaya 'igumwala.”

Meli 'ina enatuna 'alena tetelina

²⁶ Ta ni'atu Ilisabeti 'ina nawalae sikisi sigumwala, ga Yaubada 'ina anilose Gebeliela 'ietunena ga 'imai sena Galili 'ena, 'ebweu 'asa 'ana esana Nasaleta 'enaya,

²⁷ *ga 'ebweu gomagweine nuwenuwebolana 'ena 'iapwesa, 'ana esana Meli. Gomagweine nina tauna Yosepa 'ena sisawa eyaiyena, ta tai nina Debida 'ina susuyega.

²⁸ Ta anilose nina 'imai ga 'ieonena, 'igwae, “Kagutoki Meli. 'Inapwana 'ina oboboma sinabwana 'emuya, ta tauna ma'iyayo.”

²⁹ 'Enega Meli nuwana 'iowana ga 'inuwanuwa edaedadama, ona nina 'ana mwalatoi manuna.

* 1:27: Md 1:18

30 Ta anilose nina 'igwae, “Meli, geya'abo 'umatamatauta, ta Yaubada 'ina oboboma sin-abwa wawasae 'emuya 'imiyami,

31 *be 'enega 'iabe 'u'euwana be natuyo me'olotona 'uenatune, be 'ana esana 'uda eese Yesu.

32 *Tauna ma'etamo 'ietoewaiwai be tomota sida bwaue tauna Toloetana sana Natuna, be 'Inapwana Yaubada lolina waiwaina 'ida 'ebwa'e, nadigega tubuna Debida 'ina lolina,

33 be 'enega Yekobe 'ina bodao 'iloinedi, ta 'ina lolina nina geya'abo 'igumwagumwala.”

34 *Ta Meli 'iona anilose nina 'enaya, 'igwae, “Mwa'adega batu sa'i gete? Manuna 'abo'agu nigea yaai!”

35 Ta anilose nina 'igwae, “Yaluyaluwa Tabuna 'iabe 'emuya 'imwa'utama be Yaubada 'ida giewaiwaiyeyo be natuyo 'uenatune gwama 'esasena, tauna 'iabe sieese Yaubada Natuna.

36 Ta 'uda mwalatoni 'aene nibayo Ilisabeti 'ikaiyale ta megagalina, ta esi 'i'euwana, ga ni'atu 'ina nawalae sikisi.

37 Manuna yage maibo'ana Yaubada sawesawenaya.”

38 'Enega Meli 'igwae, “'Ago'agu Yaubada 'ina toguinuwa. To'ase 'imu ona 'eguya nadigega 'ida apwesa tuga.”

'Enega anilose nina Meli 'iebesinena ga 'itauya.

Meli 'ina ayausa Ilisabeti 'enaya

39 Ta tuta gete mulinaya Meli 'itoolo ga Yudia 'oyanao 'itu'etaodi ga 'ebweu 'asa 'ena 'iapwesa.

* 1:31: Md 1:21

* 1:32: 2 Sam 7:16-17; Ais 9:7

* 1:34: Md

1:20

⁴⁰ 'Enega Sakalaya 'ina anuwaya 'ilugu ga nibana Ilisabeti 'ilokagutokiyena.

⁴¹ Ta tuta nina Ilisabeti lokagutoki nina nibana 'enega 'inonona ga gwama nina gamwanaya 'iloniu, ta Yaluyaluwa Tabuna Ilisabeti nina 'iloemaena,

⁴² ta 'enana sinabwanega 'ibwau, 'igwae, “'Eniba, Yaubada 'iobobomemuya, nigeaya 'ebweu wate yaita waine nadigega 'oyo. Ta natumuna 'iabe 'uenatune gomagomabwainina.

⁴³ Ta mwa'adega ga 'enega 'oyo 'igu 'Inapwana sinana, ta 'umai ga 'uayausigu?

⁴⁴ Ta 'u'ita, 'imu lokagutoki yanonona, ga gwama 'ina gwausowala 'enega gamwaguya 'iloniu sinabwana.

⁴⁵ Ta 'oyo 'Inapwana 'ina ale 'ana toemisa, 'enega ma imu gwausowala, manuna 'iabe 'ana 'ai'aila 'iapwesa 'emuya.”

⁴⁶ *Ta Meli 'igwae, “Tuta yauna 'ateguyega 'Inapwana yatuputupu,

⁴⁷ ta yagwaugwausowala Yaubada tauna 'agu To'toseyana 'enaya.

⁴⁸ *Manuna 'abo'agu tuga 'ina toguinuwa gomagomabesogu, ta tuwa tuga 'i'ita mwa'utama be 'enega tuta simeemai 'ediya 'epata auwaudi maibo'adi situpugu.

⁴⁹ Manuna Yaubada tauna Toewaiwai sana guinuwa waiwaina 'iguinuwena manugu, ta tauna 'ana esana 'esasena ta etaetabuna.

⁵⁰ *Tauna 'ana to'amayabao 'epata 'ebweuna 'ebweuna 'ediyega 'i'atenuwa 'ole'oleyedi.

* **1:46:** 1 Sam 2:1; Ais 61:10

* **1:48:** Lu 11:27

* **1:50:** Sam

51 Ta esi taudi togagasao be tonuwatu'eyao nimana waiwaina 'enega 'i'ausepaledi.

52 *Toesaesa nidi 'igimwa'utedi 'idi 'ebemi esaesa 'ediyega ta togomabeso 'igilagasaki.

53 *Ta wate tobotana 'ie'enidi ga gamwadi 'ipawa, ta toesaesao maanimenimedimo 'ietune iledi.

54 *Ta tauna 'ina onaupaupa nina tubudao 'ediya 'inuwa'isina 'enega 'abo'ada me Isileli 'i'atenuwa 'ole'oleyeda ga 'i'etoseyeda.

55 Ona'ai'aila, tubudao nidi taudi Ebelaamo ma ina susuyao 'ediya 'ionaupaupa be 'aene 'ida 'atenuwa 'ole'ole ataedi.”

56 Ta Meli 'ina onao ni'atu 'ilosalonidi, 'enega manibana simiyana nawalae 'etoi, ga muliyega 'ila limana 'ina 'asaya.

Yoni togiebapitaiso 'ina tubuwa

57 Ta tuta nina Ilisabeti 'ienatunaya ga gwama nina me'olotona.

58 'Enega 'ina bodao ta wate gosenao Yaubada 'ina oboboma 'enaya sinonona ga maibo'adi ma'enaosiegwausowala leleleya.

59 *Ta gwama nina 'ina tuta tubuwa mulinaya ga ni'atu 'asiyata sebeni, 'enega 'ina bodao sideli egogonama gwama nina bwalana sabi dabana† be 'enega 'aene tamana 'ena siewaliyesae.

* **1:52:** 1 Sam 2:7 * **1:53:** Sam 107:9 * **1:54:** Ais 41:8-10; Mai 7:20; Nug 17:7 * **1:59:** Nug 17:10-12; Lu 1:13 † **1:59:** *dabana lodaba:* Nugana 17:10-14 'ena Yaubada Ebelaamo 'iloinena be 'aene tauna be natunao me'olotodi be tubunao me'olotodi 'idi yage bwaladi sida 'upwa yauledi, nate wel'iweliyaya nai 'ebe 'inana sida guinuwe, ta 'ana mwalatoi taudi Yaubada 'ina tomotaiyao esiesinuwadi.

⁶⁰ Ga sinana 'i'etoboda, 'igwae, “Nigeya! Ta esi 'ana esana Yoni.”

⁶¹ 'Enega sigwae, “Nate esana nina nigeya 'omi 'ami esana!”

⁶² 'Enega enimasusuyega tamana sienaidena be 'aene mwa'adega gwama 'ana esana sida eese.

⁶³ Ga Sakalaya 'ebe 'etoladi 'isidena ga gwama nina 'ana esana 'i'etoladinaya, 'igwae, “'Ana esana Yoni.” 'Enega boda maibo'adi si'itena ga nuwadi 'iowana.

⁶⁴ Ta tuta gote 'enaya Sakalaya meyana 'ikapekapeyana limana, ga 'iona, ga Yaubada 'itupuna.

⁶⁵ Ga 'enega gosenao nidi maibo'adi simatauta, ta tetela nina 'isakowasi Yudia 'oyanao ta senanao maibo'adi 'ediya.

⁶⁶ Ta tomota nidi yaisigedi sinonona sinuwa edaedadamina, 'enega taudimo sienaidedi, sigwae, “Gwama gete mwa'adega 'iabe 'ina guin-uwa?” Manuna si'itena Yaubada 'ina waiwai 'enaya 'imiyami.

⁶⁷ Ta tamanana Sakalaya Yaluyaluwa Tabuna 'iloemaena ga 'enega 'ionaupaupa, 'igwae,

⁶⁸ “'Inapwana tada tupu, tauna me Isileli 'ida Yaubada, manuna ni'atu 'iayausida sabi lemeda be miyamwau 'enega 'ili'amida.

⁶⁹ 'Enega tauna Yaubada 'ina 'ali'ei Debida 'ina susuyega 'ida To'etoseyana nina 'igieapwesena 'edaya.

⁷⁰ Lowaenei palopitao nuganuganidi Yaubada 'ina ona gete nadigega sigimi simanena

⁷¹ *'aene 'ida 'etoseyeda 'ada talauwalao

* **1:71:** Sam 106:10

'ediyega, ta wate taudi 'ada toe'idi'idiyao
'ediyega,

72 *ta wate lowa 'ionaupaupa be 'aene gimi
tubudao 'i'atenuwa 'ole'oleyedi, ta 'ina onau-
paupa nina geya'abo 'inuwanuwa pupulei.

73 Onaupaupa gete tubuda Ebelaamo manuna
Yaubada 'enega

74 be 'aene 'ida li'amida 'ada saiyo 'ediyega ta
ma ida 'atepatu 'enaya tada guinuwa,

75 ta wate 'aene ma ida bubuna 'esasena ta
palupaluna 'asiyata 'ebweuna 'ebweuna.

76 *Ta 'oyo natugu, sida eeseyo Toloetana sana
'ina palopita, manuna 'oyo 'iabe 'ununugana be
'ida 'Inapwana 'ina 'eda 'ugibubu,

77 ta wate 'ina tomotaiyao 'uemataluvedi
be 'aene 'idi bubuna to'umalina 'adi nuwatau
'ediyega 'etoseyana siloba.

78 *Manuna gete, Yaubada 'ina yala be 'ina
'atenuwa 'ole'ole 'edaya be 'etoseyana 'ina
maedana 'ida gimisae 'edaya,

79 be 'enega taudi wate guguyoi be mwawasa
senanao 'ediya simiyami 'ida giemaedani, be
'enega maibo'ada 'ida anuganeda gwausowala
'ana 'eda 'enaya.”

80 *Ta ni'atu gwama nina 'isinabwa ta
yaluyaluwana wate 'iewaiwai. 'Enega tebweuna
sena mwatui daitaya 'itauya ga nada 'ilo'asa ga
'ana laba me Isileli 'ediya 'iapwesa ga 'iloguguya.

* 1:72: Nug 17:7, 22:16-17 * 1:76: Md 3:3, 11:10; Ais 40:3

* 1:78: Ais 60:1-2, 9:2; Md 4:16; Yo 8:12 * 1:80: Md 3:1-6

2

*Yesu 'ina tubuwa
(Madiu 1:18-25)*

¹ Ta Yoni 'ina tuta gwama 'enaya 'ebweu toloina sinabwana 'ana esana Sisa Ogusito 'imiyami, ta 'ina lolina 'isa'una be 'aene 'asa 'ebweuna 'ebweuna tomotenidi 'adi esanao sida 'etoladidi.

² Lolina gete 'ie'ale'unu tuta nina Kuwilinio 'ina tuta etoloina Silia 'enaya.

³ 'Enega tomota maibo'adi sitauya 'asetamadiya be 'adi esanao si'etoladidi.

⁴ *Yosepa wate Nasaletega 'itoolo nate Galili solanega ga 'itauya Yudiya, Debida 'ina 'asa 'ana esana Bedileema 'enaya, manuna Yosepa tauna 'ebweu Debida 'ina susu.

⁵ 'Enega 'ana sawaeyai Meli maliyana sitauya be 'aene nada 'adi esana si'etoladi, ta Meli nina ma 'euwanina.

⁶ Ta tuta nina Bedileema 'ena simiyami ga ni'atu 'ina nawalae 'ilobena ga 'ienatuna,

⁷ 'enega gwama nina 'oama 'ediyega 'iwaduna ga yobai 'idi 'ebe 'e'ai 'enaya 'isa'una. Manuna anuwa 'owaga ni'atu 'imaa, 'enega nigeya 'ebweu wate mwatui manudi be 'ena silulugu.

Sipi 'adi to'ita'i'itao Yesu siyausina

⁸ Ta sena nina 'enaya sipi 'adi to'ita'i'itao boi-boiya siyaweyawe ta 'idi sipiyao silomalomata 'i'isidi,

⁹ ta 'Inapwana 'ina anilose 'iloesalutuidi ga 'ituyayalidi ta maibo'adi simatauta.

* 2:4: Yo 7:42

10 'Enega anilose nina 'ieonedi, 'igwae, “Geya'abo wamatamatauta, ta esi wada gwausowala, manuna ale bobo'ana yame'ena 'emiya be 'enega 'iabe tomota maibo'adi wate 'idi 'ebe gwausowala.

11 Ta ale nina gete, batuwa boboi nina Debida 'ina 'asaya 'ami To'etoseyana ni'atu 'itubuwa, tauna 'ida 'Inapwana Keliso.

12 'Enega 'ana 'ebe 'inana gete, be 'abo gwama nina 'oama 'enega siwaduna ga yobai 'idi 'ebe 'e'ai 'ena 'i'eno'eno walobai, tauna tuga nate gwama nina.”

13 Ta tuta nina 'enaya anilose wate yaudi siapwesa, ga Yaubada situputupu,

14 sigwaegwae, “Yaubada galewaya tada tupui, ta bale'uya taudi 'iobobomedi sida miya gwau-sowala.”

15 Ta ni'atu anilose nidi siila limana galewaya, ga sipi 'adi to'ita'i'itao taudimo 'ediya sigwae, “Bedileema 'ena tatatauya be yage nina 'Inapwana 'isimanena tada 'ita.

16 'Enega silomanini ga sitauya, ga Meli be Yosepa ta wate gwama nina yobai 'idi 'ebe 'e'ai 'ena 'i'eno'eno silobena.

17 Gote 'ena si'itena ga gwama nina tamana be sinana sieonedi to'ase nadigega anilose 'ina ona 'ediya gwama nina manuna.

18 Ta 'aina tomota ale gete sinononaya ga nuwadi 'iowana to'ita'i'ita sipi nidi 'idi ona manuna.

19 Ta Meli ona nidi maibo'ana 'inuwa'i'isidi ga 'inuwa edaedadama manudi.

20 'Enega to'ita'i'ita sipi nidi siila ga ma idi lotuputupu Yaubada 'ana esana sigilagasina, manuna anilose nina 'ina simana 'ediya 'ana 'ai'aila sinonona ta wate si'itena.

21 Ta 'ina wiki ni'atu 'ebweuna 'igumwala, ga gwama nina bwalana sidabena ga sieesena Yesu, nate esana nina nate lowa anilose Meli 'i'ebwa'ena tuta nina 'etamo nigeya 'i'eu'euwana.

Yesu si'au'ewena Anuwa Tabu solanaya

22 *Ta 'ina 'egabu mulinaya Meli 'ana gie'esasa 'ana tuta 'ilobena, ga natudina si'au'ewena Yelusalema 'ena be sida 'ebwaya Yaubada 'enaya, nadigega Mosese 'ina loina 'isa'una be sida guin-uwa'esa.

23 Yaubada 'ina loina nina gete nadigega si'etoladina, 'igwae,

“Gogama tomatuwa me'olotodi 'ebweuna 'ebweuna wada tagwaledi 'Inapwana 'enaya.”

24 Ta wate taudi 'idi taliya Yaubada manuna sitauyedi, nadigega 'ina loina 'isa'una, 'igwae,

“'Imi taliya nai buneukwaukwa 'eluwa nai bunebune 'eluwa.”

Simioni 'ina ona

25 Ta gote tuta nina 'enaya Yelusalema 'enaya 'ebweu 'inapwana 'ana esana Simioni 'imiyami. Tauna tai bobo'ana, ta wate Yaubada 'i'amayabena sinabwana, ta ma ina 'alama'i'itana 'iyamwayamwa me Isileli 'adi To'etoseyana manuna. Tai nina Yaluyaluwa Tabuna 'ena 'imiyami.

* 2:22: 1 Loi 12:1-4; Sia 13:2, 12, 15; 1 Loi 12:8

26 'Enega Yaluyaluwa Tabu nina 'ie'itena be 'aene geya'abo 'imwawamwawasa be 'ana laba To'toseyana nina 'Inapwana 'enega 'ida 'ita bemi.

27 Ta Yaluyaluwa Tabuna 'ienywa sa'uyena, ga Simioni nina 'ilugu Anuwa Tabu 'enaya, ta Yosepa be Meli gwama nina Yesu ni'atu sime'ena Anuwa Tabu 'enaya be manuna sida guinuwat to'ase nadigega lona 'ina simana.

28 'Enega Simioni gwama nina 'i'aalena ga Yaubada 'ena 'ilokagutoki, 'igwae,

29 "Inapwana 'imu onaupauwa 'eguya ni'atu yalobena, 'enega gete tuga 'uda tagwalegu be ma igu gwausowala yada mwawasa,

30 *manuna mata'ai'ailiguyega 'imu To'toseyana nina ya'itena,

31 gete tauna 'usa'u apwesena maibo'ama 'emaya,

32 *ta tauna taudi nigeya me Yudia 'adi to-giemaedana, ta 'abo'ama 'imu tomotaiyao me Isileli 'ima 'ebe tupu."

33 Ta tamana be sinana nuwadi 'iowana Simioni 'ina ona nidi manudi.

34 *'Enega Simioni 'iona obobomedi, ga 'iona Meli 'enaya, tauna Yesu sinana, ga 'igwae,

"'Uda 'ita gwama gete Yaubada 'iesinuwenana be 'enega ma'etamo me Isileli yaudi 'igiebel'uyedi, ta wate yaudi 'igietoolodi. Ta tauna tuga 'iabe 'ida ewe'iwe'iyaya tomota 'ediya ta 'aidi sida 'awakabokaboe,

* 2:30: Ais 52:10 * 2:32: Ais 49:6; Yo 8:12 * 2:34: Ais 8:14; 1 Ko 1:23; 1 Pi 2:6-8

³⁵ ta 'enega 'idi nuwanuwa kwaikwaiyidi 'ida gieapwesedi. Ta 'oyo Meli 'iabe 'imu nuwamwau 'atuwa suna 'ibadibadiyo.”

Ana 'ina ona

³⁶ *Gote 'ena 'ebweu palopita mewainena 'imiyami, 'ana esana Ana, tauna Panuela natuna, ta wate Aseli 'ina susu 'ebweu. Waine nina ni'atu 'ikaiyale, manuna lowaenei 'iai ga mamwanena simiyami nadigega yakwala sebeni.

³⁷ Ta mwanenana 'imwawasa ga ni'atu 'ikwabula, ta 'imiyami 'ana laba 'ana yakwala eitipowa 'ilobena. Ta waine nina tauna Anuwa Tabu nigeaya 'ida ebesinena 'asiyata be boiboi 'ediya, ta Anuwa Tabu solanaya Yaubada 'i'ama'amayabe, ta 'isidasida 'ebotanega.

³⁸ Tuta gote 'enaya waine nina 'imai ga Yaubada 'ena 'ilokagutoki, ta gwama nina manuna 'iona me Yelusalema 'ediya, 'igwae, “Gwama gete tauna 'ada To'etoseyana nina tayamwayamwena.”

'Idi ila Nasaleta 'enaya

³⁹ *Ta ni'atu guinuwa maibo'ana silosalonidi, to'ase nadigega Yaubada 'ina lolina, ga siila li-mana Galili, sana taudi me Nasaleta.

⁴⁰ Ga gwama nina 'isinabwa ga ma ina waiwai, ta wate ma ina sinasinapu, manuna Yaubada gwama nina 'iobobomena sinabwana.

Gwama nina Yesu toe'itao ma'enaosionaona

* 2:36: 1 Ti 5:5 * 2:39: Md 2:23

41 *Yakwala 'ebweuna 'ebweuna 'ediya Yesu sinana be tamana situ'etu'e Yelusalema, Ataona Sagalina manuna.

42 Ta tuta nina Yesu 'ina yakwala tuwelo 'ilobena ga ma'edi situ'e sagali nina 'ena.

43 'Enega tuta nina sagali 'igumwala ga maibo'adi sideli sawala 'idi 'asaya, ta gwama nina Yesu tuga Yelusalema 'ena 'imiyami. Ta tamana be sinana nigeya simwalamwalatoni,

44 ta sinuwena 'aene tauna boda ma'ena. 'Enega sitautauya ga 'ana laba 'iboi, ga Yesu si'ebesena 'idi bodao be gosediya 'ediya,

45 ta nigeya silobaloba, 'enega siila limana Yelusalema, ga nada si'ebesena,

46 ta nigeya silobaloba 'ana laba 'asiyata 'etoi sigumwala, ga silobena Anuwa Tabu solanaya, me Yudia 'idi toe'itao ma'ena simiyami, 'ienoenonoedi ta wate 'ienaenaida 'ediya.

47 Ta taudi 'ina e'isao bobo'adi ta palupaludi sinonona, ga maibo'adi nuwadi 'iowana.

48 Ta wate tuta nina tamana be sinana si'itena nuwadi 'iowana, ga sinana 'ieonena, 'igwae, "Natugu, to'ase manuna gete nadigega 'uguinuwa'esa, ga 'enega ma ima nuwamwau tamayo ma'iyagu 'a'ebe'ebeseyo?"

49 'Enega Yesu 'igwae, "To'ase manuna wa'ebe'ebesegu? Nai nigeya wamwalamwalatoni 'aene 'abo'agu Tamagu 'ina anuwaya yamiyami?"

50 Ta tamana be sinana nigeya nuwadi 'isabwasabwalena 'ina ona manuna.

* 2:41: Sia 12:1-14, 24-27

⁵¹ 'Enega ma'enaŋo siila limana Nasaleta ga nada 'idi ona 'iematamatanedi. Ta esi sinana yage gete manudi 'inuwanuwa sinabwana.

⁵² Ga Yesu 'isininbwa ma ina sinasinapu, 'enega Yaubada 'igwausowala manuna, ta tomota wate nadigega 'idi gwausowala.

3

*Yoni togiebatitaiso 'ina guguya
(Madiu 3:1-12; Maki 1:1-18; Yoni 1:19-28)*

¹ Toloina sinabwana Sisa, tauna 'ana esana Taibilia, ni'atu 'iloiloina yakwala pipitini 'ediya, ta 'ubuninaya Ponitio Pailato sena Yudia 'ana toloina, ta Elodi sena Galili 'ana toloina, ta tasina Pilipi sena Itulia be Tilakoniti 'adi toloina, ta Lisania sena Abiline 'ana toloina.

² Ta Anasa be Kaiyapa taudi totaliyao 'adi toloinao. Tuta nina gote 'enaya Yaubada 'ina ona 'imai Sakalaya natuna Yoni 'enaya, tauna sena mitawa daitaya* 'imiyami.

³ *Gote 'ena Yoni 'itoolo ga Yolidani senanao 'ediya 'itauya ga tomota 'ediya 'iloguguya, 'igwae, "Imi guinuwa to'umalidi waguityasedi ta yagiebatitaisoemi be 'enega Yaubada 'imi to'umalinao 'ida nuwataudi."

⁴ *Nadigega Buki Tabu 'enaya palopita Aisea 'igimisimanena, 'igwae,

"Tobwau 'ebweu sena mitawa daitaya 'enana sinabwana 'enega 'ida simana apwesa be 'ida

* **3:2: mitawa daita:** Me Yudia 'idi mitawa kaukau be gulegulewa daisinamo, ta pwatula gidalina, be kaiwenao wate nigeaya sinabwadi. * **3:3:** Gu 13:24, 19:4 * **3:4:** Ais 40:3-5

gwae, 'Inapwana 'ina 'eda wada kakali, ta wagiapaepalu.

⁵ 'Oyao maibo'adi watai yauledi be si'abatau, ta sa'ala maibo'adi wasiudi. Ta wate 'eda bokobokodi wagiapaepaludi ta 'eda dakadakadi wagiennonono kwaikwaidi.

⁶ Be 'enega tomota maibo'adi Yaubada 'ina 'etoseyana sida 'ita.' ”

⁷ 'Enega tomota yaudi sitauya Yoni 'enaya be 'aene 'ida giebapitaisoedi, ta Yoni nina 'ieonedi, 'igwae, “Tokabo 'omi, nadigega mwata! Ta wanuwena 'aene 'iabe Yaubada 'ina gamwasowala 'enega wadedena, aga?

⁸ *'Enega 'ilobwenemi be 'imi nuwa'ebuni 'ai'aila wada e'itae 'imi guinuwa bobo'adi 'ediyega. Ta geya'abo waonaona 'aene 'omi Ebelaamo tubunao 'enega Yaubada 'ida 'atenuwa 'ole'oleyemi. Nigeya sa'i! Ta wa'ita, Yaubada sawesawenaya be gulewa getedi 'ediyega Ebelaamo tubunao 'imweluluidi.

⁹ *Ta 'abo 'imi bubuna nigeya bobo'adi 'iabe Yaubada 'ibwa'omatami, nadigega kaiwe, 'abo nigeya uwana bobo'ana tomota sitala yauledi be 'awesabelulu 'ena siuledi be sigabudi.”

¹⁰ 'Enega boda nidi Yoni sienaidena, sigwae, “To'ase 'ilobwenema be 'ada guinuwe?”

¹¹ Ga Yoni nina 'igwae, “'Abo yaisigedi 'omi 'ami 'oamao 'eluwa ta gosemiyao nigeya 'adi 'oamamo, 'ebweu wa'ebwa'edi. Ta wate nadigega 'abo 'ami masulao sinabwana, tupwana tobotanao 'ediya wada eguyaiyedi.”

* **3:8:** Gu 26:20; Yo 8:39 * **3:9:** Md 7:15-20

12 *Ta 'aidi wate takisi 'ana to'ewao simai 'idi bapitaiso manuna, ga Yoni 'ena sienaida, sigwae, “Toe'ita, 'abo'ama mwa'adega 'ama loina?”

13 'Enega Yoni 'igwae, “Takisi 'ana loinega wa'ewa'ewa, ta geya'abo loeposeyana wasa'usa'u.”

14 Ta 'aidi wate tolosaiyao sienaenaida, sigwae, “Ta 'abo'ama, mwa'adega 'ama loina?” Ga Yoni 'igwae, “'Omi 'ami e'isao ni'atu sawesawemiya ta esi manudi wada gwausowala, ta geya'abo 'ami e'isa 'ana loeposeyana kaboega be giematautega wa'ewa'ewa.”

15 *Ta esi tomota maibo'adi ma idi emisa siyamwayamwa To'etoseyana nina Keliso 'ina mai manuna, ga Yoni si'itena ta maibo'adi sienuwanaluwa ga sigwae, “Nai tauna To'etoseyana nina, nai nigeya?”

16 'Enega Yoni 'iona apwesa 'ediya, 'igwae, “'Abo'agu bwasiyega tuga yagie bapitaisoemi, ta esi 'ebweu tai muliguyega 'imeemai be Yaluyaluwa Tabuna nadigega 'awe sabelulu 'enega 'igie bapitaisoemi. Tauna 'isinabwa sinegu, 'enega nigeya 'ilobwelobwenegu be 'ana 'aelawa yali'ami.

17 Ta tai gete 'ina 'inawega 'iabe witi 'ida sabutudi be uwana sisasagu be muliyega uwana bobo'adi 'iedodo 'ina anuwa masulaya, ta sumwasumwa nidi 'awe sabelulu ataya 'ena 'igabudi.”

18 Ta guguya wate yauna 'ediyega tetela bobo'ana Yoni 'iloguguyaena tomota 'ediya,

* 3:12: Lu 7:29 * 3:15: Yo 3:28; Gu 1:5, 13:25

19 *ta wate Yoni nina toloina 'ana esana Elodi 'il'awa to'umaliyena, 'igwae, “Elodi, ni'atu 'uloegesi. Elodiasa tauna tasiyo mwanena, ta 'uaina.” Ta 'aina wate Elodi 'ina to'umalinao Yoni 'isimanedi.

20 'Enega Elodi 'igamwasowala ga Yoni deliya 'isa'u luguyena. Gote 'enega Elodi nina 'ina to'umalina 'isinabwa 'ai'aila.

Yoni Yesu 'igie bapitaisoena
(Madiu 3:13-17; Maki 1:9-11)

21 *Ta ni'atu Yoni boda maibo'adi 'igie bapitaisoedi, ga muliyega Yesu wate 'igie bapitaisoena, ta 'enega Yesu Yaubada 'ena 'isidasida, ga galewa 'iegegena,

22 ta Yaluyaluwa Tabuna, maoona 'ana 'ita nadigega bunebune, 'imwa'uta Yesu 'enaya. 'Enega 'ebweu 'enana galewega 'ionama, 'igwae, “'Oyo natu'ai'ailligu, manuyo yagwausowala sinabwana.”

Yesu tubunao
(Madiu 1:1-17)

23 Ta tuta nina Yesu 'ana yakwala nadigega teti 'ilobena, 'ina guinuwa tomota 'ediya 'ie'alena. Ta tomota sinuwena 'aene tauna tamana Yosepa, ta Yosepa tamana Eli,

24 ta Eli tamana Madati, ta Madati tamana Libai, ta Libai tamana Meliki, ta Meliki tamana Yanai, ta Yanai tamana Yosepa,

25 ta Yosepa tamana Matadaya, ta Matadaya tamana Emosi, ta Emosi tamana Neumi, ta Neumi tamana Esili, ta Esili tamana Nagai,

* 3:19: Md 14:3-4; Mk 6:17-18 * 3:21: Yo 1:32-34; Md 17:5; Lu 9:35

²⁶ ta Nagai tamana Maati, ta Maati tamana Matadaya, ta Matadaya tamana Semini, ta Semini tamana Yoseki, ta Yoseki tamana Yoda,

²⁷ ta Yoda tamana Yoanani, ta Yoanani tamana Lisa, ta Lisa tamana Selubabela, ta Selubabela tamana Salatieli, ta Salatieli tamana Nili,

²⁸ ta Nili tamana Meliki, ta Meliki tamana Adi, ta Adi tamana Kosami, ta Kosami tamana Elimadami, ta Elimadami tamana Eli,

²⁹ ta Eli tamana Yosuwu, ta Yosuwu tamana Eliyesa, ta Eliyesa tamana Yolima, ta Yolima tamana Madati, ta Madati tamana Libai,

³⁰ ta Libai tamana Simioni, ta Simioni tamana Yuda, ta Yuda tamana Yosepa, ta Yosepa tamana Yonami, ta Yonami tamana Ilayakimi,

³¹ ta Ilayakimi tamana Meliya, ta Meliya tamana Mena, ta Mena tamana Matata, ta Matata tamana Nedani, ta Nedani tamana Debida,

³² ta Debida tamana Yese, ta Yese tamana Obedi, ta Obedi tamana Boasa, ta Boasa tamana Salimoni, ta Salimoni tamana Nasoni,

³³ ta Nasoni tamana Aminadaba, ta Aminadaba tamana Adamina, ta Adamina tamana Anai, ta Anai tamana Esiloni, ta Esiloni tamana Pelesi, ta Pelesi tamana Yuda,

³⁴ ta Yuda tamana Yekobe, ta Yekobe tamana Aisake, ta Aisake tamana Ebelaamo, ta Ebelaamo tamana Tela, ta Tela tamana Naoli,

³⁵ ta Naoli tamana Seluge, ta Seluge tamana Leu, ta Leu tamana Peligi, ta Peligi tamana Ibeli, ta Ibeli tamana Sila,

³⁶ ta Sila tamana Keinana, ta Keinana tamana Apakisadi, ta Apakisadi tamana Semi, ta Semi tamana Noa, ta Noa tamana Lemeki,

³⁷ ta Lemeki tamana Metusela, ta Metusela tamana Inoki, ta Inoki tamana Yeledi, ta Yeledi tamana Malaleli, ta Malaleli tamana Keinana,

³⁸ ta Keinana tamana Inosi, ta Inosi tamana Seti, ta Seti tamana Adama, ta Adama tamana Yaubada.

4

Seitani Yesu 'itoo yogenena
(*Madiu 4:1-11; Maki 1:12-13*)

¹ 'Enega Yaluyaluwa Tabuna Yesu 'iloemaena ga Yolidaniyega Yesu 'i'au'ewena ga 'itauyena sena mitawa daitaya.*

² Ga 'asiyata poti 'ediya Seitani 'itoowaiwai be 'aene Yesu 'igiebe'u, ta 'asiyata nidi 'ediya Yesu nigeaya 'i'e'ai, ga 'enega 'ibotana sinabwana.

³ Ta Seitani nina Yesu 'ieonena, 'igwae, "Eguma 'oyo Yaubada natuna, gulewa getedi 'uloinedi be sida emasula."

⁴ *Ta Yesu 'igwae, "Buki Tabu solanaya loina 'imiyami 'aene 'Tomota yawasidi nigeaya masula namo 'enega sida lobena.'"

⁵ *'Enega Seitani Yesu 'i'au'ewa tu'eyena ga bale'u 'ina 'ebe loinao maibo'adi 'ie'itena tuta nina gote 'enaya, ga 'igwae,

⁶⁻⁷ "Gete 'ebeloina esaesa maibo'adi ya'ebwa'eyo 'abo 'eguya 'ubwagobwago. Manuna maibo'ana tuga 'igu 'ebeloina. Ta 'abo yaita 'ena nuwanuwagu be ya'ebwa'e, yada 'ebwaya tuga."

* **4:1: mitawa daita:** Me Yudia 'idi mitawa kaukau be gulegulewa daisinamo, ta pwatula gidalina, be kaiwenao wate nigeaya sinabwadi. * **4:4:** 2 Loi 8:3 * **4:5:** Yo 12:31, 14:30

8 *Ta Yesu 'igwae, “Buki Tabu solanaya lolina 'imiyami, 'igwae, “'Imu 'Inapwana Yaubada namo 'enaya 'uda bwagobwago be taunamo 'ina ona 'uda ematamatedi.’

9 *'Enega Seitani Yesu 'i'au'ewena ga 'itauyena Yelusalema ga Anuwa Tabu tabwana 'ai'ailaya 'itu'eyena ga 'ena 'ieonena, 'igwae, “'Eguma 'oyo Yaubada Natuna, gete 'enega 'usosobu ta geya'abo 'uesiesilae,

10 manuna Buki Tabu ni'atu 'isimana, 'igwae, ‘Yaubada 'ina aniloseyao 'ida loinedi be si'ita'i'isiyo.’

11 Ta 'ebweu wate 'ina ona 'igwae, ‘'Ina aniloseyao sida 'aaliyo be 'enega geya'abo 'aeyo siesiesilae gulewa 'ediya.’

12 *Ta Yesu ona nina 'ie'isena 'igwae, “'Ebweu wate ona Buki Tabu 'ena 'imiyami, 'igwae, ‘Geya'abo 'imu 'Inapwana Yaubada 'utootoo.’

13 *Ta ni'atu Seitani 'ina toona maibo'ana Yesu 'enaya 'ilosalonina, ga 'iebesinena be mali tuta 'ida ilama.

Yesu 'ina guinuwa Galili 'ena 'ie'alena

(Madiu 4:12-17, 13:53-58; Maki 1:14-15, 6:1-6)

14 'Enega Yesu Yaluyaluwa Tabuna 'ina wai-waiyega 'iila limana Galili. Ga gote 'ena Yesu tetelina 'i'elelewana Galili senanao 'ediya,

15 manuna me Galili nidi 'idi anuwa tapwalolo 'ediya 'iloguloguguya, ga 'enega maibo'adi si'awa bobo'anena.

* **4:8:** 2 Loi 6:13 * **4:9:** Sam 91:11-12 * **4:12:** 2 Loi 6:16; 1 Ko 10:9 * **4:13:** Ib 2:18, 4:15

16 Ga muliyega Yesu 'imai Nasaleta 'enaya, tauna gote 'ina 'asa 'ai'aila. Ga 'ebweu Sabate 'ena Yesu 'ilugu anuwa tapwaloloya, 'ina bubuna nadigega. 'Enega 'itoolo be Buki Tabu 'ida sawa,

17 'enega palopita Aisea 'ina 'etoladi si'ebwa'ena, ga 'ineyasina ga sawa nina 'ilobena, 'igwae,

18*“'Inapwana Yaluyaluwana 'eguya 'imiyami.

Tauna 'iesinuwegu be togomabeso 'ediya tetela bobo'ana yaguguyae.

Ta yoniyonidi wate 'ediya 'ietunegu be 'adi li'ama manuna yada simane.

Ta tomatakebokebo wate 'idi 'esasa limana manuna yasimane.

Ta wate 'ietunegu be tomiyamwau 'adi ta-lauwalao nimadiyega ya'etoli'amidi.

19 Ta yasimane yakwala nina ma'etamo 'Inapwana 'ida 'etoseyemi.”

20 Ta Yesu ni'atu 'etoladi nidi 'isawedi ga 'inunumina, 'enega buki 'ana to'ita'i'ita 'i'ebwaya limena, ga 'imiyatowa. Ta toenonoyao maibo'adi nuwadi 'i'ewena, 'enega simiyami ta siduneduneye.

21 'Enega 'ieonedi, 'igwae, “Ona gete ni'atu yasawena ga wanonona, lowa sigimi simanena, ta gete tuga ni'atu 'iapwesa saba.”

22 Ga taudi nuwadi 'iowana 'ai'aila, 'enega 'ina onao bobo'adi manudi situpuna sinabwana, sigwae, “Tai gete Yosepa natuna, aga? Ta mwa'adega sa'i?”

23 'Enega 'ieonedi, 'igwae, “Ni'atu yamwala-tonimi manuna 'iabe onasemalimali gete 'enega

* 4:18: Ais 61:1-2

waeonagu be wagwae, 'Oyo togile'oasa sa'i, 'enega tauyo 'uda giebobob'aneyo.' Ta wate 'iabe 'imi ona 'ebweu 'enega waeonagu be wagwae, 'Guinuwa nidi waiwaidi 'asa Kapaneumi 'enaya 'uguinuwediya, nadigega wate 'uda guinuwa'esedi bada 'ida 'asa gete 'enaya.'

²⁴ Ta yaeona 'ai'ailimi 'aene nigeaya 'ebweu palopita 'ina bodao 'ediyega 'ana 'amayaba 'ida lobena.

²⁵ *Ta wanuwa'i'isi 'aene lowa palopita Ilaitiya 'ina tutaya kwabulao yaudi Isileli 'ena simiyami, ta Yaubada nigeaya Isileli wainena 'iesiesinuwe be Ilaitiya 'i'ita'i'isi tuta nina botana sinabwana, manuna yakwala 'etoi ta tupwana 'ediya nigeaya 'usana,

²⁶ ta esiya 'ebweu kwabula Salepati 'enega Yaubada 'iesinuwena Ilaitiya 'ana 'ita'i'ita manuna, nate Saidoni sena nina, ta Yaubada Ilaitiya 'ietunena kwabula nina 'ina 'asaya ga 'i'ita'i'isina.

²⁷ *Ta palopita Ilaisa wate 'ina tutaya tolepelo yaudi Isileli 'enaya simiyami, ta nigeaya 'ebweu yaita 'ediyega 'igiegie bobo'ane, ta esi 'ebweu namo goma Silia 'igie bobo'anena, 'ana esana Naamani.”

²⁸ Yesu 'ina ona gete 'ediyega taudi totapwalolo nidi 'igie gamwasowalidi,

²⁹ 'enega sitoolo ga Yesu sigiyaina ta 'asega si'au'ewa apwesena ga sitauyena 'idi 'asa 'oyana 'enaya, ga 'oya debanaya sisa'una be 'aene siasepala mwa'ute babagaya.

³⁰ Ta tauna boda nidi 'iaweyalidi ga 'itauya.

* 4:25: 1 Kin 17:1-24, 18:1

* 4:27: 2 Kin 5:1-14

Yesu 'ebweu tai 'igie bobo'anena yaluyaluwa bi'i 'enega

(Maki 1:21-28)

³¹ Ga muliyega 'imwa'uta Kapaneumi 'ena, nate Galili senanaya ga nada Sabateya tomota 'ie'itedi.

³² Ta tomota maibo'adi nuwadi 'iowana manuna 'ina e'ita maibo'ana palupaluna ta waiwaina.

³³ *Ta anuwa tapwalolo nina 'enaya 'ebweu tai 'imiyami, ta tai nina 'enaya yaluyaluwa bi'i lowa 'ilugu ga 'imiyami, 'enega tai nina 'enana sinabwanega 'ibwau, 'igwae,

³⁴ “Ya! Yesu, 'oyo goma Nasaleta, to'ase 'alena ga 'umai 'emaya? Nuwanuwayo be 'aene 'uda pe'uma, aga? Ta 'oyo sa'i ni'atu yamwalatonimu, 'oyo tuga Yaubada Natuna.”

³⁵ Ta Yesu 'iloinena, 'igwae, “'Ulosa'u, be tai nate 'enega 'uapwesama.” Ga palupaluna boda matadiya yaluyaluwa bi'i nina tai 'iulaena bale'uya ta 'enega yaluyaluwa bi'i 'iapwesa, ta nige ya 'ebweu esilae tai nina 'ilobaloba.

³⁶ 'Enega maibo'adi silosuyaedi ga taudimo sienaidedi, sigwae, “Mwa'adega sana gete? Ga ona namo 'ina waiwai 'enega yaluyaluwa bi'i 'iloinedi ga siapwesa.”

³⁷ Gote 'ena Yesu tetelina silelewanena Galili senanao 'ediya.

Yesu tole'oasa yaudi 'igie bobo'anedi
(Madiu 8:14-17; Maki 1:29-34)

* **4:33:** Md 8:28-29; Yo 6:69; Lu 8:28

38 'Enega Yesu anuwa tapwalolo nina 'enega 'iapwesa ga Saimoni 'ina anuwaya 'ilugu. Ga Saimoni lawana ooyaiyaiyega 'ile'oasa, 'enega Yesu sisidena be 'ida giebobob'ane.

39 'Enega Yesu 'ilugu ga 'ina 'ebe'eno se-labenaya 'itoolo, ta le'oasa nina 'iloinena ga 'ina le'oasa 'isaligogo, 'enega waine nina 'itoolo ga 'adi masula 'igibubuna.

40 Ta ni'atu sinala 'isuguwa ga tomota 'idi tole'oasao 'adi le'oasao dumadumadi be dumadumadi si'au'ewedima Yesu 'enaya, ga maibob'adi 'ebweuna 'ebweuna 'igitoodi ga sibobob'ana.

41 *Ta wate yaudi 'ediyega yaluyaluwa bi'i siapweapwesa ta sibwaubwau, sigwae, "Ona'ai'aila sa'i, 'oyo Yaubada Natuna!" Ga Yesu 'i'etobodedi be geya'abo nadigega sionaona'esa, manuna ni'atu simwalatonina 'aene tauna To'etoseyana nina Yaubada 'enega.

*Yesu 'iloguguya sakowasi
(Maki 1:35-39)*

42 Ta ni'atu tomwa 'iulisina ga Yesu 'asa nina 'ipilisinena ga tebweuna mwatui daitaya 'itauya. Ta tomota yaudi sie'ale be 'aene Yesu si'ebese, ta tuta nina silobena sieonena, sigwae, "Geya'abo 'utautauya. Bada tuga tamiyami."

43 'Enega 'ieonedi, 'igwae, "Aina wate 'asa 'ediya yatatauya be Yaubada 'ina lolina tetelina yada loguguyae. Gete tetela nina manuna ga Yaubada 'ietuneguma."

* 4:41: Md 8:29; Mk 3:11-12

44 'Enega 'iapwesa ga 'itauya Yudia senanao maibo'adi 'ediya, ga 'idi anuwa tapwaloloyao soladiya 'iloguguya sakowasi.

5

*Yesu 'ina tononoyao 'ibwauyedi
(Madiu 4:18-22; Maki 1:16-20)*

¹ 'Ebweu tuta Yesu 'itootoolo ola Genesaleta tupitupinaya ta boda simai ga sitooolo pogipogina be 'aene Yaubada 'ina ona Yesu 'enega sida nono.

² Gote 'enaya togomana 'idi waga 'eluwa 'i'itedi selabenaya silisidi dabalaya, ta togomana nidi ni'atu sisuya ga 'idi gomana si'utu'utudi.

³ 'Enega Yesu waga 'ebweu 'ena 'igelu, nate Saimoni 'ina waga, ga Saimoni 'ieonena be tupwana 'italadolo, ga 'enega 'italadolo ni'uya ga waga nina 'ena Yesu 'imiyatowa ta 'ie'ita boda 'ediya.

⁴ *Ta ni'atu 'ina e'ita 'igumwala ga Saimoni 'ieonena, 'igwae, “Saimoni, tupwana 'utaladolo ni'uya be 'imu gomana 'uyauye.”

⁵ Ta Saimoni 'igwae, “'Inapwana, boiboiya sa'i 'agomana masalina ta nigeaya 'ebweu wate iyana 'a'ona'ona. Ta tuwa tuga 'imu ona manuna 'enega gomana yayauye.”

⁶ Siyauyena ga iyana yau wawasae si'onedi ga gomana nina abe 'i'esa'esabu.

⁷ 'Enega gosediya mali wagega silo'uyoedi be 'aene simama be silemedi. 'Enega taudi 'idi wagega simai ga waga 'eluwa siloemaedi ga abe sidamadamana.

* 5:4: Yo 21:2-6

⁸ Gote 'ena Saimoni Pita iyana 'ana yau 'i'itedi ga Yesu 'aenaya 'ibwagobwago, ta Pita 'igwae, "Inapwana 'uda pilisinegu, manuna 'abo'agu toto'umaligu."

⁹ Ona gete 'i'inanena manuna magosenao nuwadi 'iowana 'ai'aila iyana nidi si'onedi manudi,

¹⁰ ta wate nadigega Saimoni gosena nidi Yemesa be Yoni, taudi Sebedi natunao. 'Enega Yesu Pita 'ieonena, 'igwae, "Geya'abo 'u'ate'ate sa'ala. Ta esi gete 'enega be tomota nadigega 'uda 'ona'esedi."

¹¹ 'Enega maibo'adi silaga dabalaya ga yage yauyauna siebesinedi ga Yesu simuliyena.

*Yesu 'ebweu tolepelo 'igie bobo'anena
(Madiu 8:1-4; Maki 1:40-45)*

¹² Ta mali tutaya Yesu wate 'ebweu 'asa 'ena 'imiyami. Sena nina 'enaya 'ebweu tai bwalana maibo'ana lepelo 'i'ewena. 'Enega tai nina Yesu 'i'italobena ga 'ibwago sanamwa'uta bale'uya ga 'isidena, 'igwae, "Inapwana, 'eguma 'imu nuwanuwa nadigega, kapekapeyana be 'ugie bobo'anegu."

¹³ Ta Yesu nimanega tai bwalana 'igitoona ta 'igwae, "O, bobo'ana! 'Uda 'esasa." Ga tai nina 'ana lepelo 'igumwala manini.

¹⁴ *'Enega Yesu tai nina 'iemataluwena, 'igwae, "Utatauya ta geya'abo 'ebweu yaita wate 'ena 'usimasimanegu ta esi 'utatauya totaliya 'enaya be 'i'itayo, be 'enega 'imu taliya 'u'ebwaya Yaubada 'ena, to'ase nadigega 'ada laina Mosese

* **5:14:** 1 Loi 14:1-4; Lu 17:12-14

'enega, be 'enega tomota sida mwalatoniyo 'aene ni'atu 'u'esasemu.”

15 Ta esi gote 'enega ga Yesu tetelina 'isinabwa 'ai'aila ga pwalu yaudi sidelima be 'aene Yesu 'ina ona sida nono, ta wate 'adi le'oasao 'aene 'ida giebobob'anedi,

16 *ta esi tuta yauyauna boda 'ediyega 'itautauya dumaduma be 'isidasida Yaubada 'enaya.

*Yesu 'ebweu tokweno 'igiebobob'anena
(Madiu 9:1-8; Maki 2:1-12)*

17 'Ebweu 'asiyata 'enaya Yesu boda 'ie'ie'itadi. Ta 'aidi Palisiyao be lolina 'ana toe'itao taudi simai Galili be Yudia be Yelusalema 'asanao 'ediyega ga boda ma'ediyao simiyami ta sienioenono. Tuta gote 'ena Yaubada 'ina waiwaiyega Yesu tole'oasao 'igiegie bobob'anedi.

18 'Enega boda 'ebweu tokweno 'ina 'ebe 'enoega si'aalinama ga sitoona be 'aene siluguye anuwaya be Yesu matanaya sisa'u.

19 Ta nigeaya sawesawediya, manuna pwalu sinabwa wawasae. 'Enega tokweno nina si'aala tu'eyena anuwa etaninaya ga 'ana 'atowa si'ewa yaulena ta 'enega tokweno nina ma 'ebe 'enona sietabetabeyena boda nidi gamwagamwanidiya, ga Yesu matanaya sisa'una.

20 *Ga Yesu tomotai nidi 'idi emisa 'imwalatoninaya ga tai nina 'ieonena, 'igwae, “Gosiyagu, 'imu bubuna to'umalidi 'adi nuwatau ni'atu 'ulobedi.”

* 5:16: Mk 1:35 * 5:20: Md 8:13

21 Ta sa'i, lolina 'ana toe'itao be Palisiyao Yesu 'ina ona ni'atu sinonona ga taudimo 'ediya sienaenaida, sigwae, “Yesu gete mwa'adega ga Yaubada 'ena 'ioopa'ala? Manuna nigeya 'ebweu yaita sawesawenaya be tomota 'idi bubuna to'umalina 'ida nuwataudi, nate namo Yaubada sawesawenaya.”

22 'Idi nuwanuwa Yesu ni'atu 'imwalatonina, 'enega 'ieonedi, “To'ase manuna 'atemiya nate nadigega wanuwanuwa'esa?

23 Ta to'ase wanuwena yada onae tai gete 'enaya be 'aene yada gwae, ‘Imu bubuna to'umalina ni'atu yanuwataudi,’ nai yada gwae, ‘Utoolo be 'utatauya’?

24 Ta wada mwalatoni 'aene 'abo'agu Tomota Natuna* ma igu lolina bale'uya be tomota 'idi bubuna to'umalina yanuwataudi.” 'Enega tokweno nina 'ieonena, 'igwae, “'Abo'agu gete yaeonayo, ‘Utoolo be 'imu 'ebe'eno 'u'aala be 'utatauya 'imu 'asaya.’

25 Ta 'ilomanini ga boda matadiyega 'itoolo ga 'ina 'ebe'eno 'i'aalena ga 'िताууа 'ina 'asaya ta ma ina gwausowala Yaubada 'ituputupu.

26 Gote 'ena boda maibo'adi nuwadi 'iowana sinabwana, ga ma idi 'amayaba Yaubada situpuna, ga siona, “Ni'a 'ebweu 'ebe nuwaowana ta'itena.”

*Yesu Libai 'ibwayuena
(Madiu 9:9-13; Maki 2:13-17)*

* **5:24: Tomota Natuna:** Yesu tauna 'ieesena The Son of Man, 'ana mwalatoi tomota tuga. Yesu taunamo 'ieesena Tomota Natuna, ta 'ina e'itao 'ediyega tomota simwalatonina 'aene tauna To'etoseyana Keliso.

27 Ta muliyega Yesu 'iapwesa ga 'ebweu takisi 'ana to'ewa 'ana esana Libai 'i'itena 'ina anuwa 'ebe paisewa 'ena 'imiyami ta 'ieonena, 'igwae, “Libai, 'umuliyegu.”

28 'Enega Libai nina 'itoolo ta yage yauna 'ipilisinedi ga Yesu 'imuliyena.

29 'Enega Libai nina 'emasula sinabwana Yesu manuna 'iguinuwena, ga boda sinabwana simai Libai 'ina anuwaya 'e'ai nina manuna, ta takisi 'ana to'ewao yaudi wate ma'ediyao.

30 Gote 'ena Palisiyao be 'idi lolina 'ana toe'itao silomugi Yesu 'ina tononoyao 'ediya, sigwae, “To'ase 'alena ga takisi 'ana to'ewao be wate toto'umalidi 'aina ma'emiyao wa'e'ai egogona?”

31 Ga Yesu 'idi ona nina 'ie'isena, 'igwae, “Taudi bobo'adi geya nuwadi togile'oasa, ta tole'oasa esiya nuwanuwadi togile'oasa.

32 'Abo'agu yamaiya nigeya topalupaludi manudi, ta esi toloegesiyao sabi lemedi, be 'aene nuwa 'ebuniyega sida bobo'ana.”

*Yesu 'ina ona 'ebotana manuna
(Madiu 9:14-17; Maki 2:18-22)*

33 Ta muliyega 'aidi tomotai Yesu sieonena, sigwae, “Yoni 'ina tononoyao tuta yauna mabotanidi sisidasida Yaubada 'enaya, nadigega wate Palisiyao 'idi tononoyao 'idi guinuwa, ta mwa'adega ga 'enega 'oyo 'imu tononoyao nigeya sida edidigula, ta tuga si'e'a ta sinumanuma besobeso.”

34 'Enega Yesu 'igwae, “Mwa'adega, 'ilobwenena be ai 'ana toyo'oyao siedidigula 'abo toai me'olotona ma'ediya siegwausowala? Nai nigeya, aga?

35 Ta wanuwa'i'isi 'aene tuta 'imeema be toai nina 'ipilisinedi 'enega esi sinuwamwau be siedidigula, ta si'ebotana.”

36 Ta wate 'ebweu onasemalimali 'iemwasalina 'ediya, 'igwae, “Nigeya sawesawenaya 'oama auwaunega senasenamina ta'ewa be 'oama kadekadelina 'enaya tabwabwadae. Nigeya! Ta 'eguma nadigega, ni'atu 'oama auwaunana tagie to'umaliyena, ta wate auwaunana senasenamina 'oama kadekadelina nigeya 'ilobwelobwena.

37 Ta wate nigeya 'ebweu yaita bwasi waiwaina nadigega oine auwauna 'ida siwena 'ebesiuwa kadekadelidi 'ediya, 'abona nai si'alasabudi be bwasi ta 'ebesiuwa 'adi mudala.

38 Ta esi tada siwa 'ebesiuwa auwau daisidimo 'ediya.

39 Ta 'abo yaita oine kadekadelina 'inumai 'iabe 'iona 'aene geya nuwana auwauna, manuna 'aene 'Oine kadekadelina esiya bobo'ana wawasae.’ ”

6

Yesu 'ina tononoyao 'asiyata Sabate 'enaya witi sigitagena

(Madiu 12:1-8; Maki 2:23-28)

1 *Sabate 'ebweuna 'enaya Yesu ma ina tononoyao bagula solanega sitauya, ga 'ina tononoyao nidi witi atuna si'egitagedi ga si'etupiyepiyedi ga si'enidi.

2 *Ta 'aidi Palisiyao si'itediya, ga sigwae, “Mwa'adega ga 'enega Sabate 'ana lolina wale'oa?”

* 6:1: 2 Loi 23:25 * 6:2: Sia 20:10

3 *¹Enega Yesu Palisiyao 'idi ona 'ie'isena, 'igwae, “Buki Tabu 'ena si'etoladina Debida manuna be 'eguma wasawai wada mwalatoni 'aene tauna magosenao sibotana ga

4 Yaubada 'ina anuwa 'ena 'ilugu ta beledi etaetabuna 'i'ewena ga si'enina. Beledi nina ma 'ana lolina 'aene totaliya dimo 'adi tagwala be sida 'ani. Ta sibotana 'enega tuwa tuga si'enina.”

5 ¹Enega Yesu wate 'ieonedi, 'igwae, “Sabate 'ana 'Inapwana 'abo'agu tuga.”

*Yesu nimameyomeyona 'igie bobo'anena
(Madiu 12:9-14; Maki 3:1-6)*

6 Ta 'ebweu wate Sabate 'enaya Yesu 'ilugu 'ebweu anuwa tapwalolo 'enaya ga 'ie'ita. Anuwa nina 'enaya 'ebweu tai 'imiyami nima'ataina meyomeyona.

7 *¹Ta wate 'aidi lolina 'ana toe'itao be Palisiyao simiyami, ta Yesu silomata'i'isi be 'abo tai nina 'igiebobo'ane Sabate 'enaya, ma'etamo 'enega sida e'ewa toloina matanaya.

8 Ta Yesu ni'atu sa'i 'idi nuwanuwa 'imwalatonina, 'enega tai nina 'ieonena, 'igwae, “'Utoolo be 'ulagama.” Ga tai nina 'itoolo ga 'ilaga.

9 *¹Enega Yesu Palisiyao magosediyao 'ieonedi, 'igwae, “Gete 'igu enaida 'emiya: To guinuwa bobo'ana 'edaya? Sabate 'ena talelema, nai tagie 'elouya? Ta'etoseyana nai taloemwawasa?”

10 Gote 'ena maibo'adi 'idune masimasiyedi ga 'enega tai nina 'ieonena, 'igwae, “Nimayo

* 6:3: 1 Sam 21:3-6 * 6:7: Lu 14:1-5 * 6:9: Yo 7:23

'uyasitoto.” Ga tai nimana 'iyasitotona ga 'ibobo'ana.

11 *Gote 'ena Palisiyao magosediyao 'igiegamwasowala 'ai'ailidi ga taudimo 'ediya sigwae, “Tai gete mwa'adega tagie losa'u'ese?”

*Yesu 'ina tosimanao 'iesinuwedi
(Madiu 10:1-4; Maki 3:13-19)*

12 Tuta gote 'enaya Yesu 'itu'e 'oyaya ga nada boiboi maibo'ana Yaubada 'ena 'isidasida.

13 'Enega tomwa 'iulisina ga 'ina tononoyao 'ibwauyedi ga 'ediyega site tuwelo 'iesinuwedi ga 'ieesedi tosimanao.

14 *Tosimanao nidi 'adi esanao getedi: Saimoni, tauna wate 'ieesena Pita, ta tasina Anidulu, ta wate Yemesa be, Yoni be, Pilipi be, Batolomiu be,

15 Madiu be, Tomasi be mali Yemesa tauna Alipio natuna, ta wate mali Saimoni, tauna togewana 'ebeloina manuna,

16 be wate Yudasa tauna Yemesa natuna, ta wate Yudasa Isikaliota, tauna ma'etamo Yesu 'ida telesipupuye.

*Yesu tole'oasa yaudi 'igie bobo'anedi
(Madiu 4:23-25)*

17 Ga 'ina tosimanao nidi ta wate 'ana tomuliyao yaudi, maibo'adi ma'ena 'oyega siebusima ga 'abatau 'ena sitoolo. 'Abatau nina 'enaya boda sinabwana simiyami, taudi simai Yudia be Yelusalema be wate Taiya ta Saidoni senadi le'awidi 'ediyega.

18 Taudi simai 'aene Yesu 'ina onao sida nonodi ta wate 'aene 'adi le'oasao 'ida giebob'o'anedi. Ta wate taudi yaluyaluwa bi'i silugu 'ediya

* 6:11: Lu 11:53-54 * 6:14: Yo 6:70-71

nuwanuwadi be yaluyaluwa nidi 'ediyega 'ida ula apwesedi.

19 *Boda nidi maibo'adi nuwanuwadi be Yesu sida gitoo be 'enega 'adi le'oasa sigugumwala, manuna si'itena Yesu 'ena waiwai 'imiyami.

*Nuwamwau 'ana e'isa gwausowala
(Madiu 5:1-12)*

20 *'Enega Yesu 'ina tononoyao nidi 'iduneyedi ga 'ieonedi, 'igwae, "'Abo 'omi gomagomabesomi, wada gwausowala manuna Yaubada ni-manaya wamiyami.

21 *Ta 'omi 'abo wabotana wada gwausowala, manuna ma'etamo gamwami 'ipapawa. Ta wate 'omi 'abo wadedoi, wada gwausowala manuna ma'etamo waedagi.

22 *'Abo'agu Tomota Natuna ta wada gwau-sowala 'eguma manugu tomota sietalauwalemi, nai siguitoyasemi, nai silo'aegilemi nai si'awa to'umaliyemi.

23 Tuta gete 'ediya 'abo mwau nidi siap-wesa, manudi wada gwausowala be watoolo be walauasa, manuna 'ami pali bobo'ana galewaya 'imiyami. Ta wada nuwa'i'isi 'aene gete tuga to'awa to'umali nidi tubudiyao lowa palopitao si'awa to'umaliyedi, nadigega wate 'omi tuta gete 'enaya si'awa'awa to'umaliyemi.

24 *Ta 'abo 'omi ni'atu waesaesa nuwa'ole'olemi, manuna 'imi esaesa ni'atu walobena, ta ma'etamo nigeaya.

* 6:19: Lu 8:46 * 6:20: Ais 66:2 * 6:21: Ais 61:3; Et 7:16-17

* 6:22: Yo 16:2; 1 Pi 4:14 * 6:24: Ye 5:1-6

25 Ta yaisigedi 'omi gete tuga ni'atu gamwami 'ipawa, ma'etamo wada nuwamwau manuna 'iabe botana sinabwana waloba. Ta wate 'abo gete tuga waedaedagi, ma'etamo ma imi nuwamwau wadedoi.

26 Ta tuta nidi 'ediya 'eguma tomota yaudi si'awa bobo'anemi, wada nuwaila be wada nuwamwau, manuna lowa taudi tubudiyao wate nadigega palopita kabokabo si'awa bobo'anedi.

'Ami talauwalao wada obobomedi
(Madiu 5:38-48, 7:12)

27 *Ta e'ita gete wada nono be 'ami talauwalao wada obobomedi, ta taudi siguitoyasemi wada lemedi,

28 ta wate taudi si'awa'awa to'umaliyemi wada 'awa obobomedi, ta taudi sietalauwalemi manudi wada sidasida be Yaubada 'ida lemedi.

29 Ta 'abo yaita 'ase'aseyo 'isapi, geya'abo nimana 'ue'isaile ta esi mali 'ase'ase wate 'utagwale be 'isapi. Ta 'eguma yaita 'imu sita 'i'ewena, 'amu 'oama wate 'uda tagwale 'enaya.

30 Ta wate 'eguma yaita 'emuya 'isisida 'ebweu yage manuna, yage nina 'uda 'ebwa'e. Ta 'abo yaita 'imu gwegwe 'i'ewena ga 'ena 'imiyami, geya'abo manuna 'uonaona limalimana.

31 Ta 'abo to'ase nuwanuwami be tomota 'emiya siguinuwei, 'omi wate nadigega 'ediya wada guinuwa'esa.

32 Ta 'abo 'aina tomota siobobomemi be taudimo waobobomedi, nigeya 'ebweu 'ana bobo'anamo 'emiya, manuna toto'umalidi wate

* 6:27: 1 Pi 3:9

gosediyao siobobomedi, 'enega taudi be 'omi tuga 'imi bubuna leleleya.

33 *Ta wate nadigega 'abo 'aina tomota silememi be taudimo walemedi, nigeaya 'ebweu wate 'ana bobo'anamo 'emiya, manuna toto'umalidi wate gosediyao silemedi. Ta 'idi bubuna tuga nadigega 'omi 'imi bubuna.

34 Ta 'eguma oboboma wa'ebwaya taudi namo wanuwena be 'aene 'emiya sida e'isa limana, to'ase guinuwa nina 'ana bobo'ana 'emiya? Guinuwa nidi nadigega taudi toto'umalidi siguiguinuwedi gosediyao 'ediya be 'aene 'idi 'ebwaya nina 'ana e'isa sida llobalima.

35 Ta 'omi esi 'ilobwenemi be 'ami talauwalao wada yaledi be wada obobomedi be wada 'ebwaya 'ediya, ta geya'abo e'isa manuna wayamwayamwa. Ta ma'etamo 'ami e'isa sinabwana wada loba, be 'enega 'omi Toloetana sana natunao. Manuna tauna toto'umalidi ta wate toopa'alao 'iobobomedi.

36 *'Enega 'omi wate wada 'atenuwa'ole'ole tuga, nadigega Tamami 'i'atenuwa 'ole'ole'esemi.

*Geya'abo gosemiyao wa'awa'awa to'umaliyedi
(Madiu 7:1-5)*

37 *Ta geya'abo tomota wa'awa'awa to'umaliyedi 'abona nai Yaubada wate 'i'awa to'umaliyemi. Ta wate geya'abo gosemiyao wae'ewadi, be 'enega 'omi geya'abo e'ewa wallobaloba. Ta esi gosemiyao 'idi bubuna wada

* 6:33: Lu 14:12-14 * 6:36: Ep 4:32; Sia 34:6-7 * 6:37: Ye 2:13

nuwataudi be 'enega Yaubada 'omi 'imi bubuna 'ida nuwataudi.

³⁸ *Ta wate ma imi 'atetagwala tomota wada obobomedi, be 'enega Yaubada 'ida obobomemi, be 'ina oboboma nina sinabwa wawasae 'emiya 'ida 'etosiwa. Manuna to'ase 'imi guinuwa tomota 'ediya, Yaubada wate nadigega 'ida guinuwa 'emiya.”

³⁹ 'Enega onasemalimali getedi 'i'ebwa'edi, 'igwae, “Mwa'adega? Sawesawenaya be 'ebweu tomatakebokebo gosiyana matakebokebona 'ianugane? Nai nigeya, aga? 'Eguma nadigega 'iguinuwa'esa 'iabe siteluwa nidi gaula 'ena sibebe'u.

⁴⁰ *Wate nadigega 'abo 'ebweu tonono, nigeya sawesawenaya be 'ina toe'ita 'ina mwalatoi 'imwalatoi sine. Nate namo 'abo 'ina mwalatoi 'isinabwa ta esi 'enega siteluwa nidi 'idi mwalatoi leleleya.

⁴¹ Nigeya 'ilobwelobweneyo be tasiyo manuna 'uona 'abo matanaya kaiwe senasenamina 'imiyami, manuna 'oyo wate matamuya kegabugabu 'imiyami ta nigeya 'u'ita'ita.

⁴² 'Enega geya'abo tasiyo 'ueonai be 'ugwae, ‘Tasigu, 'ilobwenegu be 'aene kaiwe senasenamina matamuyega ya'ewayauale,’ manuna 'oyo wate kegabugabu sinabwana matamuya 'imiyami nigeya 'u'ita'ita. Ona'ai'aila 'oyo 'ebweu tokabo, aga? Ta esi kegabugabu matamuyega 'uda gimi 'ewayauale, be 'enega 'udune 'ai'aila ta muliyega tasimuna matanega kaiwe senasenamina 'u'ewayauale.

* 6:38: Ona 19:17 * 6:40: Yo 13:16

*Tomota 'idi bubuna nadigega kaiwe uwana
(Madiu 7:16-20, 12:33-35)*

⁴³ “Kaiwe bobo'ana nige ya sawesawenaya be uwana to'umalina 'iuwae. Nadigega wate kaiwe to'umalina nige ya sawesawenaya be uwana bobo'ana 'iuwae.

⁴⁴ 'Enega kaiwe 'ebweuna 'ebweuna uwadi 'ediyega tamwalamwalatonidi 'aene kaiwe nidi bobo'adi nai to'umalidi. Ona'ai'aila, nige ya sawesawenaya be kwakwakwala 'ediyega damaya* uwana taloba. Wate nadigega nige ya sawesawenaya be buyubuyuwa 'enega sibweya† uwana taloba.

⁴⁵ *Nadigega tai 'ina bubuna, 'abo tai 'ina nuwanuwa bobo'ana 'ina bubuna maibo'ana bobo'ana. Ta 'abo tai 'ina nuwanuwa to'umalidi, 'ina bubuna maibo'ana to'umalina. Manuna nuwanuwao nidi to'ase nadigega 'atemiya simiyami tuta yauyauna 'awamiyega siapweapwesa.

*To'abi anuwao 'eluwa
(Madiu 7:24-27)*

⁴⁶ * “Ta to'ase manuna wa'awa 'Inapwanaegu, ta 'igu ona nige ya wada ematamatanedi.

⁴⁷ *Ta 'abo yaita 'oyo 'umama 'eguya be 'igu ona 'unonodi be 'uguinuwedi, 'oyo 'imu bubuna nadigega 'ebweu to'abi anuwa yae'ita 'emiya.

* **6:44: damaya:** Me Yudia 'idi kaiwe uwana 'ana esana pigi (fig), 'ana 'ita damaya uwana nadigega. † **6:44: sibweya:** Me Yudia 'idi kaiwe uwana 'ana esana oine (grape), 'ana 'ita nadigega sibweya uwana. * **6:45:** Ye 3:10-12; Md 12:35 * **6:46:** Md 7:21

* **6:47:** Ye 1:22

48 To'abi anuwa nina nugana 'ina 'autui pa'alina 'ilobena, gulewa daisinamo 'enaya, ga 'ina anuwa 'ena 'i'abina. 'Enega tuta nina 'usana sinabwana 'imwa'uta ga muluwa 'idau, 'idau ga anuwa nina 'iununa ta nigeaya 'igiegie to'umaliye, manuna 'autui bobo'ana 'ena 'i'abi.

49 Ta esiya 'abo yaita 'oyo 'igu ona 'unono namo ta nigeaya 'uematamatane, 'oyo tuga 'atuwa to'abi anuwa nina kaukau daisinamo 'ena 'i'abina. Ta tuta nina muluwa 'iapwesa, anuwa nina 'iununa ga 'i'ebuiyena ta 'ieligeiya toilina.”

7

*Yesu tolosaiyao 'idi toloina 'ina 'ali'ei 'igie bobo'anena
(Madiu 8:5-13)*

1 Ta Yesu 'ina ona tomota 'ediya ni'atu 'igumwala, ga 'enega 'iapwesa ga 'itauya Kapaneumi 'enaya.

2 'Asa nina 'enaya, tolosaiyao taudi me Loma 'adi toanugana 'ebweu, ma ina 'ali'ei simiyami. Ta 'ina 'ali'ei nina 'ioboboma 'ai'ailena, ta tuta gete 'enaya 'ile'oasa sinabwana, ta 'iabe 'imwamwawasa.

3 Ta toloina nina Yesu 'ina mai alena 'inonona, ga me Yudia 'idi 'inapwanao 'aidi 'ietunedi Yesu 'ena, be sisida be 'aene Yesu 'ida mai, be 'ina 'ali'ei nina 'ida giebobob'ane.

4 Ta 'inapwanao nidi ni'atu simai Yesu 'ena ga si'awanoi, sigwae, “'Inapwana, nuwanuwama 'uma be tatatauya be gosemai 'ina 'ali'ei 'ebweuna 'ile'oasa 'uda giebobob'ane,

5 manuna tauna tai bobo'ana, ta wate maibo'ada me Yudia 'iobobomeda, ga 'ida anuwa tapwalolo 'i'abina.”

6 'Enega Yesu 'itagwala ga ma'edi sitauya. Sitauya ga sena nina selabenaya siapwesa, ga toloina nina gosena 'aidi wate 'ietunedi Yesu sabi 'etobode. Ta simai Yesu 'enaya ga sigwae, “'Inapwana 'ima toanugana 'igwae 'aene 'oyo tai sinabwayo 'enega nigeya 'ilobwelobwene be 'ululugu 'ina anuwaya.

7 Ta wate nigeya 'ilobwelobweneyo be tauna ma'iyayo 'edaya waellobaloba. Ta esi nuwanuwana 'aene 'uda onamo be 'enega 'ina 'ali'ei 'ida bobo'ana.

8 Ta wate 'enana gete nadigega 'igwae, 'Abo'agu loina yamwalamwalatoni, ta 'agu toloinao 'idi ona 'ana toematamatana, ta wate 'igu tolosaiyao yaloiloinedi, ta 'eguma 'ebweuna yaeonai “'Utauya”, 'itatauya tuga; ta 'abo 'ebweu wate 'ena yagwae “'Umai,” wate 'imama, ta 'abo 'igu topaisewa 'ebweu yaeona be yagwae, “'Gete 'uguinuwe”, 'ida guinuwa tuga.’ ”

9 Gete ona nidi Yesu 'inonodiya ga nuwana 'iowana 'ai'aila, ta 'iasakowasi ga boda nidi simulimuliye 'ieonedi, 'igwae, “Ona'ai'aila, nigeya 'ebweu yaita wate yallobaloba me Isileli 'emiyega 'ina emisa tai gete nadigega.”

10 *'Enega toepilialeale nidi siila limana toloina nina 'ina anuwaya, ga nada 'ali'ei nina silobena, ni'atu 'ibobo'ana.

Kwabula 'ebweuna natuna me'olotona mwawasega 'igietoolo limena

* 7:10: Yo 4:51

11 Ta nigeaya tuta dudulana mulinaya, Yesu 'litauya 'ebweu 'asa 'enaya, 'ana esana Neini. Ta 'ina tononoyao be wate boda sinabwana si'oyabuna.

12 'Imai 'asa selabenaya ga tomwawasa ma 'ana to'aalao 'ilobedi siapweapwesama 'asa nina 'enega. Tomwawasa nina kwabula natuna, 'ebweunamo tuga. 'Enega kwabula nina boda sinabwana ma'enaositautauya sabi sa'u 'ali'ali.

13 *Gote 'ena Yesu kwabula nina 'i'itena ga 'i'atenuwa 'ole'oleyena ga 'ieonena, “Geya'abo 'udedo.”

14 'Enega 'inao ga tomwawasa nina 'ana wadu 'igitoona ta to'aala nidi sitoolo enono. Ga Yesu 'igwae, “Tubuwau, 'utoolo.”

15 *Ta tubuwau nina 'itoolo ga 'iona. 'Enega Yesu tubuwau nina 'i'au'ewena, ga sinana 'i'ebwa'ena.

16 Gote 'ena tomotai nidi simatauta ga Yaubada situpuna, sigwae, “Palopita sinabwana ni'atu gete 'iapwesama. Gete Yaubada 'ina ayausa 'abo'ada 'ina tomotaiyao 'edaya.”

17 Gote 'ena Yesu alena silelewanena Yudia maibo'ana ta wate 'asa nidi selabenaya maibo'adi 'ediya.

*Yoni togiebapitaiso 'ina 'ebesa Yesu manuna
(Madiu 11:2-6)*

18 Ta muliyega Yoni 'ana tomuliyao ale gete sisimanena 'idi 'ena'i 'ena.

19 'Enega 'ina tononoyao 'eluwa 'ibwauyedi ga 'ieonedi, 'igwae, “Watauya be 'inapwana nina

* 7:13: Lu 8:41-42, 49-55 * 7:15: 1 Kin 17:21-24

waenaide, nai tauna To'etosena nina manuna yaonaona, nai mali tai wate tada yamwa?"

²⁰ Ta ni'atu simai Yesu 'enaya ga sieonena, sigwae, "Yoni togiebapitaiso 'ietunema ga 'amai sabi enaideyo, nai 'oyo To'etoseyana niyo, nai mali tai wate 'ayamwa?"

²¹ Tuta gete 'enaya Yesu 'etamo tuga tole'oasao 'adi le'oasao, be 'adi muyao, be yaluyaluwa bi'i 'ediyege 'igiegie bobo'enedi, ta wate tomatakebokebo matadi 'igie 'esasedi.

²² *'Enega muliyega siteluwa nidi 'idi enaida Yesu 'ie'isena, 'igwae, "Waila be Yoni 'ena waemwasala yage nidi 'eguyega ni'atu wanonodiya ta wa'itedi, nate: tomatakebokebo matadi ni'atu si'esasediya, tolopegoi ni'atu sibobo'ana ga sitautauya, tolepelo bwaladi sibobo'ana limana, totenatui ni'atu ona sinoono, tomwawasa sitoolo limana, ta wate togomabeso tetela bobo'ana ni'atu sinonona.

²³ 'Enega watauya be Yoni waeona be geya'abo manugu 'ienuenualanaluwa, manuna 'abo yaita 'ina emisa manugu nigeya 'ineeneta, tauna 'ida gwausowala."

*Yesu 'ina simana Yoni manuna
(Madiu 11:7-19)*

²⁴ Yoni 'ina tononoyao nidi siila, ta Yesu 'ilolagata ga boda 'ediya Yoni manuna 'isimana, 'igwae, "Lowa maibo'ami sena mwatui daitaya watauya Yoni sabi nonona, ta to'ase nuwanuwami be 'aene wa'ita? Nai

* **7:22:** Ais 35:5-6; Md 15:30-31; Mk 7:32-37; Lu 5:12-13, 7:12-16

nuwanuwami 'aene 'ebweu pwatula sinabwana yagila 'iniuniuye wa'ita?

²⁵ Nai 'ebweu tai ma 'ana 'oama esaesa sabi 'itana? Nai nigeya, manuna taudi ma 'adi 'oama esaesa toloina sinabwadi 'idi senaya simiyami ma idi gwausowala.

²⁶ Ta to'ase sana manuna ga watauya sena mwatui daitaya? Nai wanuwena 'aene 'iabe palopita 'ebweu wa'ita, aga? Ona'ai'aila, tai nina wa'itenaya palopitao 'isinabwa sinedi.

²⁷ *Yoni nina manuna lowa Yaubada 'ina ona Buki Tabu 'ena gete nadigega 'igimi simanena, 'igwae, 'Gete 'igu toepilialeale yada etune mata-muya 'itatauya be 'imu 'eda 'ikakali.'

²⁸ 'Enega Yesu wate 'iona ga 'igwae, "Yoni tauna me bale'u maibo'adi 'isinabwa sinedi, ta maibo'adi taudi Yaubada 'ina 'ebeloina solanaya Yoni šisinabwa sinena."

²⁹ *'Enega pwalu nidi ta wate takisi 'ana to'ewao Yesu 'ina ona getedi sinonona ga Yaubada situpuna, manuna taudi lowa Yoni 'igie bapitaisoedi.

³⁰ Ta esi Palisiyao be loina 'ana tomwalatoiyao Yaubada 'ina nuwanuwa siguitoyasena, 'enega geya nuwadi be Yoni 'igie bapitaisoedi.

³¹ 'Enega Yesu 'iona, "'Omi 'epata gete mwa'adega yada loesawa'i'i'esa 'imi bubuna manuna?"

³² Nai yada gwae, 'omi 'atuwa nadigega gogama 'ebe gimwane solanaya siesaesasala ta gosediya 'ediya sibwaubwau, sigwaegwae, 'Gosemao, mwa'adega sa'i 'a'abi'abi sinaa ta

* **7:27:** Mal 3:1; Lu 3:2-6 * **7:29:** Md 21:32

nigeya wada lausa, ta wate 'a'ewa'ewabamu ta nigeya wada dedoi.'

³³ Loesawa'i'i gete 'ana mwalatoi 'aene, Yoni togiebapitaiso nina 'imai ga beledi nigeya 'i'e'ai ta oine nigeya 'inumanuma, ta 'enega waona 'aene yaluyaluwa bi'i Yoni 'igie kabaleyena?

³⁴ *Ta esi 'abo'agu Tomota Natuna yamai be ya'e'ai ta yanumanuma, ta wate manugu walo-mugi, wagwaegwae, 'Tai getei to'ai ta tonuma diidiga, ta wate takisi 'ana to'ewao be 'aidi wate toto'umalidi 'iegosigosiyenedi.'

³⁵ Ta taudi tomwalatoi 'ai'aila ma'etamo 'idi guinuwa bobo'adi 'ediyega mwalatoi 'ai'aila 'iapweapwesa."

Toto'umalina 'ebweu Yesu 'aena 'ibunamina

³⁶ 'Ebweu tuta Palisi 'ebweu, 'ana esana Saimoni, Yesu 'ibwauyena be ma'iyana si'a'a. 'Enega Yesu 'ilugu Palisi nina 'ina anuwaya ga 'imiyatowa sabi 'e'ai.

³⁷ Ta 'asa gote 'enaya 'ebweu waine toto'umalina 'imiyami. Waine nina ni'atu 'imwalamwalatoni 'aene Palisi 'ina anuwaya Yesu 'i'e'ai. 'Enega bunama bobo'ana ma 'ana atu bobo'ana wawasae 'ime'ena,

³⁸ ga Yesu deinaya 'itoolo ga 'idedoi ga mataselunega Yesu 'aena 'iepwasena, ga 'uya'uyanega 'aena 'ilo'i'ilidi, manuna waine nina 'uya'uyana dudulana, ta wate Yesu 'aena 'i'awamuidi ga bunama nina 'isiwena Yesu 'aenaya.

* **7:34:** Lu 5:30

³⁹ 'Enega Palisi nina taunamo 'ena 'inuwanuwa kwaiya 'igwae, “Tai gete, 'eguma tauna palopita, 'ida mwalatoni waine gete 'igitogitoona tauna toto'umalina.”

⁴⁰ Ta Yesu 'ilolagata ga 'igwae, “Saimoni, nuwanuwagu be 'ebweu yage yasimane 'emuya.” Ga Saimoni 'igwae, “'Inapwana, to yage? 'Uda eoneguma.”

⁴¹ 'Enega Yesu 'igwae, “'Ebweu toesaesa ta tomota 'eluwa 'igie lowagedi, 'ebweuna 'ina lowaga nadigega paibi analedi kina, ta 'ebweu nadigega pipiti kina.

⁴² Ta siteluwa nidi nige ya sawesawediya be siyoyotula, 'enega toesaesa nina siteluwa nidi 'idi lowaga 'inuwataudi. 'Enega yaenaideyo, siteluwa nidi 'ediyega yaita 'idi 'inapwana nina 'ilokagutokiyena?”

⁴³ 'Enega Saimoni Yesu 'ina ona 'ie'isena, 'igwae, “Nai tai nina tauna 'ina lowaga sinabwana 'ilokagutoki.”

Ga Yesu 'igwae, “O, ona'ai'aila.”

⁴⁴ *'Enega 'isanaila waine nina 'enaya, ga 'igwae, “Saimoni, waine gete 'ina guinuwa manugu 'u'itena, nige ya nadigega 'oyo. Manuna 'imu anuwaya yaluguma ta bwasi 'aegu 'ana 'utu manuna nige ya 'u'ebwa'ebwa'egu, ta esi waine gete mataselunega 'aegu 'i'utudi ga 'uya'uyanega 'ilo'i'ilidi.

⁴⁵ Ta wate 'oyo aesota 'ana 'awamui nige ya 'uguiguinuwe 'eguya, ta tauna esi 'igu mai'unuyega 'aegu 'i'awa'awamuidi.

* **7:44:** Nug 18:4

⁴⁶ Nigeya wate bunamega 'ueoeoloigu, ta tauna esiya 'ina bunamega 'aegu 'ieoloidi.

⁴⁷ Tauna 'ina to'umalinao yaudi ni'atu yanuwataudi, 'enega 'iobobomegu sinabwana, ta esi 'abo yaita 'ina to'umalina gidalina be yanuwatau, 'ina oboboma 'eguya wate gidalina.”

⁴⁸ *'Enega Yesu waine nina 'ieonena, 'igwae, “'Imu to'umalinao ni'atu yanuwataudi.”

⁴⁹ Ta tomtai nidi taudi ma'enaos si'e'la, Yesu 'ina ona sinonona ga taudimo 'ediya silomugi, sigwae, “Yaita sana gete be 'aene to'umalinao 'inuwataudi?”

⁵⁰ Ga Yesu esi waine nina 'ena 'igwae, “'Imu emisa 'enega ni'atu 'etoseyana 'ulobena, 'enega ma imu gwausowala 'utauya.”

8

Iine 'aidi Yesu 'ina lema 'ediya sie'isena

¹ *Ga muliyega Yesu 'itoolo ga 'itauya 'asa sinabwadi be gidalidi 'ediya, Yaubada 'ina lolina 'ana tetela bobo'ana sabi loguguyaena, ta 'ina tononoyao nidi site tuwelo ma'enaos.

² Ta wate 'aina iine ma'ediyao, nate taudi lowa 'ediyega yaluyaluwa bi'i Yesu 'iula apwesedi ta wate 'adi le'oasao 'igie bobo'anedi. Iine nidi nate Meli Magidala, tauna lowa 'enega yaluyaluwa bi'i sebeni Yesu 'iula apwesedi,

³ ta wate Yoana, tauna Kusa mwanena, Kusa nina Elodi 'ina toguinuwa, ta wate Susana be wate 'aidi iine ma'ediyao. Iine nidi taudi 'idi gwegweyega Yesu magosenao si'ita'i'isidi.

* **7:48:** Md 9:2-6 * **8:1:** Lu 24:10

*Atu 'ana onasemalimali
(Madiu 13:1-9; Maki 4:1-9)*

⁴ Tomota yaudi 'asa yauna 'ediyega simai ga siegogonama Yesu 'enaya, ga Yesu ona semalimaliyega 'ie'itedi, 'igwae,

⁵ “Tobagula 'ebweu 'ina bagulaya 'itauya ga witi atuna 'ilelewanedi, ga 'aina atuna 'edaya sibe'u ga tomota siaebaebatudu, ta wate manuwa si'itedi ga simwa'utama ga si'enidi.

⁶ Ta 'aina atuna bwa'a logulegulewana 'enaya sibe'u ga sitabwa ga muliyega si'oapelu, manuna bwa'a nina nigeya gonitunamo.

⁷ Ta 'aina atuna kwakwakwala 'ediya sibe'u ga sitabwa enoenowa ta esi kwakwakwala 'iewaiwai ga 'ididi emwawasidi.

⁸ Ta 'aina atuna bwa'a bobo'ana 'enaya sibe'u ga sitabwama ga sisinabwa ga siuwa, ta 'ediyega sesoi bobo'ana silobena, manuna atu nidi 'ebweuna 'ebweuna 'ediyega analedi silobedi.”

'Enega Yesu boda 'ieonedi, 'igwae, “'Eguma matenami ona gete wada nono.”

*Atu 'ana onasemalimali 'ana li'lama
(Madiu 13:10-23; Maki 4:10-20)*

⁹ Ta muliyega 'ina tononoyao Yesu sienaidena, sigwae, “'Imu ona semalimali nidi to'ase 'adi mwalatoi?”

¹⁰ *Ga tauna 'igwae, “'Omi ni'atu Yaubada 'emiya 'itagwala be 'ina lolina sola'ai'ailidi 'ana tomwalatoyao, ta esi tomota yaudi onasemalimali sinonu ta 'ana nuwasabwalena nigeya,

* **8:10:** Lu 10:21

ta wate 'ana mwalatoi si'ebe'ebese ta geya'abo silobaloba.

11 *Ta ona semalimali nina 'ana li'ama gete nadigega: Atu nina nate Yaubada 'ina ona.

12 Ta atu nidi 'edaya sibe'u taudi nate tomota nidi ona sinono namo, ta Seitani 'imai ga 'atediyega ona nina 'i'ewa yaulena, 'enega geya'abo siemiemisa be 'aene Yaubada 'i'etoseyedi.

13 Ta atu nidi sibe'u bwa'a logulegulewana 'enaya, tomotai nidi taudi nate Yaubada 'ina ona manuna sigwausowala, ta nigeya lamudi 'ipa'apa'ala manuna 'idi emisa nigeya sinabwana, be 'abo 'ebetoo 'ediya 'iapwesa 'iabe sibebe'u.

14 *Ta atu nidi kwakwakwala 'ediya sibe'uya tomotai nidi taudi ona nina sinono, ta 'idi nuwanuwa maibo'ana 'itautauya esaesao be bale'u gwausowalinao ta wate yage yauna 'ediya, ta 'enega Yaubada 'ina ona 'ediya nigeya uwana 'ida apwesa.

15 *Ta atu nidi bwa'a bobo'ana 'ena sibe'uya, taudi nate ma idi 'atetagwala ona nina sinonona, 'enega sie'alama'i'itana, ga Yaubada 'ina ona 'ediya 'iuwa 'ai'aila.”

Mayale 'ana ona semalimali

(Maki 4:21-25)

16 Ta Yesu wate 'ediya 'igwae, “Nigeya 'ebweu yaita mayale loeloe'abina 'isa'usa'u kwaiye 'ule nai sita 'ediyega, ta esi 'atamanaya 'isa'u be 'enega anuwa 'ana tomiyanao 'imaedanidi.

* 8:11: 1 Pi 1:23 * 8:14: Lu 18:18, 22-24 * 8:15: Yo 6:28-29;
Ye 1:22

¹⁷ 'Enega 'eguma to yage 'atemiya wakwaiyedi, ma'etamo maedana nina 'igieapwese. Ta to'ase sa'usa'ukwaiyina, ma'etamo yage nidi 'iloapwese 'atamanaya.

¹⁸ *'Enega wanuwa'i'isi be ona waenono 'ai'aila. Manuna 'eguma yaita 'enaya Yaubada 'ina gwegwe 'imiyami 'iabe gwegwe nina 'iloeposeyane. Ta yaita 'enaya nigeaya Yaubada 'ina gwegwe 'imiyami, ta taunamo 'inuwena 'aene Yaubada 'ina gwegwe 'ena 'imiyami, 'iabe Yaubada gwegwe nidi 'enega 'i'ewa yauledi.

*Yesu sinana be tasinao si'ebesena
(Madiu 12:46-50; Maki 3:31-35)*

¹⁹ Ga muliyega Yesu sinana be tasinao simai sabi 'itana, ta pwalu sinabwa wawasae, 'enega nigeaya sawesawenaya be silulugu Yesu 'enaya.

²⁰ Ta ona namo sietunena, sigwae, "Inapwana, sinayo be tasimwao wa'ita apwesa 'atamanaya sitootoolo, ta nuwanuwadi 'oyo."

²¹ 'Enega Yesu 'ieonedi, 'igwae, "Nigeaya taudimo, ta esi 'eguma yaisigedi Yaubada 'ina ona sinono be siematamatane taudi sinagwao nai tasigwao."

*Yesu yagila be lisu 'iba'edi
(Madiu 8:23-27; Maki 4:35-41)*

²² 'Ebweu tuta Yesu ma ina tononoyao sigelu ga 'ediya 'isimana, 'igwae, "Taabala mali esenaya." 'Enega situpa,

²³ ga sipilipili ta Yesu 'i'eno'eno ga 'i'eno mwataya. 'Enega wediliya sinabwana 'itowama

* **8:18:** Md 25:20-29

ga lisu sinabwana sisiwasiwa taona wagaya ta selabenaya be sidadamana.

²⁴ 'Enega tomotai nidi Yesu silowanowanona ga sigwae, "Inapwana 'utoolo, 'iabe tadadamana!" 'Enega Yesu 'itoolo ga yagila be lisu 'iba'edi, 'igwae, "Walosa'u!" 'Enega silosa'u ga 'isiwalowa.

²⁵ *Ga Yesu 'ina tononoyao 'ieonedi, 'igwae, "Mwa'adega? Nai nigeaya waemiemisegu, aga?" Ta taudi siomayamaya ta wate nuwadi 'iowana, ga taudimo 'ediya sigwae, "To tai sana gete? Ga yagila be lisu 'iloinedi ga 'enana siematamata-nena!"

'Ebweu tai solanega yaluyaluwa bi'i yaudi siap-wesa

(Madiu 8:28-34; Maki 5:1-20)

²⁶ Ta ni'atu Galili mali senaya siabala ga silugu me Gelasine 'idi le'awaya.

²⁷ 'Enega Yesu 'isuya dabalaya ta 'ebweu tomiya'asa 'iapwesama. Tai nina lowa solanaya yaluyaluwa bi'i silugu ga 'ena simiyami. Ta tai nina tuta dudulana 'oama nigeaya 'ida 'otena, ta anuwa 'ediya nigeaya 'ida miyana, ta esiya 'ina 'ebemiya 'ali'ali duluina 'ediya.

²⁸ *'Enega tai nina Yesu 'i'itena, ga 'ibwau ta 'ibe'usana mwa'uta, ga 'ibwautoila, 'igwae, "Yesu ye, 'oyo Yaubada To'ewaiwai sana Natuna, to'ase 'utootoo be 'aene 'uguinuwe 'eguya? Tuwa! Geya'abo 'uda giegie 'elouyaegu."

* 8:25: Mk 9:20-24 * 8:28: Lu 4:34

29 Ona gete 'i'inanena manuna Yesu ni'atu 'ieonena, 'igwae, “Yaluyaluwa bi'i niyo, tai gete 'enega 'uapwesama.”

Ta wada nuwa'i'isi 'aene tai nina lowa tuta yauna yaluyaluwa nina 'igiegie kabaleyae, 'enega sigiyaina ga nimana be 'aena siyoniyonidi malakwa kainumu 'ediyega, ta tuga kainumu nidi 'ilasalasadi ta wate yaluyaluwa nina tai nina 'itauyena sena mwatui daitaya.

30 'Enega Yesu tai nina 'ienaidena, 'igwae, “Mwa'adega 'amu esana?” Ga tauna 'igwae, “'Agu esana Tomoyauyau”, manuna yaluyaluwa bi'i yaudi ni'atu silugu solanaya ga simiyami.

31 Ta yaluyaluwa nidi 'enadi Yesu 'enaya sisida waiwai sigwae, “Geya'abo 'uulaula mwa'utema gaula 'ebe esilae 'enaya,

32 ta esi 'uda etunema be 'alulugu bawe mabodadi gotedi siduwaduwala 'oyaya 'ediya.” 'Enega Yesu 'itagwala,

33 ga siapwesa tai nina 'enega ga bawe 'ediya silugu. Gote 'ena bawe nidi siekabaleya ga maibo'adi sipili bulibuliyasu, ga babagega sibe'u ga olaya sidamana.

34 Ta bawe 'adi to'ita'i'itao bawe nidi 'idi esilae si'itena ga simatauta, 'enega sidena ga sitauya 'asaya ga ale nina to'ase nadigega si'itena sisimanedi 'asa sinabwana be 'asa gidalidi to-motenidi 'ediya.

35 'Enega tomotai nidi simai be 'aene taudi matadiyega sida 'ita to'ase 'iapwesa. 'Enega Yesu 'ena simai ga tai nina si'itena lowa yaluyaluwa bi'i solanaya simiyami ni'atu

'ibobo'ana ga 'oama 'i'otena ta Yesu 'aena selabenaya 'imiyatowa. Gote 'ena maibo'adi simatauta.

³⁶ Ta toepilialeale nidi tomotai 'ediya siemwasala mwa'adega tai nina 'ibobo'ana'esa.

³⁷ 'Enega me Gelasine maibo'adi simatauta sinabwana ga Yesu sie'idi'idiyena be 'aene 'ida ebesinedi. 'Enega Yesu wagaya 'idolo sabi gelu be sitaunya.

³⁸ Ta tai nina ni'a 'igie bobo'anena Yesu 'ena 'isida, 'igwae, “Sawesawenaya yamuliyeyo?” 'Enega Yesu 'ieonena,

³⁹ “Nigeya. Ta esi 'uila be 'utauya 'asaya be to'ase nadigega Yaubada 'emuya 'iguinuwana 'uda simana dadane.” 'Enega tai nina 'itauya 'asa nina solanega ga Yesu 'ina guinuwa waiwaina 'ietetela tomiya'asa maibo'adi 'ediya.

*Yailo natuna 'ile'oasa
(Madiu 9:18-19; Maki 5:21-24)*

⁴⁰ Ta Yesu ma ina tononoyao siabala limana, ga boda sinabwana ma idi gwausowala siaesotena, manuna tauna tuga manuna siyamwayamwa.

⁴¹ 'Enega 'ebweu tai 'iluapwesama, 'ana esana Yailo, tauna 'idi anuwa tapwalolo 'ana to'ita'i'ita. 'Imai ga Yesu 'aenaya 'ibwago sanamwa'uta ta 'igwae, “'Inapwana tatauya 'igu anuwaya,

⁴² be natugu 'ile'oasa sinabwana 'ugie bobo'ane. Tauna tuga 'ebweuna namo natuguna, 'ana yakwala tuwelo, anuwaya 'i'eno'eno, tuta gidalina be 'imwamwawasa.” 'Enega ma'iyana sitaunya.

*Waine 'ebweuna Yesu 'ana 'oama 'igitoona
(Madiu 9:20-22; Maki 5:25-34)*

Ta ni'atu Yailo ma'iyana 'edaya sitautauya ta boda sinabwana simuliyedi, ta siegigigila.

⁴³ Ta boda nidi soladiya 'ebweu waine ma'edi, ma 'ana le'oasa. Le'oasa nina nate lalana 'idaudau yakwala tuwelo 'ediya, ta tuga 'etamo 'idaudau. Tuta yauna togile'oasa sitootoo be 'aene sigie bobo'ane, ta nigeya sawesawediya.

⁴⁴ 'Enega waine nina Yesu mulinega 'imai ga 'ana 'oama tupitupina 'igitoona, ga lalana 'ina dau 'iyapasa manini.

⁴⁵ 'Enega Yesu 'ilosuyaena, 'igwae, “Eei! Yaita 'igitoogu?” Ga maibo'adi sieyaseyaseya, ta esi Pita 'ieonena, 'igwae, “'Inapwana, nai boda nidi siegigigila ga siesetupedi 'emuya.”

⁴⁶ *Ta Yesu 'igwae, “Nigeya! 'Ebweu yaita nai 'agu 'oama 'igitoona, manuna yalotoona 'aene 'eguyega waiwai 'iapwesa ga togitoona nina 'ena 'iabala.”

⁴⁷ Ta waine nina 'imwalatonina 'aene Yesu ni'atu 'ina guinuwa 'isinapuna, 'enega 'imai ga ma ina dedela 'ibe'u sanamwa'uta Yesu 'aenaya, ga boda matadiya 'ina gitoona 'alena 'isimana apwesena, 'igwae, “'Inapwana, nuwanuwagu be yabobo'ana, 'enega 'amu 'oama yagitoona, ga yabobo'ana manini.”

⁴⁸ Ta Yesu waine nina 'ieonena, 'igwae, “Natugu, 'imu emisa 'enega ni'atu 'ubobo'ana. 'Utoolo be ma imu gwausowala 'utatauya.”

*Yailo natuna mwawasega Yesu 'igie toolona
(Madiu 9:23-26; Maki 5:35-43)*

* 8:46: Lu 6:19

49 Tuta nina Yesu 'ionaona waine 'enaya Yailo anuwega 'ina toguinuwa 'ebweuna ale 'ime'ena Yailo nina 'ena, 'igwae, “'Ena'i, natuyo ni'atu yawasina 'igumwala, ta geya'abo toe'ita nina 'ina tuta 'umudamudali.”

50 Ale gete Yesu 'inonona ga Yailo 'ieonena, 'igwae, “Geya'abo 'u'ate'ate sa'ala. Ta esi 'uemisegu 'aene natuyo 'iabe 'ibobo'ana.”

51 'Enega sitauya ga 'asaya siapwesa, ga Yesu boda maibo'adi 'i'etobodedi be geya'abo anuwa nina 'ena silugulugu, nate namo nuwanuwana Pita, be Yoni, be Yemesa, ta wate gwama nina tamana be sinana ma'ena silulugu.

52 Ta boda anuwaya 'etamo tuga sidedoi ta wate si'ewabamu gwama manuna. 'Enega Yesu 'i'etobodedi, 'igwae, “Tuwa! Dedoi walosa'u. Manuna gwama nigeya 'imwawamwawasa, ta esi 'i'eno mwataya tuga.”

53 Ta maibo'adi Yesu siedagiyena manuna simwalatonina 'aene gwama nina ni'atu 'imwawasa.

54 'Enega Yesu gwama nimanaya 'igiyaina ta 'ieonena, 'igwae, “Negeyo, 'utoolo.”

55 Ta gwama palupaluna yawasina 'iilama ga 'itoolo. Ga Yesu gwama nina sinana be tamana 'ediya 'igwae, “Masula wa'ebwa'e be 'i'a'a.”

56*Gote 'ena tamana be sinana nuwadi 'iowana 'ai'aila. Ta Yesu wate 'iemataluwedi, 'igwae, “Geya'abo 'ebweu yaita 'ena wasimasimana 'igu guinuwa gete manuna.”

* 8:56: Md 8:4

9

*Yesu 'ina tononoyao 'ietunedi sabi paisewa
(Madiu 10:5-15; Maki 6:7-13)*

¹ Ta Yesu 'ina topaisewao site tuwelo 'ibwau egogonedima ga 'adi lolina be waiwai 'i'ebwa'edi be 'enega sawesawediya yaluyaluwa bi'i tomota 'ediyege sida ula apwesedi, ta wate 'adi le'oasao sida giebobob'enedi.

² 'Enega 'ietunedi be 'aene Yaubada 'ina etoloina tomotai 'ediya sida loguguyae, ta wate le'oasao sida giebobob'enedi.

³ *Ta wate 'ina guguya 'ena 'iloinedi, 'igwae, “Geya'abo 'ebweu to'ase wa'ewa'ewa. Geya'abo 'etoguna nai tana nai masula nai mani, nai 'ami 'oama 'eluwena.

⁴ Ta 'abo to anuwa 'ena sibwauyemi be walulugu, anuwa nina 'ena wae'owaga be 'ana laba sena nina wapisisine.

⁵ Ta 'eguma to 'asa 'ena nigege si'au'au'ewami 'idi anuwa 'ediya, 'asa nina nedilina 'aemiyega waloutuutu yauledi ta wapisisinedi be 'enega wae'itadi 'aene 'iabe mwau 'ediya 'iapwesa.”

⁶ Ta 'enega tononoyao nidi sitauya ga sena maibo'adi 'ediya sisakowasi ga tetela bobo'ana siloguguyaena, ta wate tole'oasao sena 'ebweuna 'ebweuna 'ediya sigie bobo'enedi.

*Elodi nuwana 'iowana Yesu manuna
(Madiu 14:1-12; Maki 6:14-29)*

⁷ *Gote 'ena Elodi, tauna Galili 'ana toloina, yage getedi siapweapwesa aledi 'inonodi ga

* **9:3:** Lu 10:4-11; Gu 13:51 * **9:7:** 1 Kin 17:17-24

nuwana 'iowana sinabwana manuna 'aidi to-mota sigwae, “Yoni togiebapitaiso 'aene ni'atu mwawasega 'itoolo limana,”

⁸ ta 'aidi sigwae, “Nigeya, Ilaitiya 'iapwesama,” ta wate 'aidi sigwae, 'aene “Tauna 'ebweu palo-pita lowaenei 'imwawasa ga gete tuga 'itoolo limanama.”

⁹ *¹Enega Elodi wate 'igwae, “Yoni ni'atu 'abo'agu 'igu loinega ga 'otona si'upwena. Ta to tai sana gete sionaonae.” Gote 'ena Elodi 'itoo waiwai be 'aene Yesu 'ida loba.

Yesu tomota yaudi 'ie'enidi

(Madiu 14:13-21; Maki 6:30-44; Yoni 6:1-14)

¹⁰ Ta ni'atu Yesu 'ina toguinuwao nidi 'idi sakowasiyega siilama ga 'idi guinuwa maibo'ana siemwasalina Yesu 'enaya. Ga muliyega 'idi 'inapwana nina 'i'au'ewedi ga ma'enaositauya 'ebweu 'asa, 'ana esana Beteseida 'enaya, be 'aene taudimo nada sida miyami.

¹¹ Ta nigeya sawesawediya, manuna boda ale sinonona, ga wate Yesu nina simuliyena ga simai 'enaya. 'Enega Yesu 'ediya 'itagwala ga Yaubada 'ina lolina manuna 'ie'itedi, ta wate 'adi le'oasao 'igie bobo'enedi.

¹² Simiyami ga sinala 'isuguwa, ta site tuwelo nidi simai ga Yesu sieonena, sigwae, “'Inapwana, boda getedi 'uda etunededi be siila 'asa selabedaya 'ediya, be nada masula be 'ebe'eno si'ebesa, be 'enega 'ediya sieyawai'ata. Manuna bada sa'i sena mwatui daita.”

¹³ 'Enega Yesu 'ediya 'igwae, “Mwa'adega, 'omi geya'abo wae'enidi, aga?”

* **9:9:** Mk 6:27

Ta taudi sigwae, “Mwa'adega sana batu 'a'e'ai'esedi? Manuna 'ama masula nige yauna. Beledi nima ta iyana 'eluwa situpwa. Nai nuwanuwayo 'aene 'atatauya be boda nidi 'adi masula 'agimwane, aga?”

¹⁴ Ta boda nidi 'ediyega tai dimo 'adi yau nadi-gega paibi tausani. 'Enega Yesu 'ina tononoyao 'ieonedi, 'igwae, “Tomotai nidi waweyalidi be 'idi boda 'ediya wasa'udi, nadigege tomotai pipiti boda 'ebweuna 'ebweuna 'ediya, be nadigege simiyatowa'esa.”

¹⁵ Ta 'ina lolina nina maibo'ana nadigege sigu-inuwena, ga simiyatowa 'idi boda 'ediya.

¹⁶ 'Enega Yesu beledi nima ta wate iyana 'eluwa 'i'ewedi, ga galewaya 'i'itatu'e, ga masula nidi manudi 'iona oboboma. Ta muliyega 'igitomwedi ga 'ina tononoyao 'i'ebwa'edi be sida eguyaiye tomota 'ediya.

¹⁷ 'Enega maibo'adi si'ai ga gamwadi 'ipawa, ta masula tupwatupwadi siegogonedi, ga kodo tuwelo siloemaedi.

Pita 'ina simana 'aene Yesu tauna To'etoseyana nina

(Madiu 16:13-19; Maki 8:27-29)

¹⁸ 'Enega Yesu ma ina tononoyao sitauya, ga muliyega Yesu tebweuna 'imiyami, ga Yaubada 'ena 'isidasida. Ta 'ina sidasida 'igumwalaya ga 'ina tononoyao 'ienaida 'ediya, 'igwae, “Mwa'adega tomota 'idi ona manugu, 'aene 'abo'agu yaita?”

19 *Ta tonono nidi sigwae, “Tomota 'aidi siona 'aene 'oyo Yoni togiebapitaiso, ta 'aidi sigwae 'aene 'oyo Ilaitiya, ta 'aidi sigwae 'aene 'oyo 'ebweu gimipalopita mwawasega 'utoolo limanama.”

20 *'Enega wate 'ienaidedi, 'igwae, “Ta 'omi mwa'adega 'imi nuwanuwa 'aene 'abo'agu yaita?”

Ga Pita 'igwae, “'Oyo To'etoseyana, Yaubada 'enega.”

21 Gote 'ena Yesu 'ina tononoyao 'iloina pa'aledi be geya'abo sisimasimane tomota 'ediya.

22 'Enega wate 'ieonedi, 'igwae, “'Abo'agu Tomota Natuna be ma'etamo 'elouya sinabwana yaloba. Manuna 'Inapwanao be totaliyao sinabwadi ta wate loina 'ana toel'itao 'iabe sie'idi'idiyegu be siloemwawasigu, ta 'asiyata 'etonina 'enaya Yaubada 'ida gietoolo limagu.”

Yesu 'ana muliya manuna

(Madiu 16:20-28; Maki 8:30, 9:1)

23 *'Enega muliyega maibo'adi 'ediya 'igwae, “'Eguma yaita 'oyo nuwanuwayo be 'umuliyegu, geya'abo tauyo manuyo 'unuwanuwa. Ta esi tauyo 'amu kelose 'u'aali 'asiyata 'ebweuna 'ebweuna, be 'enega 'umuliyegu.

24 Ta 'eguma yaita yawasi 'iegagale, ma'etamo yawasi nina 'iloseye. Ta 'eguma yaita yawasina manugu 'itagwale be 'imwamwawasa, tauna 'iabe yawasina bobo'ana 'iloba.

25 'Eguma 'ida esaesao sinabwa wawasae talobadi nate yage besobeso, ta esi yage

* 9:19: Mk 6:14-16 * 9:20: Yo 6:68-69 * 9:23: Md 10:38-39

sinabwana nate yawasida bobo'ana. Manuna 'eguma yawasida bobo'ana taloseyedi, nate mwau wawasae.

26 *"'Abo'agu Tomota Natuna, ta 'abo yaita 'oyo manugu 'uomayamaya ta wate 'igu e'ita manuna 'uomayamaya be 'ueyaseyaseyegu, ma'etamo yada eyaseyaseyeyo tuta nina 'abo ma 'agu tupu yailama, ta wate Tamagu be 'ina aniloseyao ma idi esaesa ma'legwao.

27 Yaona 'ai'aila 'emiya 'aene tomota 'aimi geya'abo wamwawamwawasa ga 'ana laba Yaubada 'ina lolina mamata 'ite'itemiya 'iapwesama bemi.

*Yesu 'ana 'ita 'idumaduma
(Madiu 17:1-8; Maki 9:2-8)*

28 *Ona nidi getedi sigumwala ga nadigega wiki 'ebweuna mulinaya, ga Pita be Yoni ta wate Yemesa Yesu 'i'au'ewedi ga ma'enaositu'e 'ebweu 'oya 'ena sabi sidasida Yaubada 'enaya.

29 Ta 'etamo tuga Yesu 'isidasida ga maninina 'ana 'ita maibo'ana 'idumaduma, ta wate 'ana 'oama 'ana 'ita wakewakeke 'ai'ailina.

30 *Gote 'ena tai 'eluwa siapwesa, ga Yesu ma'ediya si'awa'awagwae, taudi nate Mosesese be Ilaitiya.

31 Taudi wate 'ediyega maedana 'isaesae, ta Yesu ma'ediya sieonaona Yesu nina 'ina mwawasa 'etamo Yelusalema 'enaya manuna.

32 Ta Pita magosenao ni'atu si'eno mwataya, ta muliyega si'enotoolo, ga maedana sinabwana si'itena 'isae Yesu magosenao 'ediya.

* 9:26: Lu 12:9 * 9:28: 2 Pi 1:17-18 * 9:30: Lu 13:33

33 Ga muliyega be siteluwa nidi Yesu sipilisine, ta Pita 'ilolagata ga 'igwae, “Inapwana, bobo'ana 'eguma tai nidi siteluwa ma'edao bada tada miyami, be 'enega 'imi yoeyoe 'etoi 'a'abidi, 'ebweuna 'oyo manuyo, ta 'ebweuna Mosesese manuna, ta wate 'ebweuna Ilaitiya manuna.” Nate Pita 'ionaona besobeso tuga.

34 Pita 'ina ona ma'etamo nigeaya 'ilosalosaloni, ta etanidiya pwana 'imwa'utama ga 'itala kabobodi, 'enega tonono nidi simatauta.

35 *Ta pwana 'enega 'ebweu 'enana sinonona, 'igwae, “Gete Natugu bobo'ai'ailina, 'ina onao wada nonodi.”

36 Ta ni'atu 'enana nina 'igumwala, ga Yesu tebweuna si'itena 'itootoolo. Tuta nina gote 'enaya to'ase nadigega matadiyega si'itena nigeaya 'ebweu wate yaita 'ena sisimasimane, ta sikwaiyena.

*Yesu gwama 'igie bobo'anena
(Madiu 17:14-18; Maki 9:14-27)*

37 Ni'atu tomwa 'iulisina ga Yesu ma ina tononoyao 'oyega simwa'uta 'asaya ga boda sinabwana ma'ediyao sielobaloba.

38 Ta 'ebweu tai boda nidi 'ediyega Yesu 'i'itena ga 'ibwau, 'igwae, “Toe'ita, nuwanuwagu be natugu 'uda giebob'ane, tauna natugu 'ebweuna namo tuga.

39 Ta tuta yauna 'abo yaluyaluwa bi'i gwama nina 'igiyai, natuguna 'ibwau sinabwana ta

* 9:35: Md 12:17-18; Lu 3:22

'ana lobwebwai manuna 'itatai ta 'awanega busobuso siapweapwesa. Tuta yauyauna nadigega 'igiegie 'elouyae.

⁴⁰ Ta 'imu tonono nidi ni'atu yasidedi be 'aene yaluyaluwa bi'i nina siula apwese, ta nigeaya sawesawediya.”

⁴¹ 'Enega Yesu 'ediya 'igwae, “'Omi sana mwa'adega? Ga debami pa'ala yaita! Nai nigeaya waemiemisegu, aga? Ni'atu 'imi debapa'ala 'enega yalo'ame'ame.” 'Enega tai nina 'ieonena, 'igwae, “Natumuna 'ume'e 'eguya.”

⁴² Ta ni'atu gwama nina 'imai Yesu 'ena, ga yaluyaluwa bi'i gwama nina 'iula mwa'utena bale'uya ga 'itaiya. 'Enega Yesu 'iloina ga yaluyaluwa nina 'iapwesa ga gwama 'ibobo'ana. Ga muliyega Yesu gwama nina 'i'au'ewena tamana 'ena.

*Yesu 'ionalimana 'ina mwawasa manuna
(Madiu 17:22-23; Maki 9:30-32)*

⁴³ Tuta gote 'enaya tomota maibo'adi Yaubada 'ina waiwai ni'atu si'itenaya, 'enega nuwadi 'iowana sinabwana.

Ta tomotai nidi 'etamo sinuwanuwa owana, ta Yesu 'ina tononoyao 'ieonedi,

⁴⁴ *'igwae, “'Igu ona gete 'iabe yasimane 'emiya wada nuwa'i'ita 'ai'ailli, nate Tomota Natuna* 'iabe sisipupuye be 'ana talauwalao 'ediya si'e'ebwayae.”

* **9:44:** Lu 9:22 * **9:44: Tomota Natuna:** Yesu tauna 'ieesena The Son of Man, 'ana mwalatoi tomota tuga. Yesu taunamo 'ieesena Tomota Natuna, ta 'ina e'itao 'ediyege tomota simwalatonina 'aene tauna To'etoseyana Keliso.

45 Gote 'ena 'igiekwani 'ai'ailidi, 'enega nigeya sawesawenaya be yage gete manudi nuwadi 'isabwalena, ta Yesu 'ena nigeya sienaenaida be 'aene 'ida giemaedana 'ediya, manuna simatauta.

Tonugana taudi tomuliya
(Madiu 18:1-5; Maki 9:33-37)

46 *'Enega muliyega tonono nidi siegewagewana 'aene yaita 'ediyega 'adi toanugana.

47 Ta Yesu sa'i ni'atu 'idi nuwanuwa 'imwalatonina. 'Enega 'ebweu gwama 'i'au'ewenama ga selabenaya 'ietoolona, ta 'ieonedi, 'igwae,

48 “Gwama gete wa'ita. 'Abo yaita 'oyo gwama gete nadigega manugu 'uobobome, 'oyo nate ni'atu 'uobobomegu, ta wate 'agu Toetune nina ni'atu 'uobobomena. 'Enega 'abo yaita 'emiyega 'ana esana nigeya sinabwana tauna 'iloetana sinemi.”

'Abo yaita tauna nigeya 'ietaetalauwaleda tauna 'ilemelemeda
(Maki 9:38-40)

49 Ta Yoni 'ilolagata ga 'igwae, “'Inapwana, 'ebweu tai 'a'itena ta 'amu esanega yaluyaluwa bi'i 'iulaula apwesedi. 'Enega 'a'etobodena, manuna tai nina nigeya 'ida boda.”

50 Ta Yesu 'igwae, “Geya'abo wa'eto'etobode! Manuna 'abo yaita tauna nigeya 'ietaetalauwalemi, tauna 'ami tolema.”

Me Samelia 'aidi Yesu sie'idi'idiyena

* 9:46: Lu 22:24-27, 14:11

51 *Ni'atu 'asiyata 'iloselabena be Yesu 'iila limana galewaya, 'enega 'ina nuwanuwa 'isa'una be 'aene 'itatauya Yelusalema. 'Enega 'itoolo ga ma ina tononoyao sitauya.

52 Sitautauya ta Yesu 'ina tononoyao 'aidi 'ietune nuganedi, me Samelia 'idi 'asaya, be 'aene 'ebe eyawai'ata manudi sigibubu.

53 Ta esi tomiya'asa nidi nigeya 'ediya sitagwatagwala, manuna sinuwena Yesu nigeya 'idi 'asa 'ena 'itautauya ta esiya 'itautauya Yelusalema.

54 Ta Yemesa be Yoni ona gete sinonona, ga Yesu 'ena sigwae, “'Inapwana, mwa'adega? Sawesawenaya taloina be kaiwe sabeluluna galewega 'imwa'utama be 'i'ala egumwalidi?”

55 Ta Yesu 'igwae, “Tuwa! Geya'abo nadigega.”

56 Ga 'enega mali 'asaya silaga.

Tomota sitetoi nuwanuwadi be 'aene Yesu simuliye

(Madiu 8:19-22)

57 Ta ni'atu sitautauya, ga 'ebweu tai 'imai ga Yesu 'ena 'igwae, “'Abo'agu nuwanuwagu be yamuliyeyo. To sena 'ena 'utautauya, 'abo'agu yada muliyeyo.”

58 'Enega Yesu tai nina 'ieonena, 'igwae, “Kedewa bomitawa ma idi gaula ta wate manuwa ma idi newa, ta 'abo'agu Tomota Natuna nigeya 'igu 'ebe 'enomo.”

59 *'Enega 'eluwena wate 'imai ga Yesu tai nina 'ena 'igwae, “'Umuliyegu.” Ta tauna 'iona,

* 9:51: Lu 17:11 * 9:59: Lu 14:26, 33

“'Inapwana, 'uda tagwalegu be nugana yaila be tamagu yayamwa 'ina mwawasa manuna be yada sa'u 'ali'aliye ta muliyega yamuliyeyo.”

60 Ta Yesu 'igwae, “Tuwa nada tamayo, ta taudi tomwawasa 'idi tomwawasao sida sa'u'ali'aliyedi. Ta 'oyo esiya 'imu paisewa 'aene 'uda etosimana Yaubada 'ina etoloina manuna.”

61 Ta 'etonina wate 'imai, ga 'igwae, “'Inapwana, bobo'ana be yamuliyeyo, ta 'uda tagwalegu be nugana yada ila be 'igu susuyao 'ediya yada lokaiyoni ta muliyega yamuliyeyo.”

62 *'Enega Yesu wate 'ieonena, 'igwae, “'Eguma yaita 'oyo nuwanuwayo be 'upaisewa ta ma imu enuwanaluwa, nigeaya 'ilobwelobweneyo be Yaubada 'ina 'ebeloina manuna 'upaisewa.”

10

Tomuliyao yaudi 'ietunedi

1 *Tuta gete mulinaya, Yesu 'aina wate 'ana to-muliyao 'iesinuwedi, sebeniti 'adi yau, ga 'eluwa 'eluwa 'ietune nuganedi 'aina 'asa 'ediya be toni'asa sigibubudi Yesu 'ina mai 'ediya manuna.

2 *Ta 'ieonedi, 'igwae, “Sesoi bobo'ana ta tosesoi 'omi pu'epu'emimo, 'enega Tonibagula 'enaya wasisida be topaisewao 'ida etunedi 'ina bagulaya sabi sesoi.

3 Ta wada nuwa'i'isi 'aene 'abo'agu yaetue-tunemi 'omi nadigega sipi panapanaisimi watau-tauya kedewa bosasa gamwagamwanidiya.

* 9:62: Pi 3:13 * 10:1: Mk 6:7 * 10:2: Yo 4:35

4 **“Geya'abo mani wa'ewa'ewa, nai masula makwalisidi, nai 'ami 'aelawa wa'ewa'ewadi. Ta 'abo 'edayu watautauya geya'abo tomota 'ediya wa'awa'awagwae liya.*

5 *“Ta 'abo 'ebweu anuwa 'enaya walulugu, nugana wada ona, wagwae, “Nuwasiwalowa 'emiya.”*

6 *Ta 'eguma nuwasiwalowa 'ana toguinuwao simiyami, 'imi oboboma 'ediya 'ida miyaataya. Ta 'eguma nige ya, oboboma nina 'ida ila li-manawa 'emiya.*

7 **“Ta 'abo anuwa nina gete 'enaya wamiyami, be to'ase 'ami masula nai 'ami bwasi matamiya sisa'u, wada 'ani, manuna topaisewao 'ilobwenedi be 'adi niyaula siloba. Ta geya'abo watautauya mali anuwa 'ediya, ta esi anuwa nina 'ena wagimilugu 'ena tuga wada miyami.*

8 *“Ta 'abo to 'asa 'enaya siaesotemi be 'ediya walulugu, be to'ase matamiya sisa'u apwese, wada 'ani tuga.*

9 *Ta wate 'asa nina 'ena wamiyami 'idi tole'oasao wada giebobob'enedi, ta wate toni'asao waeonadi, wagwae, ‘Yaubada 'ina lina selabenaya be 'iapwesa 'emiya.’*

10 **Ta 'abo to 'asa 'enaya waapwesa be sie'idi'idiyemi, mwaumwauya 'eda 'ediya waaila ta waeonadi, wagwae,*

11 *‘Wa'ita, 'imi 'asa nedilina 'aemega 'aloutuutu yaule, be wada mwalatoni 'aene ni'atu Yaubada 'ina lina selabemiya 'imiyami.’*

* **10:4:** Md 10:7-14 * **10:7:** 1 Ko 9:6-7; 1 Ti 5:18 * **10:10:** Gu 13:50-51

12 *Ona'ai'aila, ma'etamo bwa'omatana 'ana tuta 'enaya, taudi 'asa nidi siguitoyasemi lolina sinabwa wawasae siloba, ta nigeya nadigega me Sodoma 'adi lolina.”

*'Aina sena 'ediya nigeya Yesu siemiemise
(Madiu 11:20-24)*

13 *'Enega sena nidi 'ana tomiyanao 'ieonedi, 'igwae, “Me Kolesini be me Beteseida nuwa'ole'olemi sa'i. Manuna 'ebe nuwaowana nidi ni'atu yaguinuwedi 'emiya ta esi nigeya wanuwawanuwa'ebuni, ta esi 'eguma me Taiya be me Saidoni 'ediya yada guinuwenaya nai lowaenei ni'atu sida nuwa'ebuni, be kumata 'adi 'oamao sida 'otedi be kwausa 'ediyega sida kwausidi, be sie'itaedi 'aene 'idi bubuna to'umalina 'ediyega ni'atu sinuwa'ebuni.

14 Ta esi 'omi nigeya 'ai'aila, 'enega bwa'omatana 'ana 'asiyata 'enaya Yaubada 'iabe me Taiya be me Saidoni 'i'atenuwa 'ole'oleyedi, ta 'omi geya'abo.

15 *Ta me Kapaneumi 'omi mwa'adega, 'aene wagitu'eyemi galewaya, aga? Geya'abo sa'i! Ta esi tomwawasa 'idi 'asa 'ubuninaya sida ulamwa'utemi.”

16 *'Enega 'ana tomuliyao nidi 'ediya 'igwae, “'Eguma yaita 'imi ona 'inonodi, nate 'abo'agu 'igu ona 'inonona. Ta 'abo yaita 'iguitoyasemi 'abo'agu wate 'iguitoyasegu, ta wate 'agu Toetune nina 'iguitoyasena.”

* **10:12:** Nug 19:24-25, 27-28 * **10:13:** Ioe 3:4-8; Emo 1:9-10; Sak 9:3-4 * **10:15:** Ais 14:13-15 * **10:16:** Yo 5:23

Tomuliyao nidi yaudi ni'atu 'idi paisewa 'enega siilama

17 Ta ni'atu 'ana tomuliyao site sebeniti 'idi paisewega siilama ga ma idi gwausowala Yesu 'ena siemwasala, sigwae, “'Inapwana, 'ada simana 'emuya 'aene yaluyaluwa bi'iyao ni'atu 'amu esanega 'aloiloinedi ga siapwesa.”

18 *Ta Yesu 'ediya 'igwae, “Seitani ya'itena galewega 'imwa'umwa'uta 'atuwa nadigega namala 'ina pili.

19 *'Enega wada nuwa'l'isi 'aene ni'atu yagie waiwaiyemi be 'enega sawesawemiya waewaiwai 'ada talauwala nina 'ina guinuwa maibo'adi 'ediya, be 'enega 'abo mwata nai ganiyeya waayaidi, geya'abo wamatamatauta manuna geya'abo sigiegie to'umaliyemi.”

20 *'Enega wate 'ediya 'igwae, “Ona'ai'aila, 'imi guinuwa yaluyaluwa to'umalidi 'ediya waiwaina ga manuna wagwausowala, ta nate nigeya yage sinabwana, ta esi 'imi 'ebe gwausowala sinabwana 'eguma 'ami esanao ni'atu galewaya si'etoladidi.”

*Yesu 'ina gwausowala
(Madiu 11:25-27, 13:16-17)*

21 *Gote tuta nina 'enaya Yaluyaluwa Tabuna Yesu 'igiegwausowalena ga 'igwae, “Kagutoki Tamagu, 'oyo galewa be bale'u 'adi toloina, mwalatoi gete 'ukwaiyena tosinasinapuyao be tomwalatoyao 'ediyega ta esi gogama gidalidi

* **10:18:** Ais 14:12; Et 12:8-9 * **10:19:** Sam 91:13 * **10:20:** Et 3:5, 20:12 * **10:21:** Lu 8:9-10

'ediya 'ue'itaena. Ona'ai'aila Tamagu, 'imu nuwanuwa gete bobo'ana.”

22 *'Enega wate 'igwae, “Yage yauyauna ni'atu Tamagu nimaguya 'isa'udi, ta Tamagu tebweuna 'imwalatonigu, ta 'abo'agu wate Tamagu tebweugu yamwalatonina, ta wate yaisigedi taudi 'abo nuwanuwagu be Tamagu yae'itae 'ediya, taudi wate sida mwalatoni.”

23 'Enega Yesu 'isanaila 'ina tononoyao 'ediya ga 'ieoned, 'igwae, “'Omi ma imi gwausowala manuna yage getedi matamiyega wa'ita'ita.

24 *Yaona'ai'aila, lowa palopitao ta toloinao yaudi nuwanuwadi be yage getedi sida 'itadi, ta wate ona nidi ni'atu wanonodi taudi nuwanuwadi be 'aene sinonodi, ta nigeya silobalobadi.”

Ona semalimali goma Samelia 'ebweuna manuna

25 *Ta 'ebweu lolina 'ana toanugana 'imai ga Yesu 'ena 'ienaida sabi toona, 'igwae, “'Inapwana to'ase yada guinuwe be yawasigu ataya yada loba?”

26 'Enega Yesu 'igwae, “Lolina nidi Mosese 'i'etoladidi Buki Tabu 'enaya, ni'atu 'umwalatonidiya ga?”

27 *Ga tai nina 'igwae, “O, lolina gete nadi-gega, 'Imu 'Inapwana Yaubada 'uda obobome 'ateyo be yaluyaluwayo be 'imu waiwai be 'imu nuwananuwa maibo'adi 'ediyega. Ta wate gosemwao 'uda obobomedi nadigega tauyo 'amu oboboma.’

* 10:22: Yo 3:35 * 10:24: 1 Pi 1:10 * 10:25: Md 22:34-40

* 10:27: 2 Loi 6:5

28 *'Enega Yesu 'igwae, "Nate 'uona 'ai'laila. 'Enega nadigega 'uda guinuwa'esa be yawasiyo ataya 'uloba."

29 Ta tai nina 'inuwena 'aene tauna topalupaluna, 'enega Yesu wate 'ena 'ienaida limana, "Yaita sana gosiyagu?"

30 'Enega Yesu onasemalimaliyega tai nina 'ieonena, 'igwae, "'Ebweu tai Yelusalemega 'itoolo ga 'itautauya Yeliko, ta 'edaya to'ipwala 'ilobedi, ga sigiyaina. 'Ana 'oamao sisabu yauyauledi ga siunu geyogeyonina ta abe 'imwamwawasa ga siebesinena ta sitauya.

31 'I'eno'eno ta 'ebweu totaliya 'iapwesa, ga toesilae nina 'i'itena ga 'inao, ga 'eda tupitupinega 'itautauya.

32 Ta wate nadigega totaliyao 'adi tolema 'ebweu 'iapwesa, ga tai nina 'i'itena, ga wate 'iduneyenamoya ta 'ipilisinena.

33 *Ta muliyega 'ebweu goma Samelia 'iapwesama ga tai nina 'i'itena ta 'i'atenuwa 'ole'oleyena,

34 'enega selabenaya 'inao ga bunama be oine 'isa'u apwesedi ga 'ana 'abiyama 'ediya 'isiwedi ta 'ipaimidi, ga muliyega 'ina yobai 'ena 'iusena ta ma'iyana sitauya 'ebweu anuwa 'owaga 'enaya ga nada 'i'ita'i'isina.

35 Tomwa 'iulisina, ga kina 'eluwa 'i'ewedi ga anuwa nina 'ana to'ita'i'ita 'i'ebwa'ena, ta 'ieonena, 'Toesilae gete 'u'ita'i'isi manugu, ta 'eguma 'eisa wate mani 'usa'una manuna, 'iabe 'abo yailama yayotula 'emuya.' "

* 10:28: Lo 10:5 * 10:33: Yo 4:9

³⁶ 'Enega Yesu tai nina 'ienaidena, 'igwae, “Sitetoi nidi gete 'ediyega yaita toesilae nina gosiyana?”

³⁷ Ga tai nina 'igwae, “Tauna 'ana tooboboma nina.” 'Enega Yesu 'igwae, “Nate ona'ai'aila, 'enega 'utauya be nadigega 'uguinuwa'esa.”

Yesu 'ina ayausa Meli be Malida 'ediya

³⁸ *Ta ni'atu Yesu ma ina tononoyao sitauya ga siapwesa 'ebweu sena 'enaya, ga waine 'ebweu, 'ana esana Malida 'i'au'ewena tauna 'ina anuwaya.

³⁹ Ta waine nina tasina wate 'imiyami, 'ana esana Meli, ga Meli nina 'imai ga Yesu selabenaya 'imiyatowa, be 'ina ona sabi enonoedi.

⁴⁰ Ta Malida 'igimagimasula, ma ina paisewa yauna. 'Enega Malida 'imai Yesu 'ena ga 'igwae, “'Inapwana, mwa'adega ga tasigu ma'iyayo wamiyami ta nigeya 'ida lemegu? Sawesawenaya 'ueona be 'ilemegu, aga?”

⁴¹ *Ta Yesu 'igwae, “Malida, mwa'adega ga yage yaudi manudi 'unuwanuwa,

⁴² ta esi 'ebweuna namo yage sinabwana manuna 'uda nuwanuwa, nadigega tasiyo Meli 'ina esinuwa. Meli nuwanuwana be 'igu ona 'ida nonodi, 'enega geya'abo 'ebweu yaita 'i'eto'etobodei.”

11

*Yesu 'ina e'ita sidasida manuna
(Madiu 6:9-13, 7:7-11)*

* **10:38:** Yo 11:1-2 * **10:41:** Yo 6:27

1 'Ebweu tuta Yesu tebweuna sena 'ebweuna 'ena 'isidasida. 'Ina sidasida mulinaya 'ina tononoyao sieonena, sigwae, "Inapwana, sidasida 'ue'itama, nadigega Yoni 'ina tononoyao sidasida 'ie'ita'esedi."

2 'Enega Yesu 'ediya 'igwae, "Gete nadigega wasidasida'esa, wagwae:

Tamama, 'amu esana 'a'amayabei, ta 'asideyo be 'oyo 'uda loinema.

3 'Ama masula 'asiyata 'ebweuna 'ebweuna 'enaya 'uda 'ebwa'ebwa'ema.

4 Ta 'ima bubuna to'umalina 'uda nuwataudi, manuna gosemao 'idi to'umalina 'emaya 'anuwataudi. Ta esi geya'abo 'utootooma.

5 Ta Yesu wate 'ediya 'iona, "Sidasida nina 'ana mwalatoi gete nadigega. 'Eguma yaita 'oyo 'ebweu 'amu 'owaga niuniuwanaya 'imamai 'emuya ta nigeaya 'ebweu to'ase 'emuya be 'u'ebwa'e 'ina loepa'ala manuna, 'enega 'ilobweneyo be gosiyayo 'ena 'utatauya be 'u'awanoi, 'ugwae, 'Gosiyagu, sawesawenaya 'ulemegu be beledi 'etoi 'u'ebwa'egu,

6 manuna 'ebweu gosiyagu auwauna 'edasolega 'imai, ta nigeaya 'ebweu to'ase 'eguya be 'enega 'ida loepa'ala.'

7 Be 'abo tai nina anuwa solanega 'imu ona 'ie'isenawa be 'igwae, 'Gosiyagu, geya'abo 'oata'oata 'usa'usa'u, manuna manatugwao ni'atu 'a'eno'eno, ta wate 'ali yagibodena, 'enega nigeaya sawesaweguya be yalemeyo.'

8 *Ta 'abo 'iegagala 'emuya, tuga 'uda gewana,

* 11:8: Lu 18:5

be 'enega 'ida 'enotoolo be to'ase 'imu sida nadi-
gega 'ida 'ebwa'eyo.

9 *'Enega yaemataluwemi, wada sidasida be
Yaubada 'ida 'ebwa'emi. Wate wada 'ebesa be
'enega wada loba, ta wada 'aukeke be 'enega 'ali
'ida gigege manumi.

10 Ona'ai'aila 'eguma tasisida, Yaubada
'i'ebwaya 'edayo, be 'eguma ta'ebesa ma'etamo
taloloba, be wate 'eguma ta'aukeke 'enega 'ali
'ida gigege.

11 “Ta mwa'adega 'omi gogama tamadiyao,
'eguma natumiyao iyana manuna sisidida,
mwata wa'ebwa'edi?

12 Nai 'abo wate pou manuna sisidida, ganiyeya
wa'ebwa'edi? Nigeya sa'!

13 Ona'ai'aila 'omi toto'umalimi, ta
'imi 'ebwaya natumiyao 'ediya ni'atu
wamwalamwalatoni 'aene yage bobo'adimo
wa'ebwa'ebwa'edi. Nadigega wate Tamami
galewaya 'ina 'ebwaya 'emiya bobo'ana
wawasae, be 'abo wasidida 'enaya Yaluyaluwa
Tabuna 'ida 'ebwa'emi.”

*Yaita 'ina waiwaiyega Yesu yaluyaluwa bi'iyao
'iula apwesedi*

(Madiu 12:22-30; Maki 3:20-27)

14 *Ta tuta nina Yesu 'ebweu tai 'ilobena, tauna
yaluyaluwa bi'i 'ina guinuwegameyana 'ilido ga
nigeya 'ida ona, 'enega Yesu yaluyaluwa bi'i 'iula
apwesena, ta 'enega tai nina 'ibobo'ana ga 'iona.
Gote 'ena tomota si'itenaya ga nuwadi 'iowana.

* 11:9: Yo 14:13-16 * 11:14: Md 9:32-34

15 'Enega 'aidi sigwae, “Yaluyaluwa bi'i 'idi 'inapwana nina, Bielisibubi,* 'ina waiwaiyega Yesu yaluyaluwa bi'i 'iula apwesedi.”

16 *Ta 'aidi wate Yesu sitoona be 'aene we'iwe'iyaya 'ebweu 'ida guinuwe manudi, be sida 'awa'ai'aile 'aene 'ina waiwai Yaubada 'enega 'imai.

17 Ta Yesu boda nidi 'idi nuwanuwa ni'atu 'imwalatonina, ga 'ieonedi, 'igwae, “Bielisibubi tauna gosenao geya'abo 'ipa'ipa'idi.” Ta wate 'igwae, “'Eguma 'ebweu 'ebeloina 'enaya tomotai siweweyala be taudimo silosalosaiya, ma'etamo 'ebeloina nina 'ineneta be 'ibebe'u. Ta wate nadi-gega 'eguma 'ebweu susu taudimo silosalosaiya ma'etamo 'idi miya 'ito'umali.

18 Seitani wate nadigega 'eguma ma ina bo-dao taudimo silosaiya, 'iabe 'ina 'ebeloina nina 'ibebe'u. Ta mwa'adega ga waona 'aene Bielis-ibubi 'ina waiwaiyega yaluyaluwa bi'i yaulaula apwesedi,

19 ta yaita sana 'ina waiwaiyega 'omi yaluyaluwa bi'i waula apwesedi? Bielisibubi 'enega, nai Yaubada 'enega? Gete manuna wanuwanuwa be wada mwalatoni 'aene yaita 'abo'agu.

20 Ta 'abo'agu esi Yaubada 'ina waiwaiyega yaluyaluwa bi'i yaula apwesedi, 'enega wada mwalatoni 'aene Yaubada 'ina lolina ni'atu 'iapwesama 'emiya.

* **11:15: *Bielisibubi:*** Yaluyaluwa bi'iyao 'idi 'inapwana, 'ebe matauta ta to'umalina, tauna Seitani 'ana tolema, nai Seitani tauna. Lowa me Ekiloni sibwagobwago 'enaya. * **11:16:** Md 12:38, 16:1

21 “Seitani nina tauna 'atuwa 'ebweu tai wai-waina ta ma ina gwegwe saiya, 'ina anuwa sin-abwana 'i'ita'ita'i'isi be 'aene geya'abo 'ebweu yaita 'ina gwegwe 'igiegie to'umaliye.

22 *Ta 'abo 'ebweu tai waiwai wawasae 'iapwesama, 'iabe tai nina 'ipa'i be 'ina gwegwe saiya nimanega 'i'ewadi, ta 'ina gwegweyao maibo'adi 'i'ewadi be gosena'o 'i'ebwa'edi.

23 “'Eguma yaisigedi taudi nige'ya 'agu tolemao, taudi 'agu talauwalao. Ta wate yaisigedi taudi nige'ya ma'egwao 'ada paisewa egogonaya, taudi 'igu paisewa sigiegie to'umaliye.

*Yaluyaluwa bi'i 'iila limana tai solanaya
(Madiu 12:43-45)*

24 “Ta 'abo yaluyaluwa bi'i tai 'ebweuna 'enega 'iapwesa, tai 'ida bobo'ana, ta yaluyaluwa bi'i nina 'iabe tuga 'atamanaya 'iadadana besobeso be 'ina 'ebe eyawai'ata 'i'ebe'ebese, ta geya'abo 'ilobaloba. 'Enega yaluyaluwa nina taunamo 'ena 'igwae, 'Nai 'ana 'ita yaila limana 'igu gimi 'ebemiya 'ena.

25 'Enega 'iila ga 'ebemiya nina 'ilobena 'esasena ta gibugibubuna,

26 'enega 'itauya ga yaluyaluwa site sebeni to'umali 'ai'a'ilidi wate 'i'au'ewedima ga ma'ena'o silugu 'ebemiya nina 'enaya, ga nada ma'ena'o simiyana, 'enega tai nina 'ina miya sigieto'umali 'ai'a'ilena, lowa nige'ya nadigega.

27 Nadigega Yesu 'iona'esa boda 'ediya, ta 'ebweu waine 'ediyega 'enana sinabwanega 'ibwau ga Yesu 'ena 'igwae, “'Inapwana, waine

* 11:22: Kol 2:15

nina tauna gamwanega 'ienatunemu ta wate susunega 'ususu, tauna togwausowala 'ai'aila.”

28 *Ta Yesu wate 'igwae, “Taudi esi 'abo Yaubada 'ina ona sinonona ga 'enana siemata-matanena, taudi togwausowala 'ai'aila.”

*Yona tauna 'ebweu 'ebe'ita 'edaya
(Madiu 12:38-42)*

29 Ta ni'atu boda nidi Yesu sitoolo 'oabu'oabuyena, ga 'ilolagata ga 'ediya 'igwae, “'Epata gete 'omi to'umalimi! Nate 'alena we'iwe'iyaya wa'ebe'ebese, ta geya'abo sa'i we'iwe'iyaya nidi wa'ita'ita. Nate namo Yona manuna wanuwa'l'isi, tauna tuga we'iwe'iyaya manumi.

30 *Manuna Yona 'ina guinuwa 'enega me Ninibe simwalatonina 'aene tauna Yaubada 'enega 'imai. Nadigega wate 'abo'agu Tomota Natuna 'igu guinuwa 'ediyega 'omi 'epata gete wada mwalatonigu 'aene Yaubada 'enega yamai.

31 *“Ona'ai'aila, 'asiyata bwa'omatana 'enaya me Siba 'idi kuwini 'ida toolo be 'omi 'epata nimi gete 'ie'ewami, manuna waine nina 'edasolega 'imai Solomoni 'ina ona sinasinapu sabi nonona, ta gete tuga ona sinasinapu wawasae wanonodi, ta 'omi geya nuwami wanonodi.

32 “Wate nadigega 'asiyata bwa'omatana 'enaya me Ninibe sida toolo be 'epata nimi gete sida e'ewami manuna Yona 'ediya 'iloguguya ga 'idi bubuna to'umalina 'ediyega sisanaila, ta 'omi gete tuga loguguya bobo'ana wawasae ni'atu wanonodi, ta nigeaya wada sanaila.

* **11:28:** Lu 8:21; Et 1:3 * **11:30:** Ion 3:4-10 * **11:31:** 1 Kin 10:1-10

*Mayale onasemalimalina**(Madiu 5:15, 6:22-23)*

33 **“Nigeya 'ebweu wate yaita mayale 'ida loe'abi be 'ida sa'ukwaiye gaulaya, nai gaeba 'agalaunaya, ta esiya 'ebesa'u etaninaya 'ida sa'u be 'enega taudi anuwa 'ana toluguyao 'ida maedanidi.*

34 *“Manuna matayo bwalayo 'ana mayale nadigega, be 'abo matayo 'esasena bwalayo maibo'ana maemaedanina. Ta 'abo matayo to'umalina bwalayo wate maibo'ana 'iguguyoi.*

35 *'Enega 'u'ita'i'isiyo 'abona nai 'imu mayale 'iguguyoi.*

36 *Ta 'abo bwalayo maibo'ana maedana 'ena 'imiyami, ta nigeya 'ebweu wate guguyoi 'enaya, maibo'ana tuga maemaedanina, 'atuwa nadigega mayale sinabwana 'ina maedana.”*

*Palisiyao be lolina 'adi toanuganao Yesu 'i'enapa'alidi**(Madiu 23:1-36; Maki 12:38-40)*

37 **Ta Yesu ni'atu 'ina ona 'igumwala, ga 'ebweu Palisi Yesu 'ibwauyena be ma'iyana si'a'a. 'Enega 'ilugu ga 'imiyatowa 'ebe 'e'ai 'enaya.*

38 **Ta Palisi nina nuwana 'iowana manuna Yesu 'i'itena nimana nigeya 'i'utu'utudi ta 'i'e'ai.*

39 *Ta Yesu ni'atu Palisi nina 'ina nuwanuwa 'imwalatonina, 'enega 'ena 'igwae, “'Omi Palisiyao 'atuwa nadigega keiga be gaeba, manuna gwaumimo wa'utu'utudi, ta solami 'imaa 'ai'aila 'anawala be bubuna to'umalidi 'ediyege.*

* 11:33: Lu 8:16 * 11:37: Lu 14:1 * 11:38: Md 15:1-2

40 Waeuwauwa! Manuna nigeaya wamwalamwalatoni 'aene gwaumi be solami 'adi tobubu Yaubada,

41 ta 'ilobwenemi be 'atemi lo'ebwa'ebwaya 'enega wada gie'esasadi be 'enega wada 'esasa 'ai'aila.

42 “Ta 'omi Palisiyao sa'i nuwa'ole'olemi! Ona'ai'aila 'imi 'ebwayadaita bobo'ana, manuna 'ebwayadaita nina 'ana lolina maibo'ana wa'ita'i'ita 'ai'ailina, 'imi gwegwe sinabwadi be gidalidi 'ediyega tupwana Yaubada wa'ebwa'ebwa'e, nadigega mali pai be mali pai 'ediyega. Ta esiya lolina 'eluwa sinabwadi wanuwa pupuledi, nate Yaubada 'ana oboboma ta lolina palupalu. 'Ilobwenemi be yage gete sinabwadi wada guinuwedi, ta wate geya'abo yage gidalidi wanuwanuwa pupuledi.

43 “'Omi Palisiyao nuwa'ole'olemi, manuna anuwa tapwalolo 'ediya nuwanuwami be 'aene 'ebemiya bobo'adi 'ediya wada miyatowa, ta wate nuwanuwami be 'aene tuta nina 'abo watautauya 'asaya tomota maibo'adi sida 'amayabemi.

44 “Ona'ai'aila sa'i nuwa'ole'olemi, manuna 'atemi 'atuwa nadigega 'ali'ali mapwatulidi, tomota 'ediyega sitautauya ta nigeaya simwalamwalatoni 'aene 'ali'ali.”

45 Ta 'ebweuna lolina 'ana toanugana Yesu 'ieonena, 'igwae, “'Inapwana, 'imu onao gete 'ediyega 'usinalima, aga?”

46 Ga Yesu 'ena 'igwae, “'Omi wate lolina 'ana toanuganao nuwa'ole'olemi, manuna to-

mota 'aa'aala mwaudi wa'ebwa'ebwa'edi ta 'omi nigeya sa'i wada tagwala be 'aa'aala nidi 'ediyega wada lemedi.

⁴⁷ “Nuwa'ole'olemi sa'i, manuna wate palopita nidi tubumiyao siloemwawasidi ta 'omi 'adi 'ali'ali 'ediya 'adi 'ebe nuwa'i'ita wa'abidi.

⁴⁸ Yage gete 'enega tubumiyao 'idi loina wa'awa bobo'anena, be 'aene taudi palopitao siloemwawasidi, ta 'omi 'adi 'ali'ali 'ediya 'adi 'ebe nuwa'i'ita wa'abidi.

⁴⁹ Yage getedi manudi Yaubada 'ina sinasinapu 'isa'una, 'igwae, 'Etamo 'aidi palopitao be 'igu tosimanao yaetunediwa, be 'aidi waloemwawasidi ta 'aidi wapa'idi.’

⁵⁰ *'Enega 'epata getemi 'iabe e'isa maibo'ana waloba palopitao nidi loeloemwawasidi gabula 'ana 'ebe e'ale 'enega ga batuwa manudi,

⁵¹ nate Ebeli siloemwawasina ga 'enega siloeloemwawasa ga 'ana laba Sakalaya 'ina tuta 'enaya siloemwawasina Anuwa Tabu ta 'ebe taliya gamwagamwanidiya. Ona'ai'aila, loemwawasa nidi maibo'adi 'adi e'isa 'epata getemi waloba.

⁵² “Ta 'omi loina 'ana toanuganao sa'i nuwa'ole'olemi, manuna sinasinapu 'ana 'awa wa'etobodena, 'enega 'omi nigeya sawesawenaya be walulugu, ta wate taudi nuwanuwadi be 'aene silulugu wa'etobodedi.”

⁵³ *Ta ni'atu sena nina gote Yesu 'ipilisinena, ga muliyega loina 'ana toe'itao be Palisiyao sitootoo enaida yauna 'ediyega

* **11:50:** Nug 4:8; 2 Ia 24:20-21

* **11:53:** Lu 6:11, 19:47, 20:19,

22:2

54 be 'aene mwa'adega be 'ina onagesi sida loba be 'enega sida e'ewa.

12

Guguya

(Madiu 10:26-31)

1 *Pwalu sinabwa wawasae sideli egogonama ga siegigigila, ta Yesu 'iona nugana 'ina tononoyao 'ediya, 'igwae, “Wada 'ita'i'isimi ta Palisiyao 'idi guinuwa kabokabo geya'abo waguiguinuwedi, manuna 'idi guinuwa 'atuwa nadigega pwalawa 'ana 'ebe gieseseya. 'Ebe gieseseya nina 'abo to'ase nadigega gidalina 'iabe 'igiesinabwa,

2 ta yage nidi kwaikwaiyidi ma'etamo Yaubada 'igieapwesedi be sida matana'i.

3 Ta wate to'ase guguyoi 'ena waonaena 'iabe 'asiyata 'ediya tomota sinono. Ta to'ase nai manuna wae'awa sayasaya anuwa solanaya 'iabe tomota maibo'adi 'ediya sisimana apwesedi.

4 “Ta gosegwao yaemataluwemi, taudi bwalami siloeloemwawasi, geya'abo wamatamatautedi, manuna taudi oomi namo sawesawenaya be siloemwawasi ta yaluyaluwami geya'abo.

5 *Ta esiya Yaubada wada mataute, manuna tauna ma ina lolina be 'iloemwawasa nukanemi, ta muliyega 'ida ulamwa'utemi 'asa gabugabu 'enaya. Ona'ai'ailla, Taunamo wada mataute!

6 *“'Eisa nadigega bedinegwa 'adi maisa? Nigeya sinabwana, nadigega toea 'eluwa namo

* 12:1: Md 16:12 * 12:5: Ye 4:12 * 12:6: Lu 12:24

ta manuwa nima 'adi yau. Ta tuga Yaubada geya'abo wate 'ebweuna 'ediyega 'inuwanuwa pupule.

⁷ Ta 'anabwa'ayoi nige ya sawesawenaya be 'uya'uya wasawa 'ebweu deba 'enaya, Yaubada 'adi yau 'imwalamwalatonidi. 'Enega geya'abo wa'ate'ate sa'ala, manuna 'omi Yaubada 'ina yage sinabwana, ta bedinegwa nige ya yage sinabwana.

*Yesu 'ana emisa be 'ana eyaseyase manudi
(Madiu 10:32-33, 12:32, 10:19-20)*

⁸ “Ta gete wate wada mwalatoi 'ai'ailli: 'Eguma yaisigedi manugu tomotai matadiya sida simana, 'abo'agu Tomota Natuna yada simana Tamagu 'ina aniloseyao matadiya.

⁹ *Ta 'abo yaisigedi sieyaseyaseyegu tomota matadiya, 'abo'agu wate ma'etamo Yaubada 'ina aniloseyao matadiya yaeyaseyaseyedi.

¹⁰ *'Abo'agu Tomota Natuna, be 'abo yaita 'i'awa to'umaliyegu, Yaubada 'iabe ona nina 'ida nuwatau. Ta 'abo yaita Yaluyaluwa Tabuna 'i'awa to'umaliyei, geya'abo sa'i Yaubada 'inuwanuwatau.

¹¹ * “Ta 'abo tomota si'au'ewami anuwa tapwalolo 'ediya sabi etalaemi 'inapwanao be toloinao matadiya, geya'abo wa'ate'ate sa'ala nai wanuwanuwa mwa'adega 'idi enaida wae'isa'esa,

¹² manuna 'etamo tuta nina nate 'ena Yaluyaluwa Tabuna ma'emi, be tauna 'iabe 'ie'itami to'ase waonae.”

* **12:9:** Lu 9:26 * **12:10:** Md 12:23-25, 28, 31 * **12:11:** Lu 21:12-15

Onasemalimali esaesao manudi

13 Ta boda nidi 'ediyega 'ebweu 'enana 'iapwesa, 'igwae, “Toe'ita, tasigu 'uda eona be tupwana 'ebeloina 'ida 'ebwa'egu, lowa tamamai 'iaseyena.”

14 Ta Yesu tai nina 'ina ona 'ie'isena, 'igwae, “Tai, 'abo'agu nigeya sawesaweguya be yae-toloina 'ami egueguyai manuna.”

15 *Ta wate 'ina ona nina 'itubwena ga boda maibo'adi 'ediya 'igwae, “Wada 'ita'i'isimi be geya'abo esaesa nuwami 'i'ewa'ewa, manuna nigeya sawesawenaya be esaesa 'enega yawasimi bobo'ana waloba.”

16 *'Enega 'ebe'ita 'i'ebwa'edi onasemalimaliyega, 'igwae, “'Ebweu toesaesa 'ina bagulao sinabwadi ta yaudi ga sesoi sinabwana 'ediyega 'ilobena.

17 'Enega tai nina taunamo 'inuwa edaedadama, ga 'igwae, ‘Sesoi sinabwana ta 'igu anuwa masula nigeya sawesawediya. 'Enega to'ase yaguinuwe?

18 Nai gete nadigega, anuwa masula kadekadelidi yaligeya yauyauledi be auwaudi ta sinabwadi ya'abidi be 'enega masula ta wate 'igu gwegweyao maibo'adi 'ediya yasa'udi,

19 *be muliyega ma igu gwausowala sawesaweguya be yaona, yagwae, “'Ebweu toesaesa 'abo'agu. Ni'atu yagibubuna ataya ta 'igu esaesao maibo'ana sawesaweguya yakwala 'eisa simeemai manudi. 'Enega paisewa 'enega yada eyawai'ata ta esi gwausowala namo, manuna

* 12:15: 1 Ti 6:9-10 * 12:16: 1 Ti 6:17 * 12:19: Ye 4:13-15

ni'atu 'agu 'e'ai be 'agu bwasi maibo'ana sawe-saweguya.”

²⁰ Ta Yaubada tai nina 'ena 'igwae, ‘Tai, uwauwayo! Boiboi gete yawasiyo 'ilosa'u, ta gwegwe nidi 'usa'udiya, yaita sana manuna?’ ”

²¹ *Ta Yesu 'ina ona 'ana 'ebe losalowa 'ena 'igwae, “Ona'ai'aila, 'eguma yaita esaesa manuna 'ipaisewa be 'imiya esaesa gwegwe bale'uya 'ediyega ta nigeya galewa 'ana esaesa 'ediyega, tauna uwauwana!”

'Atesa'ala manuna
(Madiu 6:25-34; Madiu 6:19-21)

²² 'Enega 'ina tononoyao 'ediya 'igwae, “Geya'abo 'imi miya bale'u manuna wanuwanuwa sinabwana, 'ami 'e'ai be 'ami 'oama manudi.

²³ Manuna yawasida yage sinabwana maibo'ada 'edaya, ta gwegwe nidi bwala manudi nigeya yage sinabwana.

²⁴ * “Gete 'ebweu 'ebe'ita ya'ebwa'emi kaokao manuna, tuta yauna nigeya sida dauna, nai sida sesoi, ta wate nigeya 'idi anuwa masulamo. Kaokao nidi yage gidalidi ta tuwa tuga Yaubada tuta yauna 'adi masula 'i'ebwa'ebwa'edi; ta esi wada nuwa'i'isi 'aene 'omi sinabwami Yaubada 'enaya, 'enega sawesawenaya be 'ie'enimi.

²⁵ Ta 'eisa 'emiyega 'ina nuwenuwega 'ina tuta bale'uya 'igieduduli? Nigeya, aga?

²⁶ Ta ona'ai'aila, 'atesa'ala nigeya wate 'ina lema 'edaya yage gidalina manuna, ta to'ase 'alena wa'ate'ate sa'ala yage sinabwadi manudi.

* **12:21:** Md 6:19-21 * **12:24:** Sam 147:9; Lu 12:7

27 *[“]Ta 'ebweuna wate gete 'ebe'lita, seninao 'idi tabwa manuna wada nuwa edaedadama. Tuta yauna nige ya sida paisewa, ta wate nige ya 'adi 'oama sida guinuwedi. Ta ona'ai'aila, Solomoni 'ana 'oamao be 'ana iyaiyalao 'adi 'lita bobo'adi, ta esi senina 'adi 'lita bobo'ana wawasae.

28 'Enega wanuwunuwa Yaubada 'ina 'lita'lita 'emiya manuna. Tauna pwatula 'ieiyalidi senina bobo'adi 'ediyega; batuwa sisenina ta gibwa'i si'oapelu be sigabudi, ta 'omi pwatula wabobo'ana sinedi, 'enega ona'ai'aila 'ami 'oamao 'ida 'ebwa'emi. 'Enega geya'abo 'imi emisa Yaubada 'ena 'ineeneta.

29 [“]Ta wate geya'abo wanuwunuwa sinabwana nai wa'ate'ate sa'ala masula be bwasi manudi.

30 Me bale'u maibo'adi yage getedi manudi sinuwunuwa, ta to'ase 'imi nuwanuwa Yaubada ni'atu 'isinapudi, nadigega 'ami masula be 'ami bwasi be wate 'ami 'oama.

31 Ta 'ilobwenemi be nugana Yaubada 'ina lolina 'ena wada tagwalemi, be 'enega 'ami masula be 'ami 'oama wate 'i'ebwa'emi.

32 *[“]Ta 'omi ona'ai'aila Yaubada 'ina sipiyao, 'enega geya'abo wamatamatauta, manuna ni'atu 'iesinuwemi be 'ina 'ebeloina 'ena walulugu.

33 [“]'Enega 'imi gwegweyao wada egimwaneyedi be mani nidi wada eguyaiyedi togomabeso 'ediya, be 'enega galewaya 'imi esaesa 'ida miyaataya. Esaesa nina galewaya 'imiyami nige ya wate 'ina 'ebe gumwalamo,

* 12:27: 1 Kin 10:23-25 * 12:32: Yo 10:11, 27, 28

manuna nigeya 'ebweu wate to'ipwala sena nina 'ena, ta wate nigeya manumanuwa.

³⁴ Ta wada nuwa'i'isi to sena 'ena 'imi esaesa 'imiyami nate 'ena 'imi nuwanuwa sida pili.

*'Inapwana 'ina 'ali'eiyao 'aidi bobo'adi ta 'aidi to'umalidi
(Madiu 24:45-51)*

³⁵ *“'Enega wada gibubuna 'ai'aila be 'ami 'oamao wada 'ote 'ai'ailidi, ta wate ma imi may-ale maemaedanidi ta wayamwayamwa,

³⁶ 'atuwa nadigega 'ali'eiyao 'idi 'inapwana siyamwayamwai 'ina ilama ai masulina 'enega manuna. Ta 'abo to tuta 'ena 'iapwesama be 'awa 'ena 'i'aukeke, palupaluna tuga 'awa nina sigigege be 'ilulugu.

³⁷ Ta 'abo matadi pa'alina be sigibugibubudi ta siyamwayamwa be 'ilobadi, 'iabe sida gwau-sowala sinabwana. Ona'ai'aila 'idi 'inapwana nina 'iabe 'ina 'ali'eiyao nidi 'adi 'oama 'i'ote, ta 'ali'eiyao nidi simiyatowa ta tauna manudi 'ida etopaisewa.

³⁸ Ta wate 'abo 'ina tuta ilama 'enaya 'iso'iso'i be niuniuwanaya nai tomwa uliulitaya 'iapwesama be tuga nadigega 'idi miya nina ta 'ilobadi, 'iabe wate sigwausowala sinabwana.

³⁹ “Ta wate yage 'ebweuna gete wada nuwa'i'isi, 'eguma tonianuwa 'imwalatonina to tuta 'ena to'ipwala 'ilugulugu 'ina anuwaya, 'ida gibubuna 'ai'aila ta 'ida yaweyawe be geya'abo 'ina anuwa 'ibwalebwale.

* **12:35:** Md 25:1-13; Mk 13:32-37

⁴⁰ 'Enega 'omi wate wada gibubuna 'ai'aila be 'igu tuta ilama manuna wada yamwagu, manuna 'abo'agu Tomota Natuna 'igu ilama 'ana tuta nigeya wamwalamwalatoni.”

⁴¹ 'Enega Pita 'igwae, “Inapwana nate 'abo'ama manuma 'uonaona, nai tomota maibo'adi manudi?”

⁴² *'Enega Yesu 'igwae, “Toguinuwa bobo'adi ta sinasinapudi 'idi bubuna gete nadigege, 'abo yaita tauna 'ina 'inapwana 'iesinuwena be anuwa 'ida 'ita'i'isi, be gosenao 'adi masula 'i'ebwa'edi 'asiyata 'ebweuna 'ebweuna 'ediya,

⁴³ ma'etamo 'abo 'inapwana nina 'iila limanama be 'ina toguinuwa nina 'ilobai 'iguiguinuwa palupalu, 'iabe manuna 'igwausowala be 'ena 'ida gwae,

⁴⁴ 'Imu guinuwa maibo'ana bobo'ana, 'enega yage maibo'adi 'adi lina ya'ebwa'eyo be 'uloina.’

⁴⁵ Ta esi 'abo toguinuwa nina taunamo 'ena 'iona, 'igwae, 'Igu 'inapwana 'etamo 'iso'iso'i, 'enega taugu 'igu nuwanuwa yaguinuwedi.’ 'Enega gosenao nidi me'olotodi be mewainedi 'imutumutudi, ta wate nigeya masula 'ida 'ebwa'ediya, ta taunamo 'i'e'ai ta 'inumanuma, ga 'inuma kabaleya.

⁴⁶ Ta muliyega 'abo 'inapwana nina 'iaesalutuinama, be ina 'ali'ei 'ina guinuwa to'umalina 'i'italobai, 'iabe anuwega 'ipa'i, be 'enega e'isa to'umalina 'iloba, taudi tologuitoyasa 'idi senaya.

* **12:42:** Md 25:19-21

47 **“Ta 'eguma yaita 'ina 'inapwana 'ina nuwanuwa 'imwalamwalatoni ta tuga nigeaya 'iguiguinuwe, 'iabe lolina to'umalina 'iloba.*

48 *Ta 'abo yaita 'ina 'inapwana 'ina nuwanuwa nigeaya 'imwalamwalatoni, ta 'iguinuwa gesi, 'iabe 'ana lolina 'iloba, ta nigeaya sinabwana. Ta wate nadigega 'abo 'ali'ei 'ana egueguyai sinabwana, 'ilobwenena be 'ina 'inapwana manuna 'ida paisewa sinabwana; ta 'eguma 'ana egueguyai sinabwa wawasae 'ida paisewa sinabwa wawasae.*

*Yesu manuna weyala 'iapwesa
(Madiu 10:34-36)*

49 *“Ta 'abo'agu ni'atu yamai 'aene kaiwe yamu'e bada bale'uya, ta nuwanuwagu 'ilomanini be 'i'a'alata.*

50 **Ta esi tuta gidalina be bapitaiso to'umalina yaloba, 'enega ma igu 'atesa'ala be 'ana laba bapitaiso nina 'eguya siguinuwe.*

51 *“Ta mwa'adega? Nai wanuwena 'aene 'igu mai bale'uya 'enega nuwasiwalowa waloba? Nigeaya sa'i. Ta esiya 'iabe e'upwa be weyala 'emiya siapwesa.*

52 *Tuta nina gete 'ediyega be tuta simeemai 'ediya 'iabe susu soladiya weyala siapwesa. Susu nidi soladiya 'eguma nadigega tomota 'adi yau nima, 'iabe soladiyega sitetoi silosaiya siteluwa 'ediya.*

53 *Ta wate 'abo tama natuna me'olotona 'ena 'ilosaiya 'iabe wate natunana tamana 'ena 'ilosaiya. Nadigega wate sina 'abo 'ilosaiya*

* 12:47: Ye 4:17 * 12:50: Lu 9:22, 2:34

natuna mewainena 'ena, 'iabe wate tauna sinana 'ilosaiye. Ta wate 'abo waine 'ilosaiya lawana mewainena 'enaya, 'iabe lawanana 'ena 'ie'upwa limana.”

We'iwe'iyaya 'adi mwalatoi manuna

(Madiu 16:2-3, 5:25-26)

⁵⁴ Ta Yesu wate tomota nidi 'ediya 'iona, “Tuta nina 'abo yalowa gaigaidi wa'itadi wanuwena 'aene 'iabe 'i'u'usana, nate ona'ai'aila.

⁵⁵ Ta 'abo sena yalasi 'enega yag-ila 'itowatowama, nate 'enega ni'atu wamwalamwalatoni 'aene selabenaya be ala 'iapwesa, ta to'ase wanuwena nadigega 'ida apwesa.

⁵⁶ Ona'ai'aila 'omi toguinuwa kabokabo, manuna bale'u 'adi we'iwe'iyayao ni'atu wasinapudi ta esi Yaubada 'ina we'iwe'iyayao nigeaya wada nuwa sabwalenidi tuta auwauna gote manudi.

⁵⁷ “Ta to'ase 'alena ga nigeaya waesiesinuwa 'ai'aila be 'eda palupaluna 'enega watautauya?”

⁵⁸ “Ta 'abo 'amu talauwala 'imama be 'i'au'ewayo sabi etalaeyo, 'ilobwenena be tuta nina 'edaya watautauya 'utoo be to'umalina nina ni'atu 'uguinuwena 'ugiepaepalu, be 'enega geya'abo 'amu toetala nina 'i'au'au'ewayo toloina 'enaya, 'abona nai toloina nina tolosaiyao 'iloinedi be deliya sisa'uyo.

⁵⁹ Ta geya'abo sa'i 'uapweapwesa be 'ana laba 'imu lowaga maibo'ana 'uyotula egumwalidi!”

13

Nuwa'ebuni

1 Tuta nina 'enaya 'aidi tomota simai ga Yesu 'ena siemwasala, me Galili manudi, sigwae, "Inapwana, me Galili 'aidi sitalitaliya Yaubada 'ena, ta Pailato 'ina tolosaiyao 'iloinedi ga tomotai nidi siloemwawasidi."

2 'Enega Yesu 'ieonedi, "Ta wanuwena 'aene taudi toto'umalidi sinabwana, 'enega siloemwawasidi, aga? Nigeya! Me Galili maibo'adi 'idi to'umalinao tuga nadigega.

3 "Ta 'omi wate ma'etamo wamwamwawasa 'atuwa taudi nadigega, 'abo 'imi bubuna to'umalina 'ediyega nigeya wanuwanuwa 'ebuni.

4 "Ta mwa'adega 'imi nuwanuwa taudi me Sailoma site eitini nidi manudi, tuta nina anuwa nina sinabwana 'ibe'u ga 'iloemwawasidi, 'aene taudi 'idi bubuna to'umalina sinabwa wawasae me Yelusalema maibo'adi 'ediyega, ga 'enega esilae nina silobenaya?

5 *Nigeya sa'i! Ta esi 'omi 'abo nigeya 'imi bubunao 'ediyega wanuwanuwa 'ebuni, ma'etamo wamwamwawasa site eitini nidi nadigega."

Kaiwe nina nigeya uwanamo

6 Ga muliyega 'ebweu wate onasemalimali 'i'ebwa'edi, 'igwae, "Ebweu tai 'ina bagulaya kaiwe 'atuwa damaya 'iasona. Ta tuta yauna 'imeemai kaiwe nina 'enaya be uwana sabi gitagana, ta nigeya 'ebweu tuta uwana 'ida lobena.

7 'Enega 'ina bagula nina 'ana to'ita'i'ita 'ieonena, 'igwae, 'Ni'atu 'umwalamwalatoni 'aene yakwala 'etoi 'ediya yameemai bada

* 13:5: Yo 8:24

damaya nina uwana sabi gitagana, ta uwana nigeya 'ebweu yada lobena. Gete tuga 'utala yaulei, manuna bwa'a bobo'ana 'imudamudali.'

⁸ Ta to'ita'i'ita nina 'ina 'inapwana 'ieonena, 'igwae, 'Ena'i ye, tuwa! Geya'abo yatalatala yaulei, ta esi 'ina to'umalina yalobai ta egabu 'ena yasa'u be mali yakwala 'ena ta'ita,

⁹ be 'abo 'iuwa, tuwa tuga 'itootoolo, ta 'abo nigeya uwanamo, 'enega 'utala yaule.' ”

Sabateya Yesu waine 'igiebobo'anena

¹⁰ *'Ebweu Sabate 'enaya Yesu anuwa tapwalolo 'ena 'ilugu ga 'ie'ie'ita.

¹¹ Ta 'ebweu waine 'imiyami, ta yakwala eiti solanaya yaluyaluwa bi'i 'enaya 'imiyami, 'enega 'ile'oasa, ta 'ina tauya tuga 'ia'opu'opumo, ta nigeya sawesawenaya 'inuwayata be 'itauya palupalu.

¹² Ta tuta nina Yesu waine nina 'i'itena ga 'ibwauyena, “Waine 'umai.” 'Imai ga 'ieonena, “Kaiyale, 'amu le'oasa ni'atu 'igumwala.”

¹³ 'Enega nimana 'isa'una waine nina 'enaya ga 'enega 'inuwayata ga Yaubada 'itupuna.

¹⁴ Gote 'ena anuwa tapwalolo nina 'ana to'ita'i'ita Yesu 'ina guinuwa 'i'itena, ga 'igamwasowala manuna Sabateya le'oasa 'igie bobo'anena, 'enega tai nina 'ilolagata boda 'ediya 'isimana, 'igwae, “Ona'ai'aila, lolina tamwalamwalatoni 'aene 'asiyata sikisi 'ediya 'ida guinuwa taguinuwedi. Gete nigeya 'ana 'ita bobo'ana be Sabateya tole'oasao simeema be 'adi le'oasao sabi giebobob'enedi.”

* **13:10:** Lu 6:1-6, 14:1-6

15 Ta Yesu ni'atu 'inonona, ga maibo'adi 'ediya 'igwae, “Kabokabomi, manuna 'omi 'imi bubuna Sabate 'ebweuna 'ebweuna 'ediya 'imi yobaiyao maibo'adi 'adi 'aliyega wali'ali'amidi ta siap-weapwesa 'atamanaya 'adi bwasi sabi numa.

16 Ta mwa'adega waine nina wanuwena 'aene nigeza sawesawenaya be 'ina miyamwau 'enega yali'ami be 'etoseyana 'iloba, nadigega 'imi yobaiyao nidi. Manuna waine gete Ebelaamo 'ina boda 'ebweu, ta esi Seitani yakwala eitini 'ediya 'igiyaina.”

17 Yesu 'ina ona gete 'enega tolomugi nidi 'igie omayamayaedi, ta esi tomota yau wawasae sig-wausowala sinabwana Yesu 'ina guinuwa wai-waidi manudi.

Yesu 'iona semalimali Yaubada 'ina etoloina manuna

(Madiu 13:31-33; Maki 4:30-32)

18 'Enega boda nidi 'ediya wate 'igwae, “Mwa'adega Yaubada 'ina etoloina yada giemaedana'ese 'emiya. Nai gete nadigega 'ebweu kaiwe 'enega yada loesawa'i'i.

19 Tai 'ebweuna beno atuna 'i'ewena ga 'atamanaya 'iasona, ta 'itabwa ga 'isinabwa, ta muliyega manuwa simai ga 'idi newa nalinao nidi 'ediya si'abidi.”

20 'Enega wate 'ieona limedi, 'igwae, “Onase-malimali gete, mwa'adega yada giemaedana'ese be 'enega Yaubada 'ina etoloina wada mwala-toni?

21 Nai gete nadigega: Waine 'ebweu pwalawa 'ana 'ebe gieseseya gidalina tuga 'i'ewena ga

pwalawa sinabwana ma'iyana 'i'einisina, 'enega pwalawa maibo'ana 'iseseya.”

'Awa gilelena

(Madiu 7:13-14, 21-23)

²² Tuta nina Yesu 'itautauya Yelusalema, ga 'edaya 'aina 'asa sinabwadi be gidalidi 'ediya 'iapwesa, ga 'ediya 'ie'ie'ita ta 'iloguloguguya.

²³ 'Enega 'ebweu tai Yesu 'ienaidena, 'igwae, “'Inapwana, mwa'adega? Nai 'iabe tomota pu'epu'edimo 'etoseyana siloba, aga?” Ga Yesu 'igwae,

²⁴ “O nadigega, ta esi wada toowaiwai be walulugu 'awa nina gidalina 'enega. Manuna yaudi sitoo be 'aene silulugu ta siso'iyoge.

²⁵ *Ta 'iabe wate tonianuwa nina 'awa 'igibode, be 'omi 'atamanaya watootoolo, ta 'ali nina 'ena wa'au'aukeke, be wasisida, wagwae, ‘'Inapwana, 'ali 'ugigege be 'aluguwa.’ Ta 'iabe 'inapwana nina 'imi ona 'ie'isa be 'emiya 'igwae, ‘Mane 'enega wamai? Nigeya yamwalamwalatonimi.’

²⁶ Be 'enega 'omi wae'isa be wagwae, ‘'Abo'ama lowa ma'emwao ta'e'ai, tanumanuma, ta wate 'ima 'asaya 'emaya 'ue'ie'ita.’

²⁷ Ta 'enega 'iabe 'Inapwana nina 'ieonami be 'ida gwae, ‘Ona'ai'aila, nigeya yamwalamwalatonimi. Mane 'enega wamai? Waila ta geya'abo waluguluguma, manuna 'omi toto'umalimi.’

²⁸ *Be 'enega 'etamo 'abo Ebelaamo be Aisake be Yekobe be wate palopitao maibo'adi ma'ediyao wa'itadi Yaubada 'ina 'ebeloina

* 13:25: Lu 6:46 * 13:28: Md 8:11-12

'ena simiyami ta 'omi ma imi dedoi ta ma imi esala'i'ita tuta nina 'ena 'abo 'etauluya wamiyami.

²⁹ Ta sena maibo'ana 'ediyega tomota simama be 'idi 'ebemiya bobo'adi si'ewadi Yaubada 'ina 'ebeloina 'enaya.

³⁰ 'Enega 'abo yaisigedi gete tuga sinuganugana ma'etamo sida muliya, ta yaisigedi taudi gete tuga simulimulya ma'etamo sida nugana.”

*Yesu 'ina nuwamwau Yelusalema manuna
(Madiu 23:37-39)*

³¹ Tuta gote 'ena 'aidi Palisiyao simai ga Yesu sieonena, sigwae, “Gete tuga 'ulomanini be 'udedena, 'abona nai Elodi 'iloemwawasiyo!”

³² 'Enega Yesu 'ediya 'iona, “Watauya be bosasa nina waeona 'aene gete tuga yaluyaluwa bi'i tomota 'ediyega yaula apwesedi, ta tole'oasao yagie bobo'anedi, ta wate gibwa'i nadigega, be elaya 'igu guinuwa maibo'ana yalosaloni.

³³ “Ta 'abo'agu 'etamo yatautauya Yelusalema, batuwa be gibwa'i be elaya yaapwesa, be nada yamwamwawasa, manuna palopitao maibo'ama 'ima 'ebe mwawasa Yelusalema.”

'Enega Yesu nuwana 'imwau ga Yelusalema manuna 'idedoi, 'igwae,

³⁴ *“Yelusalema ye, mwa'adega ga palopitao 'uloemwawasidi, ta wate Yaubada 'ina toepilialealeyao gulewega 'uloibweibwedi? Tuta yauna nuwanuwagu be 'imu tomotaiyao yabwau egogonedima 'atuwa kakaleko natunao papenega 'i'aubodebodedi, ta sa'i siguitoyasegu!

* **13:34:** 2 Ia 25:18-19

³⁵ 'Enega Yaubada 'iabe 'ipilisineyo, ta yaeon-ayo 'aene geya'abo wate 'u'ita'ita limagu be 'ana laba 'imu tomotaiyao sitatagwala 'eguya be sida gwae, 'Tauna Yaubada 'ana esanega 'imeemai tada tupu.'

14

Sabate 'ana lolina

¹ Sabate 'ebweuna 'enaya Yesu 'itauya sabi 'e'ai Palisiyao 'idi 'inapwana 'ebweu 'ina anuwaya. Anuwa nina 'ena 'ilugulugu ta boda sidunedun-eye,

² manuna sena nina 'enaya 'ebweu tole'oasa 'imiyami, bwalana maibo'ana si'eloseseya.

³ *'Enega Yesu tole'oasa nina manuna 'ienaida lolina 'ana tosinasinapuyao be Palisiyao 'ediya, 'igwae, "Mwa'adega? Wanuwena 'aene bobo'ana 'abo tole'oasa 'asiyata Sabate 'enaya tagiebobo'ane, nai nigeya?"

⁴ Ga 'ina ona nina nigeya sie'ie'isa, ga muliyega Yesu tole'oasa nina nimana 'igiyaina, ga 'ana le'oasa 'igie bobo'anena. 'Enega 'ietunena ga 'itauya 'ina 'asaya.

⁵ 'Enega Yesu 'iasakowasi 'ediya ga 'igwae, "Abo yaisigei 'omi ma imi yobaiyao nadigega ase be bulumakau ta 'ebweuna yobai nina 'asiyata Sabate 'ena 'ibebe'u gaulaya, mwa'adega, 'ilobwenena be walisi tu'eyei?"

⁶ Ta taudi tuga nigeya 'ebweu wate 'idi e'isamo.

Geya'abo 'ebemiya bobo'adi waesiesinuwedi

* 14:3: Lu 13:10-16

7 *E'ai nina solanaya Yesu tomota 'aidi 'i'itedi, 'ebemiya bobo'ana 'ena simiyatowa, 'enega 'ebweu onasemalimali 'i'ebwa'edi, 'igwae,

8 "Abo yaita 'ina anuwaya 'ibwauyeyo ai sagalina manuna, geya'abo toai 'atainaya 'umiyamiyatowa, manuna nai 'ebweu tai sinabwana 'eguma 'imama,

9 tonisagali nina 'ieonayo be 'utatauya tupitupiya, ta 'imu 'ebemiya nina 'enaya tai auwauna nina 'ida miyatowa. Ta 'oyo 'iabe ma imu omayamaya tupiya 'uaila.

10 'Enega 'abo sibwauyeyo be 'ululugu 'ediya, 'ebemiya tupiya 'uesinuwe be 'ena 'umiyatowa, be 'enega tuta nina 'abo tonisagali 'imama be 'i'itayo 'iabe 'emuya 'ida ona, 'igwae, 'Gosiyagu, 'umiyalaga gamwagamwanaya,' be 'enega 'ulalaga ma imu gwausowala, ta wate ma 'amu tupu tomota matadiya.

11 *Gete 'enega tamwalatoni 'aene yaita tauna 'igitu'eye 'etamo 'iebusi; ta 'abo yaita tauna 'igimwa'ute 'iabe 'itutu'e."

12 *'Enega Yesu Palisi nina 'ibwauyena ga 'ena 'igwae, "Abo 'emasula nai 'e'ai gidalina 'uguinuwe, geya'abo gosemwao nai tasimwao nai 'imu bu'unao nai toesaesao 'ubwaubwauyedi 'e'ai nina 'enaya, manuna taudi ma'etamo sibwauyeyo sabi e'isa 'emuya.

13 Ta esiya 'abo 'emasula 'uguinuwe, taudi go-magomabesodi be bwalobwalogodi be tolopegoi be wate tomatakebokebo 'uda bwauyedi,

* 14:7: Md 23:2-3, 6 * 14:11: Lu 18:9-14 * 14:12: Lu 6:32-35

14 be 'enega 'awabobo'ana 'ai'aila 'uloba, manuna gete taudi nige ya sawesawediya be 'imu oboboma nina sie'isa. Ta esi Yaubada 'enega 'amu e'isa 'uda loba, tuta nina 'abo tobobo'adi mwawasega 'igietoolodi.”

*'Inapwana 'ebweu 'emasula sinabwana 'iguinuwena
(Madiu 22:1-10)*

15 *Ga ni'atu ma'ena si'e'ai ta 'ebweuna 'ediyega ona gete 'inonona ga Yesu 'ieonena, 'igwae, “O nadigega! 'Abo yaisigedi silulugu Yaubada 'ina 'ebeloina 'enaya be si'a'a, sida gwausowala sinabwana.”

16 'Enega Yesu tai nina 'ina ona 'ie'isena, 'igwae, “'Ebweu tai 'emasula sinabwana 'iguinuwena ga tomotai yaudi 'ibwauyedi.

17 Ta ni'atu masula 'igibubuna ga 'ina 'ali'ei 'ietunena tomotai nidi 'ediya ga 'ieonedi, 'Ni'atu masula sigibubuna, 'enega wamai be tatatauya be 'e'ai nina wada 'ai.’

18 “Ta maibo'adi geya nuwadi, 'enega mali ona be mali ona si'ebwa'ena. 'Ebweuna 'igwae, 'Ni'atu tanowa auwauna yagimwanena, 'enega nai yatatauya be yayausi. Ta kagutoki sinabwana, nai geya'abo yaweewa.’

19 Ta 'ebweuna wate 'igwae, 'Kagutoki sinabwana, nai 'abo'agu wate geya'abo yaweewa, manuna bulumakau sanau ta wate 'ebe gesowa nima ni'atu yagimwanedi, 'enega yatautauya be 'aene yada eguinuwaedi, be yada epaisewa toodi.’

* 14:15: Et 19:9

20 *Ta wate 'ebweu 'igwae, 'Abo'agu auwaugu yaai, 'enega nai geya'abo yaweewai.'

21 "Enega 'ali'ei nina 'iila ga 'ina 'inapwana 'enaya 'isimana, 'igwae, 'Maibo'adi geya nuwadi.' Ga tonianuwa nina 'igamwasowala, 'enega 'ina 'ali'ei nina 'ena 'iona, 'Utauya manini 'asa sinabwana 'edanao maibo'adi 'ediya be 'eguma 'eisa tomotai 'ulobadi, 'anabwa'ayoi nanaewadi nai nenetadi nai matakebokebodi nai bwalobwalogodi, tuga maibo'adi 'u'au'ewedima be sida 'a.'

22 "Ga 'ali'ei nina 'iguinuwa nadigega, ta muliyega 'imai ga 'iona, 'Ni'atu tomota nidi yabwauyedima ta esi 'imu anuwa nina nigeya siloeloemaa.'

23 'Enega 'inapwana nina wate 'igwae, 'Eda maibo'adi 'ediya 'uda tauya be tomotai 'ueonadi be simama, be 'enega 'igu anuwa sida loemaa.

24 Ta esi tomotai nidi yagimi bwauyedi geya'abo 'ebweu 'ediyega 'agu masula 'ilotolotoo.' "

*Mwa'adega Yesu 'ana muliya
(Madiu 10:37-38)*

25 *Ta ni'atu pwalu sinabwadi ma'enaositau-tauya, ga 'enega Yesu 'isanaila ga boda nidi 'ieonedi,

26 "Yaita 'abo nuwanuwana be 'imuliyegu, nugana 'ida yala'ai'ailigu ta tamana be sinana be mwanena be natunao be tasinao be nuunao ta wate tauna tuga manuna 'ida guitoyasedi. Ta 'eguma nigeya, tauna nigeya 'agu tomuliya.

* 14:20: 1 Ko 7:33 * 14:25: Lu 18:28-30

27 *Ta 'abo yaita yawasina nigeya 'itagwatagwalei be 'imwamwawasa kelose 'enaya nadigega 'abo'agu, tauna nigeya sawesawenaya be 'imuliyegu.

28 Nadigega tuga 'abo yaita nuwanuwana be anuwa sinabwana 'i'abi, nugana yage maibo'adi 'ida gibubudi 'abi nina manuna,

29 'abona nai 'ola namo 'ietoolodi be geya'abo anuwa maibo'ana 'ilosalosaloni. Gete 'enega 'iabe tomota sil'ita be tai nina situyeye

30 be sida gwae, 'Tai gete 'atuwa waiwaina ga 'ola 'ietoolodi ta nigeya anuwa nina maibo'ana 'i'abi'abi.'

31 Ta wate 'eguma 'ebweu kini ni'atu ma ina tolosaiyao teni tausani sitautauya sabi losaiya wate mali kini ma ina bodao tuweniti tausani 'adi yau 'ediya, mwa'adega kini nina 'iabe 'inuwanuwa'esa? Nai nugana 'ida miyatowa ta 'ida nuwanuwa be 'aene sawesawediya siewaiwai 'adi talauwalao nidi 'ediya, nai nigeya?

32 Ta 'eguma nigeya, 'ina toepilialealeyao nidi 'ietuetunedi be sipilipili bodedi, 'abo mali kini nina ma ina boda 'etamo 'edasolaya simiyami, be 'enega ma'ediyaoya sida eonaona nuwasiwalowa manuna."

33 *'Enega Yesu 'ina emataluwa 'ilosalonina, ga 'ediya 'igwae, "Gete nadigega wate 'agu muliya 'ana 'eda. 'Eguma yaita 'oyo nuwanuwayo be 'umuliyegu, nugana 'imu 'ebeloina maibo'ana 'uda pilisinedi.

* 14:27: Lu 9:23 * 14:33: Md 5:27-28

Ola yage bobo'ana
(Madiu 5:13; Maki 9:50)

³⁴ “Ola yage bobo'ana. Ta 'eguma 'ina waiwai 'igugumwala, nigeya sawesawenaya be libobo'ana limana.

³⁵ Nigeya wate 'ilobwelobwene be bwa'a ligiebobob'ane, ta esi tada guitoyase namo.

“'Eguma matenami ona gete wada nono.”

15

Sipi loseloseyena onasemalimalina
(Madiu 18:12-14)

¹ *'Ebweu tuta takisi 'ana to'ewao ta wate 'aidi toto'umalidi simai Yesu sabi enonoena.

² 'Enega Palisiyao be lolina 'ana toe'itao silomugi, sigwae, “Tai gete toto'umalidi 'iegosisigosiyanedi ta wate ma'enaosi'e'ai.”

³ 'Enega 'idi ona nina Yesu 'ie'isena onasemalimaliyega, 'igwae,

⁴ “Mwa'adega 'abo 'ebweu 'emiyega 'ina sipi 'adi yau analedi, ta 'ebweuna 'ikwakwani, sawesawenaya be nainiti naini nidi mitawaya 'iebesinedi be sipi nina loseloseyena 'ida 'ebese 'ana laba 'iloba.

⁵ Ta 'abo 'ilobai 'iabe ma ina gwausowala 'aalanaya 'isa'ui be 'ila 'asaya,

⁶ *be 'enega gosenao 'ibwau egogonedidi be 'ieonadi, 'igwae, ‘Sipi nina loseloseyena ni'atu yalobena, 'enega manuna tada egwausowala.’

⁷ 'Enega nadigega wate 'abo 'ebweu toto'umalinalina 'inuwa'ebuni, me galewa manuna

* 15:1: Lu 5:29-30 * 15:6: Lu 19:10

sida gwausowala sinabwana, ta esi tobobo'adi site nainiti naini nidi manudi 'idi gwausowala tupwana namo.

Kina loseloseyena onasemalimalina

⁸ Nadigega 'abo wate waine nina 'ina kina 'adi yau sanau ta 'ebweuna 'iloseye, 'enega to'ase 'ida guinuwe be kina nina 'iloba? Nai mayale 'iloe'abi be anuwa maibo'ana 'isiyayoni be 'i'ebese 'ai'aila 'ana laba 'iloba.

⁹ Ta 'abo 'ilobai gosenao 'ibwau egogonedima be 'ediya 'igwae, 'Igu kina nina yaloseyenaya ni'atu yalobena, 'enega manuna tada egwau-sowala.'

¹⁰ Nadigega wate 'abo 'ebweu toto'umalina 'inuwa'ebuni, 'iabe Yaubada 'ina aniloseyao manuna sigwausowala sinabwana.”

'Ebweu 'inapwana natuna 'iloseyena

¹¹ Ta Yesu wate 'iona semalimaliyedi, 'igwae, "‘Ebweu 'inapwana natunao me'olotodi 'eluwa ma'ena simiyami,

¹² ga megwamana tamana 'ieonena, 'igwae, ‘Tamagu, nuwanuwagu be gete tuga 'agu egueguyai 'uda 'ebwa'egu.’ 'Enega 'inapwana nina gwegwe maibo'ana 'ieguyaiyena natunao nidi 'ediya.

¹³ *'Enega 'asiyata 'aina sigumwala ga megwamana nina 'ina gwegwe 'iegimwaneyedi, ga 'ana e'isa mani 'i'ewena, 'enega sena nina 'ipilisinena, ga sena 'edasolaya 'itauya ga nada gwausowala besobesoega 'ina mani 'iloegumwalina.

* 15:13: Ona 29:3

14 “Ta ni'atu 'ina mani maibo'ana 'igumwala ga kakaena 'imiyami, ga tuta gote 'enaya botana sinabwana sena nina 'ena 'iapwesa.

15 'Enega tai nina 'ina paisewa 'i'ebesa ga 'ebweu 'asa 'ana 'inapwana 'ilobena, ga 'ietunena be 'ina baweyao 'i'ita'i'isidi.

16 *Ta tai nina nuwanuwana be bawe 'adi masulega 'ida 'a, manuna nige'ya 'ana masulamo.

17 Tuta gote 'enaya nuwana 'isabwalena, ga taunamo 'ena 'igwae, 'Ona'ai'aila, tamagu 'ina topaisewao ma 'adi masula sinabwana, ta 'abo'agu bada sa'i botana 'iunuunugu.

18 'Enega yatoolo be yatatauya tamagu 'ena be 'ena yada gwae, “Tamagu, ni'atu yato'umalina Yaubada 'enaya ta wate 'oyo 'emuya.

19 'Enega nige'ya 'ilobwelobwenegu be 'uda 'awanatunegu, ta esi 'uda eesegu 'imu 'ali'ei 'atuwa.” ’

20 “Gete nadige'ga 'inuwanuwa'esa, ga 'enega 'itoolo ga tamana manuna 'itauya, ga 'edasolega tamana 'i'itenama 'imeema ga ma ina 'atenuwa'ole'ole 'ipili 'enaya ga 'iatubwalina ga ma'iyana siededoi.

21 “'Enega natunana tamana 'ieonena, 'igwae, ‘Tamagu, ni'atu yato'umalina Yaubada 'enaya ta wate 'oyo 'emuya, 'enega nige'ya 'ilobwelobwenegu be 'u'awa natunegu.’

22 Ta esi tamanana 'ina 'ali'eiyao 'ibwauyedi ga 'ediya 'igwae, ‘Walomanini be 'oama bobo'ai'ailina wame'e be natugu wae'ote, ta wate nimapasapasa wame'e be nimanaya wasa'u, ta wate 'aelawa 'aenaya wasa'u,

* 15:16: Ona 23:21

23 be muliyega watatauya be bulumakau mwaneyauna ta momonanina waununama be masula sinabwana taguinuwe, be 'enega ma ida gwausowala tauna ma'edai tada 'emasula.

24 *Manuna natugu gete lowa 'imwawasaya, ta batuwa mayawasina taloba limena.' 'Enega sie'ale be silosagali ma idi gwausowala.

25 “Ta sa'i natuna mesinabwana 'etamo bagulaya 'ipaipaisewa, ta tuta nina 'asa selabenaya 'ilogelogedo, wali be lausa 'inonodi.

26 'Enega 'ebweu 'idi 'ali'ei 'ibwauyena ga 'ienaidena, 'igwae, ‘To'ase 'alena 'enega siegwaegwausowala?’

27 Ta 'ali'ei nina 'igwae, ‘Tasiyo ni'atu 'iilama ga tamayo bulumakau mwaneyauna ta momonanina 'iununa ga ma'emai 'aegwaegwausowala, manuna natunana ma ina bobo'ana 'iloba limena.’

28 *Ona gete 'inonona ga 'igamwasowala sinabwana, 'enega geya nuwana be anuwaya 'ilulugu.

“'Enega tamana 'iapwesa ga natunana mesinabwana 'ieonena 'aene ma'iyana sida lugu anuwaya.

29 Ta esi tai nina 'iguitoyasa, manuna 'igamwasowala sinabwana, 'enega tamana 'ena 'igwae, ‘Tamagu, 'eisa yakwala 'ediya ni'atu manuyo yapaipaisewa ga 'imu eyowanoo maibo'adi yaguinuwedi, ta nigeya 'ebweu tuta 'uda obobomegu. Nigeya 'ebweu wate yobai 'u'ebwa'ebwa'egu be magosegwao 'ada gimasula be 'ada egwausowala. Nigeya 'ai'aila!

* 15:24: Kol 2:13 * 15:28: Ion 3:10, 4:1

³⁰ Ta natumuna gete 'imu gwegwe maibo'ana 'imudalidi tosogala 'ediya, ta to'ase manuna 'uobobomena, ga bulumakau mwaneyauna ta momonanina 'uununa manuna?'

³¹ “Ta 'enega 'inapwana nina natuna 'ena 'igwae, ‘Natugu, 'uda mwalatoni 'aene 'oyo tuta maibo'ana selabeguya 'umiyami, ga to'ase nadigega 'igu 'ebeloinao, maibo'ana nimamuya simiyami,

³² *ta esi tasiyo gete 'imwawasaya, ta gete tuga mayawasina taloba limena, 'enega 'ilobweneda be batuwa ma'edai tada egwausowala.’ (v 33) Tetela gete 'enega Yesu Palisiyao be lolina 'ana toe'itao 'iona semalimaliyedi.

16

'Ebweu to'ita'i'ita to'umalina

¹ Yesu wate onasemalimali 'ebweuna 'ina tononoyao 'i'ebwa'edi, 'igwae, “Toesaesa 'ebweuna ma ina to'ita'i'ita 'ina gwegweyao manudi ma'iyana simiyami. Ga 'ebweu tuta 'ena 'aina tomota ale sime'ena 'inapwana nina 'enaya, sigwae, ‘Inapwana, 'imu to'ita'i'ita nina 'imu gwegweyao 'ediyega 'iguiguinuwa besobeso.’

² 'Enega toesaesa nina 'ina to'ita'i'ita 'ibwauyename ga 'ieonena, 'igwae, ‘Aina simana to'umalina manuyo yanonona, 'enega gete tuga 'igu gwegwe 'adi pwepwaiyao 'u'ebwaya limagu ta 'eguyega 'uda apwesa.’

³ “'Enega to'ita'i'ita nina 'inuwanuwa, 'igwae, ‘Mwa'adega batu yaguinuwa'esa, manuna ni'atu 'igu 'inapwana 'ie'idi'idiyegu? Manuna nigeaya

* 15:32: Isi 33:11

kapekapeyana be yababagula, ta wate omayamaya 'abo yatautauya tomota 'ediya be masula manuna yaesidasida.'

⁴ 'Inuwanuwa ga 'ebweu 'eda 'inuwalobena, 'igwae, 'O, gete nadigega yaguinuwa'esa be 'enega gosegwao yaudi yalobadi, 'abo paisewa gete 'enega yaapwesa.'

⁵ 'Enega to'ita'i'ita nina tolowagao maibo'adi 'ibwauyedi, ga 'ebweuna 'ebweuna 'ediya 'ienaida. Gimitai 'ena 'igwae, 'Eisa 'imu lowaga bada?'

⁶ Ta 'iona, 'Bunama 'adi yau analedi yalowagedi.' 'Enega to'ita'i'ita nina 'igwae, 'Pwepwai gete 'ena 'imu lowaga nina 'u'etoladi be pipiti namo 'usa'u.'

⁷ Ga 'ebweu wate 'ilugu ga 'ienaidena, 'igwae, 'Ta 'oyo 'eisa 'imu lowaga?' Ta 'igwae, 'Masula 'adi yau analedi yalowagedi.' 'Enega tauna wate 'igwae, 'Pwepwai gete 'ena 'imu lowaga nina 'u'etoladi be eiti namo 'usa'u.' Ta maibo'adi nadigega 'idi lowagao sisa'u mwa'utedi.

⁸ "Enega 'ina 'inapwana nina 'ina guinuwa gete alena 'inonona, ga 'itupuna, 'ina sinasi-napu manuna. Onasemalimali gete 'enega 'ie'ita 'ai'aila 'aene, me bale'u siewaiwai 'idi esaesa 'ana guinuwa manuna, ta Yaubada 'ina bodao 'idi paisewao maedana manuna nigeya siewaiwai."

⁹ *Enega Yesu wate 'ieonedu, "Bale'u esaesanao to'umalidi, ta 'abo esaesa nidi 'ediyega gosemiyao waobobomedi ma'etamo taudi siaesotami 'ebemiya ataya 'enaya, tuta nina esaesa nidi sigugumwala.

* 16:9: Lu 12:33

10 * “Manuna 'eguma yaita yage gidalina 'ena 'iematamatana wate yage sinabwadi 'ediya 'iematamatana. Ta 'abo gidalidi 'ediya 'ikabo wate yage sinabwadi 'ediya 'ikabo.

11 'Enega 'omi wate 'abo nigeaya bale'u esaesano manudi waguiguinuwa 'ai'aila, 'iabe Yaubada geya'abo wate esaesa 'ai'aila 'i'ebwa'ebwa'emi.

12 Ta 'abo wate gosemiyao 'idi esaesa manudi nigeaya waguiguinuwa 'ai'aila, geya'abo wate Yaubada 'imi esaesa nina 'i'ebwa'ebwa'emi.

13 * “'Enega toguinuwa nigeaya sawesawenaya be 'ietopaisewa 'ena'iyao 'eluwa 'ediya, ta 'ebweuna 'ida guitoyasei ta esi 'ebweuna namo manuna 'ida paisewa, be 'enega 'ebweuna 'i'awa bobo'ane ta 'ebweuna 'i'awa to'umaliye. 'Enega nigeaya sawesawenaya be Yaubada 'ina guinuwa be esaesa bale'u tagiluwedi.”

Palisiyao 'idi bubuna

(Madiu 11:12-13, 5:31-32; Maki 10:11-12)

14 * Tuta nina Palisiyao ona nina sinonona ga Yesu situyeyena, manuna taudi mani nuwanuwadi sinabwana.

15 * 'Enega Yesu Palisiyao nidi 'ediya 'igwae, “'Omi wanuwena 'aene 'imi bubuna bobo'ana tomota matadiya, ta esi to'umalina maibo'ana 'atemiya Yaubada 'imwalamwalatonidi, manuna yage nidi tomota nuwadi si'ewedi, Yaubada 'enaya yage besobeso.

16 Ta ona'ai'aila, Mosese be palopitao 'idi loinao 'emiya simiyami 'ana laba Yoni togiebatitaiso

* 16:10: Md 25:21 * 16:13: Md 6:24 * 16:14: Md 23:27-28

* 16:15: Lu 18:9-14

'imai, ta tuta gote 'enega ga batuwa tetela bobo'ana Yaubada 'ina loina manuna 'etamo 'asimasimamedi, ta 'ebeloina nina manuna to-mota yaudi ma idi waiwai sitootoo ta silugulugu.

17*Galewa be bale'u 'idi sawala kapekapeyana, ta Mosese 'ina loinao 'anabwa'ayoi gidala sedaidi, geya'abo sa'i sigumwagumwala.”

18*Ta Yesu wate 'ediya 'igwae, “Abo yaita tai mwanena 'isa'ile be 'iaibala mali waine 'ena, tauna ni'atu 'iloelata. Ta wate 'eguma waine sa'isa'ilina 'iai limana mali tai 'ena, tai nina tauna wate ni'atu 'iloelata.”

Toesaesa 'ebweu ta Lasalo

19 Ta Yesu wate 'ieonedi, 'igwae, “'Ebweu tuta 'ena toesaesa 'ebweuna ta Lasalo simiyami. Toesaesa nina 'ana 'oamao bobo'ai'ailidi ta wate 'ana masulao maibo'adi bobo'adi, 'enega 'asiyata 'ebweuna 'ebweuna 'ediya ma ina gwausowala.

20 Ta Lasalo gomagomabesona ta lobonubonuna, 'enega Lasalo nina toesaesa 'ina anuwa mata'awaninaya 'imiyami,

21 be toesaesa nina 'ana masula mugumugunega tupwana 'ida loepa'ala. Ta Lasalo nina tuta yauna bonunao kedewa siloyamoyamosidi.

22 Ga tuta nina Lasalo 'imwawasa aniloseyao si'au'ewena ga Ebelaamo selabenaya sisa'una topalupaludi 'idi senaya. 'Enega muliyega wate toesaesa nina 'imwawasa ga sisa'u 'ali'aliyena,

23 ta muliyega ma ina 'elouya sinabwana tomwawasa 'idi sena 'enega 'i'itatu'e ga Lasalo 'i'itena Ebelaamo ma'iyana simiyami.

* 16:17: Md 5:18 * 16:18: 1 Ko 7:10-11

24 'Enega 'ibwautoila ga 'igwae, 'Tamagu ye! 'Uda 'atenuwa 'ole'oleyegu be Lasalo 'uda etune-nama be bwasi gonitu nimanega meyagu 'ida giegonitu, manuna gete tuga ya'elo'elouya sinabwana kaiwe sabelulu 'enaya.'

25 "Ta Ebelaamo 'ieonena, 'igwae, 'Natugu, 'uda mwalatoni 'aene lowa yawasiyo maibo'ana gwausowala daisinamo, ta esi Lasalo nigeya 'ebweu 'ebe gwausowala 'ilobaloba. 'Enega gete tuga tauna ma ina gwausowala, ta 'oyo 'u'elo'elouya.

26 Ta wate 'uda mwalatoni 'aene gamwagamwanidaya sa'ala sinabwana 'imiyami ga 'enega 'iweyalida, 'enega nigeya sawesawemaya be gete 'enega 'aabalawa 'emiya. 'Omi wate, nigeya sawesawemiya be waabalama 'emaya.'

27 "Ta toesaesa nina 'igwae, 'O bobo'ana, ta nate namo nuwanuwagu be Lasalo 'uda etune 'igu bodao 'ediya,

28 be tasigwao site nima 'ida emataluwedi, 'abona nai taudi wate simama 'elouya 'ina sena gete 'enaya.'

29 'Enega Ebelaamo tai nina 'ieonena, 'igwae, 'Ni'atu tasimwao nidi 'adi toemataluwa simiyami, taudi nate Mosese be palopitao 'idi ona nidi Buki Tabu 'enaya. Ona gete solanaya sawesawenaya be tasimwao nidi sida enono'ai'aila.'

30 Ta esi toesaesa nina 'iona, 'Tamagu, natei nigeya sawesawenaya. Ta 'abo yaita mwawasega 'itoolo limana be 'itatauya 'ediya, be tauna si'itai, 'enega sida nuwa'ebuni 'ai'aila.'

31 *Ta Ebelaamo wate 'igwae, 'Eguma Mosese be palopitao 'idi ona nigeaya siemiemisedi, geya'abo sa'i 'ebweu wate yaita siemiemise, 'anabwa'ayoi 'abo 'ebweu tomwawasa 'itoolo limana be 'itatauya 'ediya.'

17

To'umalina 'ana e'ita
(Madiu 18:6-7; Maki 9:42)

¹ 'Enega Yesu 'ina tononoyao 'ieonedi, 'igwae, "Tomota 'aidi 'iabe 'ebetoo yaudi siguinuwedi 'emiya be 'aene sida giebe'uyemi, ta 'abo yaisigedi taudi 'ebe toona nidi siguinuwedi nuwa'ole'oledi sa'i!

² 'Enega 'abo yaita togiebe'u nina, 'ilobwenena be gulewa sinabwana sida losipwa 'otonaya be ni'u gaigaiya sida ulamwa'ute be 'enega geya'abo gogama simulimuliye.

Nuwatau manuna
(Madiu 18:21-22)

³ *"'Enega wada 'ita'i'isimi, be 'abo tasiyo 'emuya 'iguinuwa to'umalina, 'utoo be ma'iyayo wada giepaepalu, be 'abo ni'atu ma ina nuwa bobo'ana 'uda nuwatau.

⁴ Ta 'abo tasimuna 'asiyata 'ebweuna 'enaya be masebeni 'iguinuwa to'umalina 'emuya, be tuta 'ebweuna 'ebweuna 'enaya 'isidasida 'emuya sabi nuwatauna, 'ilobweneyo be maibo'ana 'uda nuwataudi."

Emisa manuna

* 16:31: Yo 11:45-48 * 17:3: Md 18:15

⁵ *'Enega Yesu 'ana tosimanao nidi sieonena, sigwae, “'Ima emisa 'uda giewaiwaiye.”

⁶ *Ta 'inapwana nina 'igwae, “'Eguma 'imi emisa 'ana waiwai nadigega beno atuna, sawe-sawemiya be kaiwe gete sinabwana 'ena wada ona be wagwae, ‘'Uetodabuyo be olaya tauyo 'uasoyo,’ 'imi ona nina 'iematamatane.”

Toguinuwao 'idi paisewao

⁷ Ta wate 'ediya 'igwae, “'Abo 'ebweu yaita 'oyo ma imu 'ali'ei, tauna bwa'a 'ana totai nai yobai 'ana to'ita'i'ita, ta tuta nina 'abo 'ali'ei nina paisewega 'iapwesama, nigeaya sawesawenaya be 'uloina 'aene tauna 'igimi'ai,

⁸ ta esi 'uda gwae, 'Agu masula 'ugibubu be 'u'ita'i'isigu ta ya'a'a, be 'enega 'oyo muliyega 'u'a'ai ta 'ununuma.’

⁹ 'Enega 'ali'ei nina 'ina paisewa manuna 'ana lokagutoki nigeaya 'ida lobena 'ina 'inapwana 'enega, manuna tauna tuga 'ina paisewa.

¹⁰ Ta 'omi wate nadigega, 'abo tuta nina yage maibo'ana waguinuwedi, to'ase nadigega yaemataluwemi, wada gwae, ‘O, 'abo'ama toguinuwa tuga, 'enega to'ase nadigega 'ama emataluwa ga nadigega 'aguinuwenana, nate esi 'ama lobwene 'ai'aila.’

Tolepelo sanau 'igie bobo'angedi

¹¹ Ta Yesu ni'atu Yelusalema manuna 'itautauya ta Samelia be Galili gamwagamwani-diya 'ilogelogedo.

* 17:5: Mk 9:24 * 17:6: Md 17:20

12 *Ga 'ebweu 'asa 'enaya 'imai ga tolepelo site sanau 'ilobedi, 'enega 'ina 'eda 'enega siasi'i,

13 ta sibwaubwau 'enadi sinabwana 'enega, sigwae. “'Inapwana Yesu, 'uda 'atenuwa 'ole'oleyema.”

14 *'Enega 'isanaila ga 'ieonedi, “Watatauya be totaliyao 'ediya wada e'itaemi.” Ta ni'atu sitautauya 'edaya ga 'adi lepelu 'igumwala,

15 ta 'ebweuna tai 'ediyega tauna goma Sameliana 'i'itena 'aene ni'atu 'ibobo'ana, 'enega 'iila limana ga 'enana sinabwanega Yaubada 'itupuna,

16 *ga Yesu 'aenaya 'ibe'u sanamwa'uta ga 'ena 'ilokagutoki.

17 'Enega Yesu tai nina 'ieonena, “Ni'a wate sanau yagie bobo'anemi, ta mwa'o site naini nidi?

18 Mwa'adega nigeya siilailama be Yaubada 'ena silokalokagutoki? Ta 'oyo to'u'umala nigeya Yudia 'enega, ta 'umai sabi lokagutoki.

19 'Enega 'imu emisega 'etoseyana 'ulobena. Bobo'ana, 'utoolo be 'utatauya.”

*Yaubada 'ina lolina tuta 'imeema 'ena manuna
(Madiu 24:23-28, 37-41)*

20 *Palisiyao 'aidi simai ga Yesu sienaidena to tuta nadigega 'ena Yaubada 'ina lolina 'ida apwesama. 'Enega Yesu 'idi enaida 'ie'isena gete nadigega, 'igwae, “Nigeya sawesawenaya be tomota matadiyega Yaubada 'ina lolina 'imeema si'ita.

* 17:12: 1 Loi 13:45-46 * 17:14: 1 Loi 14:1-4; Lu 5:14 * 17:16:

Yo 4:9 * 17:20: Yo 3:3, 18:36

21 Ta wate nigeaya sawesawediya be sida gwae, 'Wa'ita gete', nai 'Gote', manuna ni'atu Yaubada 'ina lolina 'emiya 'imiyami."

22 *'Enega 'ina tononoyao 'ieonedi, 'igwae, "Ma'etamo yapilisinemi, be muliguyega nuwanuwami sinabwana be 'abo'agu Tomota Natuna ma'emi tada miyami 'asiyata 'ebweuna namo manuna, ta esi geya'abo wa'ita'itagu.

23 Ta 'abo tomota sigwae, 'Keliso gote', nai 'Gete', geya'abo wamulimuliyedi.

24 Manuna tuta nina 'abo yamamai, galewa 'ana 'ita 'atuwa maedana daisina, nadigega namala sinabwana 'ina giweyala 'ana 'ita.

25 "Ta muliyega be yage nidi siapwesa, nugana 'epata getedi sida gutoyasegu, be 'ediyegea 'elouya yada lobadi.

26 "Igu mai limana 'ana tuta Noa 'ina tuta nadigega.

27 Manuna Noa 'ina tutaya tomota si'e'ai ta sinumanuma ta wate me'olotodi be mewainedi siaiai ga 'ana laba Noa 'ina wagaya 'igelu ga muluwa 'iapwesa ga 'enega tomota maibo'adi 'ipe'udi, ta 'abo'agu Tomota Natuna 'igu ila li-manama nadigega.

28 "Ta wate 'iabe Loti 'ina tuta nadigega, tuta nina tomota maibo'adi si'e'ai ta sinumanuma, ta wate sigimwagimwane be siegiegimwane, ta wate sibagubagula ta si'abi'abi anuwa,

29 ga 'ana laba Loti Sodoma 'ipilisinena, 'enega kaiwe sabelulu be gulewa yaiyaidi galewega sis-aguma nadigega 'usana, ga tomota maibo'adi 'iloemwawasidi.

* 17:22: Lu 21:7-8

30 “Yage nidi siapwesa 'ediya, 'iabe wate nadi-gega tomota 'ediya sida apwesa'esa, 'abo tuta nina 'abo'agu Tomota Natuna yaila limanama.

31 * “Ta 'asiyata nina 'ena 'eguma yaita bwaimaya 'imiyami, geya'abo wate anuwaya 'ilugulugu be 'aene 'ida logwegwe. Nai 'abo yaita bagulaya 'ipaipaisewa geya'abo wate 'asa manuna 'ipilipili.

32 “Ta esi wada nuwa'i'isi to'ase nadigega 'iapwesa Loti mwanena 'enaya.

33 “Manuna 'abo yaita tauna yawasina manuna 'ietapewa, 'iabe yawasina nina 'iloseye; ta 'abo yaita yawasina 'itatagwala be 'iloseye, ma'etamo 'ida llobalima.

34 “Ta yaeona 'ai'ailimi 'aene boiboi nina gote 'ena tai 'eluwa 'ebe'eno 'ebweuna 'ena si'e'eno, be 'ebweuna ya'au'ewa ta 'ebweuna 'imiyami.

35 Wate nadigega iine 'eluwa si'eta'etagowa, 'ebweu ya'au'ewa ta 'ebweuna 'imiyami.”

36 (-)

37 'Enega 'ina tononoyao nidi sienaidena, sig-wae, “'Inapwana, mwa'o?”

Ga Yesu 'ieonedi, “Mane 'ena kokowa 'imiyami nate 'ena kaokao sida egogonama.”

18

Kwabula 'ebweu 'ina sidasida toloina 'ebweuna 'enaya

1 * 'Enega 'ebweu ona semalimali Yesu 'i'ebwa'edi be 'aene geya'abo sidasida 'enega sineeneta.

* 17:31: Mk 13:15-16 * 18:1: Kol 4:2

2 Gete nadigega 'igwae, “'Ebweu 'asa 'enaya toloina 'ebweu sinabwana 'imiyami, tauna Yaubada nigeaya 'ida matautena ta wate tomota nigeaya 'ida 'amayabedi.

3 Ta sena nina 'enaya wate 'ebweu kwabula 'imiyami, 'enega tuta yauyauna kwabula nina 'iapweapwesa toloina nina 'ena ta 'isidasida 'ana lema manuna, 'igwae, ‘'Inapwana, 'agu talauwala 'enega 'uda 'etoseyegu.’

4 *⁴“Tuta 'ebweuna 'ebweuna nadigega 'ina guinuwa, ta toloina nina geya nuwana be 'ileme. Ga 'ebweu tuta 'enaya toloina nina 'ie'oata'oata, 'enega taunamo 'ena 'igwae, ‘Tuwa tuga Yaubada nigeaya yamatamataute ta wate tomota nigeaya yada 'amayabedi,

5 ta esi kwabula gete 'ina mai limalimana 'eguya manuna yada leme 'ana talauwala 'enega, 'abona nai wate 'agu 'oata'oata 'isa'u.’”

6 'Enega Yesu wate 'ieonedi, 'igwae, “'Inapwana gete 'ina ona manuna wada nuwanuwa. Ona'ai'aila tauna tai to'umalina ta esi kwabula 'ilemena.

7 *⁷Wate nadigega Yaubada 'iabe 'ina tomo-taiyao esiesinuwadi 'ilemedi tuta nina 'abo si'awa'awanoi limalimana 'enaya, 'asiyata be boiboi 'ediya,

8 ta 'ina lema nina palupaluna tuga 'ida guinuwe 'ediya.

“Ta mwa'adega 'omi wanuwena 'abo tuta nina 'abo'agu Tomota Natuna yailama bale'u gete

* 18:4: Lu 11:5-9 * 18:7: Et 6:9-11

'ena, 'eisa tomota ma idi emisa yalobadi sitoolo pa'ala?"

Palisi be takisi 'ana to'ewa 'idi sidasida

⁹ *Tomota 'aidi sinuwena 'aene taudi palu-paludi ta mali tomota nigeaya, 'enega Yesu 'iona semalimaliyedi gete nadigega,

¹⁰ 'igwae, " 'Ebweu tuta 'enaya tomota siteluwa silugu Anuwa Tabu 'ena sabi sidasida Yaubada 'enaya. 'Ebweuna Palisi ta 'ebweuna takisi 'ana to'ewa.

¹¹ * 'Enega Palisi nina 'itoolo ga 'isidasida, 'igwae, 'Yaubada ye, yalokagutoki 'emuya manuna 'abo'agu nigeaya nadigega gosegwao 'idi bubuna, manuna taudi to'ipwala diidiga be kabokabodi be loeloelatadi, ta wate 'abo'agu nigeaya nadigega takisi 'ana to'ewa gote,

¹² manuna wiki 'ebweuna 'ebweuna 'asiyata 'eluwa 'ediya 'e'ai 'enega yaedidigula, ta wate 'igu gwegweyao maibo'ana 'enega tupwa ya'ebwa'ebwaya daite 'emuya.'

¹³ "Ta esi takisi 'ana to'ewa nina ma'alenegro 'itoolo ga ma ina omayamaya lumalumana 'itutuna, ta 'ikopu sanamwa'uta ga 'isidasida, 'igwae, 'Yaubada ye, ni'atu 'umwalatonigu 'aene 'abo'agu toto'umaligu, 'enega 'uda 'atenuwa 'ole'oleyegu!'

¹⁴ 'Enega Yesu wate 'ediya 'igwae, "Ona'ai'aila, tai gete 'ina sidasida nina manuna 'ana 'awabobo'ana 'ilobena Yaubada 'enega, ta esi Palisi nina nigeaya. Manuna 'abo yaita tauna

* 18:9: Lu 16:15 * 18:11: Md 23:23, 28

'igitu'eye 'iabe sida gimwa'ute, ta 'abo yaita tauna 'igimwa'ute sida gitu'eye.”

*Gogama Yesu 'iona obobomedi
(Madiu 19:13-15; Maki 10:13-16)*

¹⁵ 'Aina tomota natudiyao gidalidi sime'edi be 'aene Yesu 'ida gitoodi, ta 'ina tononoyao tomotai nidi si'itedi ga si'etobodedi.

¹⁶ Ta Yesu 'ibwau egogonedi ga 'igwae, “Geya'abo gogama wa'eto'etobodedi ta esi wada tagwaledi be 'eguya sida mai. Manuna gogama getedi nadigega Yaubada 'ina 'ebeloina 'ilobwene 'ai'ailidi.

¹⁷ Manuna 'abo yaisigedi taudi geya'abo gogama getedi nadigega 'idi emisa, geya'abo sa'i Yaubada 'ina 'ebeloina 'ena silugulugu.”

*Esaesa manuna
(Madiu 19:16-30; Maki 10:17-31)*

¹⁸ Me Yudia 'idi toanugana 'ebweu 'imai ga Yesu 'ienaidena, 'igwae, “'Inapwana, yamwalamwalatoni 'aene 'oyo toe'ita bobo'ana, 'enega to'ase yada guinuwe be 'enega yawasigu ataya yada loba?”

¹⁹ Ga Yesu tai nina 'ieonena, “Mwa'adega ga 'enega 'u'awa bobo'anegu? Manuna nigeaya 'ebweu yaita bobo'ana, nate namo Yaubada.

²⁰ *Ta Yaubada 'ina loinao ni'atu 'umwalamwalatonidi, nate 'aene:

Geya'abo loelata,
Geya'abo loemwawasa,
Geya'abo 'ipwala,
Geya'abo simana kabokabo,

* **18:20:** Sia 20:12-16

Ta wate tamayo be sinayo 'uda 'amayabedi.”

²¹ Ga tai nina 'igwae, “'Igu tuta gwamega ga batuwa lolina nidi getedi yamuliya 'ai'ailedi.”

²² *'Ina ona gete nadigega Yesu 'inonona, 'enega 'igwae, “'Ebweuna yage namo 'ilogegeemu, nate 'aene 'imu gwegweyao maibo'ana 'uda egimwaneyedi be 'adi maisa togomabeso 'ediya 'ueguyaiyedi, ta 'enega 'umamai be 'umuliyegu be 'enega ma'etamo 'imu esaesa galewaya 'uda loba.”

²³ Ona gete tai nina 'inonona ta 'ina esaesa sinabwana 'iegagalena, 'enega nuwana 'imwau 'ai'aila.

²⁴ Ta 'ina nuwamwau nina ni'atu Yesu 'imwalatonina, 'enega tomota 'ediya 'igwae, “'Abo yaisigedi taudi ma idi esaesa sinabwana 'idi lugu Yaubada 'ina 'ebeloina 'enaya mwau wawasae.

²⁵ Ona'ai'aila, kameli tauna yobai sinabwana, 'enega tupwana mwauna be siyaluma 'ana lob-walena 'enega 'ilulugu, ta esi toesaesao 'idi lugu Yaubada 'ina 'ebeloina 'enaya mwau wawasae.”

²⁶ Boda nidi Yesu ma'enaosimiyami ona nina sinonona, ga sienaidena, sigwae, “'Abo gete nadigega, yaita sana sawesawenaya be 'ebe gwau-sowala 'iloba?”

²⁷ 'Enega 'ediya 'igwae, “'To'ase tomota 'ediya nigeya kapekapeyana, Yaubada 'ena yage nidi kapekapeyadi.”

²⁸ 'Enega Pita Yesu 'ieonena, “'Inapwana, ta 'abo'ama mwa'adega? Manuna ni'atu 'ima 'asao 'apilisinedi ga 'amuliyemu.”

* **18:22:** Lu 12:33

29 Ta Yesu maibo'adi 'ieonedi, 'igwae, “Yasi-mana palupalu 'emiya, 'abo yaisigedi 'omi 'imi 'asa nai mwanemiyao nai tasimiyao nai tamamiyao nai sinamiyao nai natumiyao wapil-isinedi be Yaubada 'ina lolina 'ena watagwalemi,

30 tuta gete 'ena e'isa sinabwana waloba, ta wate tuta 'imeemai 'enaya yawasimi ataya wa'ewa.”

*Yesu 'ina ona mwawasa manuna
(Madiu 20:17-19; Maki 10:32-34)*

31 Yesu site tuwelo nidi 'ibwau egogonedu ga 'iailedi ma'alenaya ga 'ieonedi, “Gete tuga tatu'etu'e Yelusalema be yage nina maibo'ana palopitao lowaenei si'etoladina 'abo'agu Tomota Natuna manugu 'iabe siapwesa be wa'itadi.

32 Nugana sida 'ebwayaegu taudi nigeaya me Yudia 'ediya, be sida tuyeyegu be sigie omaya-mayaegu be sigiwaligu,

33 ta wate balaeyega sisapigu, ta 'enega siloemwawasigu, ta 'asiyata 'etonina 'enaya mwawasega yatoolo limana.”

34 Ta 'ina tononoyao nidi nigeaya 'ebweu wate 'ina ona nina 'ana nuwasabwalena 'ediya 'ilugulugu.

*Yesu 'ebweu tomatakebokebo 'igie bobo'anena
(Madiu 20:29-34; Maki 10:46-52)*

35 Ta ni'atu Yesu Yeliko 'ena 'ialogedo, ga 'ebweu tomatakabokebo 'edaya 'imiyami ta 'iesidasida mani be gwegwe manudi.

36 Yesu ma 'ana bodao 'enadi 'inonona ta 'ilosuyaena ga 'igwae, “Yaisigedi natedi?”

37 *'Enega sigwae, “Yesu goma Nasaleta 'itautauya.”

38 *'Enega tomatakebokebo nina 'ibwau toila ga 'igwae, “Yesu ye, 'oyo Debida 'ina susu, 'uda 'atenuwa 'ole'oleyegu!”

39 Ga taudi tomota nidi sinuganama tai nina si'etobodena, sigwae, “'Ulosa'u! Tuwa bwau!”

Ta tuga 'ibwau toitoila ta 'igwae, “Debida tubuna ye, 'uda 'atenuwa 'ole'oleyegu.”

40 'Enega Yesu 'itoolo ga 'ieonedu be tai nina sida bwauyenama.

Ta ni'atu 'imai ga 'ienaidena, 'igwae,

41 “To'ase nuwanuwayo be yaguinuwe 'emuya?”

'Enega 'igwae, “'Inapwana, kapekapeyana be matagu 'uda gie'esasedi?”

42 Ta Yesu 'igwae, “Gete tuga matayo 'ida 'esasa, manuna ni'atu 'imu emisa 'enega 'ubobo'ana.”

43 Gote 'ena matana 'i'esasedi ga ma ina lok-agutoki Yaubada 'enaya Yesu 'imuliyena. Ta boda nidi si'itenaya, ga maibo'adi Yaubada situpuna.

19

Sakiusa manuna

1 Ta ni'atu Yesu Yeliko 'ena 'ilugu, ga 'asa nina solanega 'itautauya.

2 Sena nina 'enaya 'ebweu takisi 'adi to'ewao 'adi toanugana 'imiyami, 'ana esana Sakiusa, tauna toesaesa 'ebweu.

3 Ta tuta nina Yesu 'itautauya, Sakiusa nuwanuwana be Yesu 'ida 'ita 'aene yaita

* 18:37: Md 2:23 * 18:38: Md 1:1

tauna, ta esi nige ya sawesawenaya be 'i'ita, manuna tauna tai kukupana tuga, ta wate boda sinabwana.

⁴ 'Enega 'ipili nugana ga kaiwe 'ebweu 'imwelena, 'ana esana sikamole, be gote 'enega Yesu 'i'ita, tuta nina 'abo sena nina 'ena 'ialogedo.

⁵ Ta tuta nina Yesu 'imai sena nina 'enaya, 'i'itatu'e ga Sakiusa 'i'itena, 'enega 'ieonena, 'igwae, “Sakiusa, 'uebusi maninima, manuna batuwa 'oyo be 'abo'agu 'imu anuwaya tada miyami.”

⁶ Sakiusa 'ilomanini ga 'iebusi, ga ma ina gwau-sowala Yesu ma'iyana sielobaloba.

⁷ Gote 'ena tomotai nidi yage gete si'itena, ga silomugi, sigwae, “Mwa'adega ga Yesu 'ilugu toto'umalina 'ina anuwaya?”

⁸ *Ta Sakiusa nina 'itoolo ga Yesu 'ieonena, 'igwae, “'Inapwana, batuwa 'enega 'igu gwegwe maibo'ana yada 'upwaluwe be 'ana tupwa maibo'ana togomabeso yada 'ebwa'edi. Ta wate 'abo yaita 'enega lowa ya'ewagesi, yada yotuli ta 'ana loeposeyana ata nadigega ya'ebwa'e.”

⁹ *'Enega Yesu 'ieonena, “Gete tuga anuwa gete 'enaya 'etoseyana 'iapwesama, manuna tai gete tauna 'ebweu Ebelaamo 'ina boda.

¹⁰ *Ona'ai'a'aila 'abo'agu Tomota Natuna, ta yamai be kwanikwanidi yada 'ebesedi be ya'etoseyedi, nadigega tai gete.”

*Onasemalimali egueguyai manuna
(Madiu 25:14-30)*

* 19:8: Sia 22:1 * 19:9: Gu 16:31 * 19:10: 1 Ti 1:15

11 Ta ni'atu be Yelusalema 'ena silogedo, 'enega boda nidi taudi sinuwena 'aene Yaubada 'ina lolina selabenaya be 'ie'ale, 'enega onasemalimali gete 'i'ebwa'edi,

12 'igwae, "Ebweu 'inapwana ni'atu 'igibubuna be 'itatauya sena 'edasola 'enaya be 'aene nada 'ietoloina, be 'enega muliyega 'iila limanama.

13 Ta muliyega be 'itatauya, 'ina toguinuwao sanau 'ibwau egogonedima ga 'adi egueguyai kina 'ebweuna 'ebweuna 'i'ebwa'edi ga 'ieonedi, 'Ami egueguyai gete wada epaisewadi be 'ana loeposeyana wada loba, 'ana laba yaila li-manama.'

14 "Ga muliyega 'inapwana nina 'ina tomo-taiyao 'aidi siguitoyasena, geya nuwadi be 'ediya 'ida etoloina, 'enega ale sietunena, sigwae, "Tai nina nate geya nuwama be 'emaya 'ietoloina.'

15 "Ta 'inapwana nina tuwa tuga 'ietoloina, ga tuta nina 'iila limanama, ga 'ina toguinuwao nidi 'ibwau egogonedima be 'aene nuwanuwana be 'ida mwalatoi 'eisa 'adi egueguyai nidi 'ediyega loeposeyana silobedi.

16 "Ga tai 'ebweu 'inugana ga 'ina 'inapwana matanaya 'itoolo ta 'ieonena, 'igwae, 'Ena'i, 'imu kina nina 'ebweuna lowa 'u'ebwa'ebwa'eguya gete 'ana loeposeyana sanau yalobedi.'

17 *"Enega 'inapwana nina 'igwae, 'Ona'ai'aila, 'oyo togwaunuwa 'ai'aila, manuna yage gidalina ta 'ugiesinabwena, 'enega 'amu e'isa ya'ebwa'eyo, nate 'asa sanau 'ediya 'uda etoloina.'

* 19:17: Lu 16:10-11

18 “Ga tai 'eluwena wate 'imai ga 'igwae, 'Inapwana, 'imu kina nina 'ebweuna lowa 'u'ebwa'ebwa'eguya gete 'ana loeposeyana nima yalobedi.’

19 “'Enega tauna wate 'ieonena, 'igwae, 'Asa nima 'ediya 'uda etoloina.’

20 “Ta 'etonina wate 'imai ga 'igwae, 'Inapwana, 'imu kina gete, kaleko 'enega yanugwena ga yasa'ububu 'ai'ailina.

21 Manuna yamatautemu 'abona nai 'ikwakwaiya. Ta ona'ai'aila, yamatautemuya manuna 'oyo tai pa'aliyo ta 'imu esaesa 'u'ewa'ewa mali tomota 'idi paisewa 'ediyega. 'Enega 'imu kina gete 'u'ewalima.’

22 “Ga 'inapwana nina 'igwae, 'Ona'ai'aila, 'oyo toguinuwa to'umaliyo. Tauyo sa'i 'imu onega 'amu lolina ya'ebwa'eyo. Manuna ni'atu 'umwalatonigu 'aene 'abo'agu tai pa'aligu, ta 'igu esaesa ya'ewa'ewa mali tomota 'idi paisewa 'ediyega,

23 ta to'ase 'alena ga 'enega nigeaya 'igu mani nina banika 'ena 'usa'usa'u be 'enega tuta nina yailama ma 'ana loeposeyana yalobai?’

24 “'Enega taudi 'inapwana nina selabenaya sitootoolo 'ieonedi, 'igwae, 'Igu kina nina 'enega wa'ewa be tai nina tauna loeposeyana sinabwana 'ilobena 'enaya wa'ebwa'e.’

25 “Ga taudi sigwae, 'Inapwana, geya'abo 'a'ebwa'ebwa'e, manuna tauna ni'atu kina sanau 'i'ewedi ga sawesawenaya.’

26 “Ta 'inapwana nina wate 'ediya 'igwae, 'Tuwa tuga, wada 'ebwa'e, manuna 'abo

yaita 'ana egueguyai 'iloeposeyanei, 'ana loeposeyana wate 'ida loba, ta 'eguma yaita nigeya 'iloeloeposeyane, to'ase 'enaya 'imiyami 'enega ma'etamo sida 'ewayauale.

²⁷ 'Enega gete tuga 'agu talauwalao nidi, taudi siguitoyasegu be 'aene geya nuwadi be 'ediya yaetoloina, wada 'au'ewedima be mataguya waloemwawasidi.' ”

Yesu 'ina lugu Yelusalema 'ena

(Madiu 21:1-11; Maki 11:1-11; Yoni 12:12-19)

²⁸ Yesu 'ina ona gete 'ilosalonina ga 'itoolo ga ma ina tononoyao situ'etu'e Yelusalema manuna,

²⁹ ta 'idi tauya 'enaya Betipegi be Betani selabediya silogelogedo, nate Olibe 'oyana 'agalaunaya, 'enega 'ina tononoyao 'eluwa 'igimi etunededi sena nidi 'ediya ma 'adi emataluwa,

³⁰ 'igwae, “'Asa nina gote matadaya 'ena watatauya be gote 'ena 'iabe 'ebweu yobai wa'italoba, nate ase mwaneyauna, tauna nigeya tomota sida gelutoona, yobai nina wali'ami be wame'e.

³¹ Ta 'abo yaita 'igwae, “To'ase manuna nate yobai nina wali'ali'ami?’ tai nina waeona, wagwae, ‘Inapwana nuwanuwana.’ ”

³² 'Enega taudi sitauya ga yage maibo'adi silobedi nadigega Yesu 'ieona'esedi.

³³ Ta tuta nina ase nina sili'ali'ami ta toniyobai nidi sieonededi, sigwae, “Mwa'adega ga 'ima yobai wali'ali'ami?”

³⁴ Ga sigwae, “Inapwana nuwanuwana.”

³⁵ Ta yobai nina si'ewena ga sitauyena Yesu 'ena, ga 'adi 'oamega gwauna siloesona, 'enega Yesu 'igelutu'e,

³⁶ ga 'itautauya ta tomota yaudi 'adi 'oamao 'edaya siesodi.

³⁷ Ga ni'atu simai Yelusalema selabenaya ga simwa'umwa'uta Olibe 'edana 'enaya ga 'ana tomuliyao nidi mabodadi ma idi gwausowala Yaubada situpuna, manuna ni'atu 'ina guinuwa waiwaidi si'itedi,

³⁸ *sigwae, “Kamatoki 'Inapwana, Yaubada 'ana esanega 'umai be 'enega gwausowala be tupu galewaya sida sinabwa 'ai'aila.”

³⁹ *'Enega Palisiyao 'aidi boda nidi 'ediyega Yesu sieonena, sigwae, “'Inapwana 'amu tomuliyao nidi 'ueonadi be silosa'u.”

⁴⁰ Ta Yesu 'igwae, “Geya'abo ya'eto'etobodedi, manuna 'abo taudi si'alaenono gulewa 'enadi 'isa'u be sibwabwau.”

Yesu 'idedoi Yelusalema manuna

⁴¹ *Ni'atu Yesu 'ilogedo Yelusalema selabenaya ta 'asa nina sinabwana 'i'itena ga nuwana 'imwau ga 'idedoi, 'igwae,

⁴² “Yelusalema ye, 'iabe tomotenimwao nuwa'ole'oledi sa'i, manuna tuta gete 'enaya 'adi 'etoseyana nina nigeya simwalamwalatoni.

⁴³ Ta esi tuta 'imeemai 'ediya 'adi talauwalao simama be sipe'udi, manuna 'iabe 'imu sena maibo'ana si'ali sakowasiye ta maibo'adi siluguwa be tomotenimwao siloegumwalidi,

⁴⁴ ta wate anuwa maibo'ana siligei yauyauledi.

* **19:38:** Sam 118:26 * **19:39:** Md 21:14-16 * **19:41:** Lu 13:34-35

“Yage nidi getedi ma'etamo 'emuya siapwesa, manuna natumwao nidi nige ya Yaubada 'ana etuetune nina manuna sigwaugwawsowala.”

*Yesu toegimwaneyao Anuwa Tabuyega 'ipa'idi
(Madiu 21:12-17; Maki 11:15-19; Yoni 2:13-22)*

⁴⁵ 'Enega 'itauya ga 'ilugu Anuwa Tabu solanaya ta toegimwane solanega 'ipa'idi, ta 'ieonedi,

⁴⁶ 'igwae, “Buki Tabu 'enaya Yaubada 'ina ona si'etoladina 'igwae,

‘Igu anuwa 'aene anuwa 'ebe sidasida, ta 'omi wagibunina ga 'aene 'imi 'ebe 'ipwala.’

⁴⁷ Ta 'asiyata 'ebweuna 'ebweuna Anuwa Tabu nina 'enaya 'ie'ie'ita, ta totaliya sinabwadi be loina 'ana toe'itao be wate toanuganao sitootoo be 'aene Yesu sida loemwawasi,

⁴⁸ *ta nige ya sawesawediya, manuna Yesu 'ina e'itao tomota yau wawasae nuwadi 'i'ewena.

20

*Yesu 'ana loina manuna
(Madiu 21:23-27; Maki 11:27-33)*

¹ 'Ebweu tuta 'enaya, Yesu 'ie'ie'ita Anuwa Tabu 'enaya, nate Tetela Bobo'ana 'isimasimana tomota 'ediya, ta totaliyao be loina 'ana toe'itao be wate 'inapwanao simai ga Yesu sienaidena,

² sigwae, “Tai, yaita 'ina loinega ga gete nadi-gega 'uguiguinuwa'esa?”

³ Ta Yesu 'ieonedi, 'igwae, “Nugana yagimi enaida 'emiya.

* **19:48:** Md 21:46

4 Yaita 'ina loinega ga Yoni togiebatipaiso 'iguiguinuwa? Yaubada, nai 'ebweu tomota?"

5 'Enega taudimo 'ediya sienuenuwana, sigwae, "'Ina ona mwa'adega tada e'isa'ese? Manuna 'abo tagwae, 'Yaubada 'enega', 'iabe 'ieona li-mada be 'igwae, "Ta! To'ase sana manuna ga Yoni nigea waemiemise?"

6 Ta 'abo tagwae, "Tomota 'enega', nate be boda gulewega siloibwaibwada, manuna tomota yaudi Yoni siemisena 'aene tauna 'ebweu palopita."

7 'Enega 'ina enaida nigea sie'ie'isa 'ai'ailli, ta esi sigwae, "Nigea 'amwalamwalatoni."

8 Ta Yesu wate 'igwae, "'Abo'agu geya'abo wate 'emiya yasimasimana apwesa yaita 'ina loinega ga gete nadigega yaguiguinuwa'esa."

'Inapwana 'ina bagula 'ana topaisewao onase-malimalina

(Madiu 21:33-46; Maki 12:1-12)

9 'Enega Yesu tomota nidi 'iona semalimaliyedi, 'igwae, "'Ebweu tai 'ina bagula 'iasona oine daisi-namo, ga 'ina toguinuwa 'iloinedi be si'ita'i'isi, ta tauna 'itauya mali senaya ga nada 'imiyami.

10 "Ta sesoi 'ana tutaya 'inapwana nina 'ina 'ali'ei 'ebweuna 'ietune ilena be 'aene oine uwana bagula 'ana to'ita'i'itao 'ediyega 'ida me'edi. 'Itautauya ga nigea si'ebwa'ebwa'e, ta esi sisapina ga ma'animenimenamo sietunena ga 'iila.

11 "'Enega 'inapwana nina 'ina 'ali'ei 'eluwena wate 'ietunena 'ediya ga siununa ga wate sigie omayamayena ta ma'animenimenamo sietunena ga 'iila.

12 “Ta wate 'etonina 'ietunena 'ediya ga wate siunu geyogeyonina ga sipa'ina.

13 “'Enega tonibagula nina 'inuwanuwa, 'igwae, ‘To 'eda wate yada guinuwe? Nai taugu tuga natu'ai'ailigu yaetune be 'enega sida 'amayabe manuna tauna sana natugu.’

14 “Ta tuta nina toguinuwao nidi 'inapwana natuna si'itena 'imeema taudimo 'ediya sigwae, ‘Gosemao, tai gote 'imeema, tauna 'inapwana nina natuna 'ebweuna namo tuga, 'enega batuwa nina taloemwawasi be 'abo'ada bagula taloine.’

15 “'Enega sigiyaina ga bagulega siula apwesena 'etauluya, ga nada siloemwawasina.”

Ga ni'atu Yesu 'ina emwasala 'igumwala ga 'ienaida 'ediya, 'igwae, “To'ase 'iabe 'inapwana nina 'ina to'ita'i'itao nidi 'ediya 'iguinuwe?

16 “Ona'ai'aila 'inapwana nina 'imama be toguinuwa nidi 'iloemwawasidi, be 'enega bagula nina mali to'ita'i'itao 'i'ebwa'edi.”

'Inapwanao nidi Yesu 'ina ona gete nadi-gega sinonona ga sigwae, “Ona'ai'aila, 'abo'ada geya'abo wate nadigege!”

17 *Ta Yesu 'iduneyedi ta wate 'ediya 'igwae, “Mwa'adega 'ana mwalatoi Buki Tabu 'ina simana gete, 'igwae,

'Ola nina lowa to'abi anuwa siguitoyasena, ta gete tugai ni'atu sietoolona be 'ie'ola nugana, be 'ola maibo'adi 'iloinedi.’

18 *‘‘Eguma yaita 'ibebe'u 'ola gete 'ena, 'iabe luluna 'ilasadi, ta 'eguma 'ola nina 'ibebe'u

* 20:17: Sam 118:22 * 20:18: Ais 8:14-15

'ebweu yaita etaninaya 'iabe oona 'i'auideide namo.”

¹⁹ *Gote 'ena totaliyao be lolina 'ana toe'itao 'aina 'eda'eda si'ebesena be 'aene Yesu sida giyai, manuna simwalatonina 'aene taudi tuga manudi 'iona semalimali, ta esi nigeya sigiyagiyai manuna pwalu 'ediya simatauta.

*Takisi Sisa manuna
(Madiu 22:15-22; Maki 12:13-17)*

²⁰ 'Enega tuta yauna Yesu siloomata'i'isi be 'aene to'ase 'ina loegesi siloba, be 'enega sisi-mana toloina 'enaya be 'ietalae, 'enega tomota 'aidi sietunedi Yesu 'enaya be enaidega sikaboe be 'aene 'ina loegesi siloba.

²¹ 'Enega tomota nidi simai ga Yesu sieonena, sigwae, “'Inapwana, ona'ai'a'aila 'oyo 'imu onao be 'imu e'itao maibo'ana palupaludi, ta wate 'amwalatonimu 'aene nigeya 'ebweu tomota 'uda matautena, ta esi Yaubada 'ina nuwanuwa 'ana toe'ita 'ai'a'aila 'oyo.

²² 'Enega mwa'adega, sawesawenaya be Kini Sisa manuna takisi tasa'u, nai nigeya?”

²³ Ta Yesu ni'atu 'idi kabo nina 'imwalatonina, 'enega 'ieonedi,

²⁴ 'igwae, “Abaga mani nina wame'e be ya'ita.” 'Enega si'ebwa'ena ga 'ieonedi, 'igwae, “Wada eonagu yaita gete 'ana ma'ama'ayau ta 'ana esana mani nina 'ena?”

Ga taudi sigwae, “Kini Sisa.”

²⁵ 'Enega Yesu 'igwae, “O, nadigega, 'enega 'eguma Kini 'ina yage wa'ebwaya Kini 'enaya, ta 'eguma Yaubada 'ina yage Yaubada wa'ebwa'e.”

* **20:19:** Lu 19:47-48

26 Yesu 'ina ona gete pwalu matadiya maibo'ana palupaluna, ta nigeaya 'ebweu wate onagesi 'enega silobaloba, ta ma idi nuwaowana simiya 'alaenono.

*Tomwawasa 'idi tooo limana
(Madiu 22:23-33; Maki 12:18-27)*

27 'Enega wate 'aina Sadusiyao, taudi nigeaya siemiemisa tomwawasa 'idi tooo limana manuna, simai ga Yesu 'ena sienaida, sigwae,

28 **“Inapwana, lolina gete nadigega Mosese 'i'etoladina manuda, 'igwae, ‘Abo 'ebweu tai 'iai be nigeaya natunamo ta 'imwamwawasa, tai nina tasina kwabulinana ma'iyana sida ai be 'enega 'abo waine 'ienatuna, natunao tokwaiya nina 'ana lopa'eluyao.’ ”*

29 'Enega 'ebe'ita si'ebwa'ena, sigwae, *“Ebwau tai matasinao simiyami 'adi yau site sebeni, ga 'adi tomatuwa nina 'iai ga muliyega nigeaya natunamo, ta tai nina 'imwawasa.*

30 'Enega tasina selabenega kwabula nina 'i'ewena ga wate simiyamiyana ta nigeaya natunamo, ta tai nina 'imwawasa.

31 'Enega wate tasina selabenega kwabula nina 'iaina, ga wate nadigega nigeaya natunamo, ta 'imwawasa. Ta nadigega tuga tasinao maibo'adi kwabula nina siaiai ta simwawamwawasa, ta nigeaya natudimo,

32 ga muliyega waine wate 'imwawasa.

33 *“Ta to'ase 'unuwena tomota gete manudi to tai waine nina mwane'ai'ailina, tuta nina 'abo mwawasega sitoolo limana? Manuna site sebeni nidi ni'atu siaina.”*

* 20:28: 2 Loi 25:5

³⁴ 'Enega Yesu 'idi ona 'ie'isena, 'igwae, “Wada nuwa'i'isi 'aene tuta gete 'ena waine be tai siaiai,

³⁵ ta esi tuta 'imeema 'enaya 'abo waine be tai sawesawediya be mwawasega sitoolo limana geya'abo wate siaiai limana.

³⁶ Manuna 'iabe taudi nadigega aniloseyao, be geya'abo wate simwawamwawasa limana, ta esi Yaubada 'ida 'awanatunedi manuna mwawasega sitoolo limana.

³⁷ *³⁷ “Ta Mosese lowaenei 'ie'ita 'ai'ailida tomwawasa 'idi tooo limana manuna. Tuta nina Mosese mitawaya 'itautauya ta Yaubada kaiwe sabelulu 'enega 'ieonena, 'igwae, 'Abo'agu Ebelaamo be Aisake be Yekobe 'idi Yaubada’.

³⁸ Gete 'ana mwalatoi 'aene nigeya tomwawasa 'idi Yaubada ta esi taudi mayawasidi 'idi Yaubada, manuna 'inapwanao nidi Yaubada 'ina senaya gete tuga mayawasidi simiyami.”

³⁹⁻⁴⁰ Gote 'ena loina 'ana toe'itao simatauta ga 'aidi sigwae, “Toe'ita, 'imu e'isa bobo'ana wawasae,” 'enega nigeya 'ebweu wate enaida si'ebwa'ebwa'e.

*To'etoseyana nina tauna Debida 'ina susu
(Madiu 22:41-46; Maki 12:35-37)*

⁴¹ 'Enega Yesu wate 'ienaida 'ediya 'igwae, “Mwa'adega ga 'enega 'aina tomota sigwae 'aene Debida 'ina susuyega To'etoseyana Keliso 'iapwesa,

⁴² *⁴² manuna Same 'enaya Debida 'igwae, 'Yaubada 'iona 'igu 'Inapwana 'enaya, 'igwae: 'Ataiguya 'umiyatowa,

* **20:37:** Sia 3:6 * **20:42:** Sam 110:1

⁴³ be 'ana laba 'amu talauwalao yasa'u mwa'utedi 'aeyo 'adi 'ebesa'u manuna.'

⁴⁴ “Debida nina 'ina 'Inapwana Keliso, 'enega mwa'adega sana ga Debida 'ina susuyega muliyega Keliso 'iapwesama?”

*Loina 'ana toe'itao 'idi bubuna
(Madiu 23:1-36; Maki 12:38-40)*

⁴⁵ 'Enega boda maibo'adi sienioenono, ta Yesu 'ina tononoyao 'ieonedi, 'igwae,

⁴⁶ “Tasigwao, geya'abo loina 'ana toe'itao 'idi bubuna wamulimuliye. Manuna taudi adelidi tuga nadigega tuta yauna nuwanuwadi be 'adi 'oamao duduladi si'otedi be tomota gamwagamwanidiya sisakosakowasi be 'aene sida 'amayabedi. Ta wate nuwanuwadi 'idi 'ebemiya bobo'adi Anuwa Tapwalolo 'ediya, be wate sagali 'adi tutaya nuwanuwadi be bwaimaya sida miyatowa.

⁴⁷ Ta wate tuta yauna tomota matadiya Yaubada 'ena sisidasida dudulana, ta esi 'idi sida nina nige ya bobo'ana, manuna 'atediya sinuwanuwa mwa'adega 'iabe kwabulao sikabo'esedi be 'idi gwegweyao si'ewadi. 'Enega ma'etamo Yaubada e'isa to'umalina 'i'ebwa'edi.”

21

*Kwabula 'ebweu 'ina 'ebwayadaita
(Maki 12:41-44)*

¹ Yesu 'idunedune ga toesaesao 'idi 'ebwayadaita mani 'ebwayadaita 'ana 'ebesa'u 'enaya sisa'usa'udi.

2 'Idunedune ga 'ebweu kwabula gomagamabesona 'i'itena, 'ilaga ga 'ina 'ebwayadaita toea 'eluwa namo 'isa'udi.

3 *'Enega Yesu 'igwae, “Ona'ai'aila, maibo'adi 'ediyega kwabula gote 'ina 'ebwayadaita 'isinabwa wawasae,

4 manuna maibo'adi 'idi tupwa sinabwana 'imiyami, ta kwabula gote gomagamabesona ta 'ina mani maibo'ana 'isa'una, ga nigeya 'ebweu wate 'ina tupwa 'imiyami be 'enega 'ana masula 'ida gimwane.”

*Tuta mwau 'iabe 'iapwesa
(Madiu 24:1-14; Maki 13:1-13)*

5 Ta Yesu 'ina tononoyao 'aidi Anuwa Tabu 'ana 'ita bobo'ana si'itena ga Yesu 'ena sie'itena ta sigwae, “'Inapwana, Anuwa Tabu nina 'ana iyalao 'adi 'ita bobo'ana wawasae, manuna gulewa sinabwadi 'ediyega si'abina, ta wate tomota 'idi 'ebwayadaitao bobo'adi 'ediyega sieiyalina.”

Ta Yesu 'ediya 'igwae,

6 * “Anuwa nina batuwa wa'ita'ita, ta tuta 'imeemai 'enaya maibo'ana siligeya yaule be geya'abo wate 'ebweu tupwa wa'ita'ita lima.”

7 'Enega Yesu 'ena sienaida, sigwae, “Toe'ita 'ueonama to tuta 'ena Anuwa Tabu nina siligei, ta to we'iwe'iyaya 'adi 'ita 'ediyega 'ada mwalatoni 'aene yage nidi 'uonaediya 'iabe siapwesama?”

8 Ga Yesu 'ediya 'igwae, “Wa'ita'i'isimi 'abona nai tomota 'aidi sikaboemi, manuna ma'etamo tomota yaudi 'agu esanega simama be 'aene sianugana gesiyemi be 'ebweuna 'ebweuna 'ida

* 21:3: 2 Ko 8:12 * 21:6: Lu 19:43-44

gwae, 'Abo'agu To'etoseyana nina,' nai 'aina wate sida gwae, 'To'etoseyana 'ina tuta ni'atu 'iapwesama.' Ta esi geya'abo wamulimuliyedi.

9 “Ta 'eguma wate losaiya aledi wanonodi, geya'abo wa'ate'ate sa'ala, manuna yage getedi sida apwesa nugana ta bale'u 'ana 'ebe losalowa 'ana tuta ma'etamo.”

10 Ta wate 'ieonedi, “Ma'etamo mali boda mali boda 'ediya sida losaiya. Ta wate mali 'ebeloina mali 'ebeloina 'ediya sida losaiya.

11 “Ta tuta nina 'enaya mwani'ini'i sena yaudi 'ediya, be botana sinabwadi, be wate 'elouya sinabwadi, ta wate 'iabe 'ebe nuwaowana ta 'ebe matauta galewega siapwesama.

12 * “Ta muliyega be yage nidi getedi siapwesa, nugana 'ami talauwalao sida giyaimi be sigie 'elouyami, ta wate anuwa tapwalolo 'ediya sietalaemi be 'enega deliya sisa'umi. Ta wate kiniyao be toloinao matadiya si'au'ewami be sietalaemi manuna 'omi 'aene 'igu bodao.

13 'Imi etala nidi 'ediya teteligu wada simane 'ediya.

14 Ta geya'abo wanuwanuwa wawasae, 'abo tuta nina watoo be 'ediya waonaona,

15 manuna 'abo'agu 'etamo ona palupaludi ta mwalatoi ya'ebwa'emi, be 'enega 'ami talauwalao geya'abo si'awa'awa kabokaboemi.

16 “Tuta nina 'enaya wate tamamiyao be sinamiyao be tasimiya be 'imi bu'unao be wate gosemiyao sida sipupuyemi, be 'aimi 'emiyega siloemwawasidi,

* 21:12: Lu 12:11-12

17 be tomota maibo'adi sida etalauwalemi manuna 'omi 'aene 'agu toemisao.

18 Ta esi geya'abo 'ebweu to'esimi sigiegie to'umaliye,

19 ta 'omi wada toolopa'ala be 'enega yawasimi ataya wada loba.

*Yelusalema 'ana gieto'umali
(Madiu 24:15-21; Maki 13:14-19)*

20 *Ta 'eguma to tuta 'ena Yelusalema wa'ita be tolosaiyao simiya sakowasiyei wada mwalatoni 'aene ni'atu be Yelusalema nina sipe'u.

21 'Enega Yudia 'ana tomiyanao 'ilobwenedi be 'oya 'ediya sidedena. Ta wate Yelusalema 'ana tomiyanao 'ilobwenedi be 'asega siapwesa. Wate nadigega taudi bagulaya sipaipaisewa geya'abo 'asaya silugulugu limana.

22 *'Asiyata getedi 'ediya Yaubada 'ina bwa'omatana 'ida apwesa tomota 'ediya, be 'enega Buki Tabu 'ina gimisimana maibo'ana 'ida apwesa.

23 "Tuta gote 'enaya to'euwanao be toesusuyao sienuwa'ole'ole, manuna tuta mwauna me bale'u manudi, be gote 'ena 'iabe Yaubada 'ina gamwasowalega me Yudia 'igie'elouya 'ai'aillidi.

24 *Gote 'ena tolosaiyao 'aina tomota siloemwawasidi, ta 'aidi sigiyaidi be mali sena be mali sena 'ediya sitauyedi, ta tolosaiyao nidi taudi nigeya me Yudia ma'etamo siewaiwai be Yelusalema maibo'ana siloine, be 'ena sida

* 21:20: Lu 19:41-44 * 21:22: Dan 9:25-26 * 21:24: Lo 11:25; Dan 8:13; Ais 63:18-19

sakosakowasi 'ana laba tolosaiyao nidi 'idi lolina 'ilosa'u.

*Yesu 'ina 'ila limanama
(Madiu 24:29-31; Maki 13:24-27)*

25 *²⁵“Ta wate muliyega 'ebe nuwaowana siap-wesama sinala be nawalae be kwadima 'ediyega, be tomiya bale'u maibo'adi 'idi matautega sitatai manuna lisu weiyawanidi sidudu tu'ema,

26 ta 'enega ma idi matauta sinabwana siyamwayamwa 'aene to yage nai wate to'umalina 'iabe bale'uya 'ida apwesa, manuna yage yauyaudi galewaya simiyami 'idi waiwai sida neneta.

27 *²⁷‘Abo'agu Tomota Natuna, be tuta gote 'ena me bale'u maibo'adi si'itagu pwanega yamwa'umwa'utama ma igu waiwai ta ma igu esaesa sinabwana.

28 Ta 'eguma we'iwe'iyaya nidi getedi sie'ale'unu be wa'itadi, wada 'atepatu tuga be wa'itatu'e, manuna 'ami 'etoseyana ni'atu 'imeema.”

*Saido 'ana ona semalimali
(Madiu 24:32-35; Maki 13:28-31)*

29 'Enega Yesu wate 'ebweu ona semalimali 'ieonedi, 'igwae, “Kaiwe nina saido* ta wate 'aina kaiweyao 'abo wa'itadi

30 be yawadi auwaudi 'igalugalu, wamwalatonina 'aene losiye 'ana tuta 'iloseloselabe.

* **21:25:** Ais 13:6-13; Ioe 2:1-2; Et 6:12-14 * **21:27:** Md 16:27

* **21:29: *saido:*** 'Ebe'ita gete me Yudia 'idi kaiwe 'ana esana pigi (fig), uwana tupwana nadigege damaya uwana, ta esi yawadi sisagusagu nadigege saido.

31 Nadigega wate 'abo weliweliyaya nidi wa'italobadi wada mwalatoni 'aene ni'atu be Yaubada 'ina lolina 'iapwesama.

32 Ona'ai'aila, 'epata gete geya'abo wagumwagumwala be 'ana laba yage getedi sida apwesa.

33 Ma'etamo galewa be bale'u sisasawala ta 'igu onao geya'abo sa'i sisawasawala.

Wada 'ita'i'isi be wada gibubu

34 **“Ta wada 'ita'i'isimi be geya'abo 'emasula be bwasi waiwaidi 'adi numa 'ediya watautauya wawasae, ta wate geya'abo 'imi miya bale'uya manuna wanuwawuwa wawasae, 'abona nai 'asiyata nina 'ena Yaubada 'iloesalutuimi be nadigega gomana 'enega 'i'onami.*

35 Manuna 'asiyata nina 'enaya me bale'u maibo'adi 'iloesalutuidi 'ina bwa'omatana nina 'enega.

36 *“‘Enega wada gibubuna ataya be tuta yauna wada sidasida be 'aene ma imi 'atepatu yage getedi 'ediyega wada ewaiwai be 'enega wada tooo 'abo'agu Tomota Natuna mataguya.”*

37 Tuta gote 'ediya Yesu Anuwa Tabu 'ena 'ie'ie'ita, ta 'asuinuwanuwaya 'iilaila Olibe 'oyana 'enaya ta 'i'eno'eno,

38 ta tomota gonagona 'ebweuna 'ebweuna sitautauya Anuwa Tabu 'enaya Yesu sabi enonoena.

* **21:34:** Lo 13:10-14

22

*Yudasa nuwanuwana be Yesu 'itelesipupuye
(Madiu 26:1-5, 14-16; Maki 14:1-2, 10-11; Yoni
11:45-53)*

¹ *Ta ni'atu Ataona Sagalina 'ana tuta 'iloselabena be pwalawa daisina nigeya 'ana 'ebe gieseseyamo si'a'ani.

² Tuta nina 'ena totaliyao sinabwadi be loina 'ana toe'itao sinuwanuwa edaedadama mwa'adega be Yesu sigiyai 'ana loemwawasa manuna, ta nigeya sawesawediya manuna pwalu sinabwana simatautedi.

³ *Gote 'ena Seitani Yudasa 'ena 'ilugu, tauna 'ana esana 'eluwena Isikaliota, ta wate tauna Yesu 'ina tonono 'ebweu site tuwelo 'ediyega.

⁴ 'Enega Yudasa nina 'itauya totaliya sinabwadi be Anuwa Tabu 'ana to'ita'i'itao 'ediya ga ma'edi si'awagwae be 'aene mwa'adega Yesu 'itelesipupu'ese be sigiyai.

⁵ 'Enega Yudasa 'ina ona manuna sigwau-sowala ga 'ena sionaupaupa be 'aene 'ana maisa si'ebwa'e.

⁶ Ta Yudasa wate 'ediya 'itagwala, 'enega tuta bobo'ana 'iyamwena be 'aene Yesu 'ediya 'ida telesipupuye be sigiyai, ta geya'abo tomota matadiya.

*Ataona masulina
(Madiu 26:17-25; Maki 14:12-21; Yoni 13:21-30)*

⁷ 'Enega ni'atu Ataona Sagalina 'ana 'asiyata 'imai be pwalawa nigeya gieseseinamo si'a'ani,

* 22:1: Sia 12:21-27 * 22:3: Yo 13:2

ta wate lamiyao siunudi Ataona 'ana 'ebe nuwa'i'ita manuna.

⁸ 'Enega Yesu 'ina tononoyao Yoni ta Pita 'adi emataluwa 'i'ebwa'edi, 'igwae, “Watatauya be Ataona masulina manuda wagibubu.”

⁹ Ga taudi sigwae, “Mane 'ena nuwanuwayo be 'agibubu?”

¹⁰ 'Enega 'ediya 'igwae, “Watatauya be Yelusalema 'ena waapwesa ta 'abo tai 'ebweuna ma ina 'ebe gobwasi 'i'aalina waloba, tai nina wamuliye, be 'abo anuwaya 'ilugulugu 'omi wate anuwa nina 'ena walulugu,

¹¹ be tonianuwa waeona, wagwae, ‘'Ima toe'ita gete nadigega 'iona'esa, 'igwae, “To sena 'utagwale be 'ena ma igu tononoyao Ataona masulina 'a'a'ani?” ’

¹² Be 'enega 'iabe sena sinabwana etanaya ta gibugibubunaya 'ie'itami, tauna 'ena Ataona masulina wagibubu manuda.”

¹³ 'Enega tonono nidi sitauya ga to'ase nadi-gega Yesu 'isimanena 'ediya yage nidi maibo'adi silobedi, ga anuwa nina 'ena Ataona masulina sigibubuna manudi.

'Inapwana 'ina 'e'ai

(Madiu 26:26-30; Maki 14:22-26; 1 Kolinita 11:23-25)

¹⁴ Ta ni'atu 'e'ai sigibubuna Yesu ma 'ana tosi- manao simiya egogonama ga ma'enaos si'e'ai,

¹⁵ ga 'idi 'e'ai solanaya Yesu 'ieonedi, 'igwae, “Nuwanuwagu sinabwana be 'omi ma'egwao Ataona masulina gete tada 'ani be 'enega muliyega 'igu 'elouyao yalobadi.

16 Ta ona'ai'aila, 'igu 'e'ai gete 'ana 'ebe los-allowa, be geya'abo wate Ataona masulina yalototoo lima 'ana laba 'ana mwalatoi 'ai'aila 'ida apwesa Yaubada 'ina 'ebeloina 'enaya.”

17 'Enega oine makeigana 'i'ewena ga manuna 'ilokagutoki Yaubada 'ena ga muliyega 'ieonedi, 'igwae, “Keiga gete wa'ewa be 'ebweuna 'ebweuna maibo'ami wanunuma.

18 Ta yaeonami tuta gete be mulinaya oine gete geya'abo 'enega yanumanuma limana ga 'ana laba Yaubada 'ina lolina 'iapwesa.”

19-20 *'Enega beledi 'i'ewena ga manuna ilokagutoki Yaubada 'enaya ga muliyega 'igitomwena ga 'ediya 'ieguyai ta 'ieonedi, “Oogu gete,

21 *ta wa'ita tai nina tauna 'iabe 'itelesipupuyegu ma'iyagu gete tuga 'a'e'ai.

22 *'Abo'agu Tomota Natuna ma'etamo yatatauya 'eda nina lowa Yaubada 'iloinena, ta esi 'agu tosipupu nina nuwa'ole'olena sa'i!”

23 'Enega 'ina tononoyao nidi taudimo 'ediya sienaida, sigwae, “Yaita sana be gote nadigega 'ida guinuwa'esa?”

Toanugana be 'ali'ei manudi

24 'Enega tonono nidi 'ediyega egewagewana 'iapwesa 'aene yaita 'ida loetana maibo'adi 'ediyega.

25 *'Enega Yesu 'ieonedi, 'igwae, “Bale'uya kiniyao 'idi tomotaiyao 'ediya siloiloina, ga toguinuwo nidi 'idi toloinao si'awa bobo'ani,

* 22:19-20: Yel 31:31-34

* 22:21: Sam 41:9; Yo 13:21-22

* 22:22: Gu 2:23 * 22:25: Md 20:25-28

26 *ta 'omi geya'abo nadigega taudi, ta esi yaita tauna 'emiyege 'iloetana 'ida lo'ubuna be tauna 'atuwa 'imi 'ali'ei, ta wate 'imi toanuganao sida etoguinuwa manumi.

27 **“Ta to'ase wanuwena, 'aene yaita toloetana 'abo tai 'ebweuna 'imiyatowa be 'i'e'ai ta 'ebweuna manuna 'ietaetapewa? Nai tauna to'ai, aga? Ta 'abo'agu yanuwena nai toetapewa nigu, manuna wa'ita 'abo'agu gete tuga gamwagamwanimiya manumi yaetaetapewa ga 'abo'agu 'atuwa 'imi 'ali'ei.*

28 **“Ona'ai'aila, 'omi 'igu tuta mwau 'ediyega watoolo pa'ala ga gete tuga 'omi ma'egwao tamiyami.*

29 'Enega to'ase nadigega Tamagu 'igu 'ebeloina 'i'ebwa'egu 'omi wate nadigega yada 'ebwaya'esemi,

30 *be 'enega 'omi 'igu 'ebeloina 'enaya ma'egwao tada 'e'ai be tanunuma, be wate 'ebemi esaesa 'ediya wamiyatowa be me Isileli 'idi susuyao tuwelo wada loinedi.”

*Pita 'ina eyaseyase Yesu 'isimana apwesena
(Madiu 26:31-35; Maki 14:27-31; Yoni 13:36-38)*

31 *'Enega wate Yesu 'igwae, “Saimoni, 'uda enono, Seitani ni'atu tagwala 'i'ewena be maibo'ami 'ida toomi, nadigega tuga tobagula 'ina witiyao 'i'aututu toodi,

32 *ta geya'abo 'ebe toona nina 'ena 'uneeneta 'ai'aila, manuna ni'atu manuyo yasida waiwai

* 22:26: 1 Pi 5:1-5 * 22:27: Yo 13:12-15 * 22:28: 2 Ti 2:12

* 22:30: Md 19:28 * 22:31: Yob 1:6-12, 2:1-6 * 22:32: Yo

17:9, 11, 15, 21:15-17

'imu toolopa'ala manuna. Be 'enega 'abo to tuta 'usanaila 'eda bobo'ana 'enaya, tasimwao wate 'ugie waiwaiyedi.”

33 'Enega Pita 'iona, 'igwae, “'Inapwana, ni'atu yapasima manuyo be 'abo deliya sisa'u luguyeyo, 'abo'agu wate ma'iyayo, ta 'abo wate siloemwawasiyo, 'abo'agu wate nadigega sida loemwawasigu.”

34 Ta Yesu 'ieonena, “Pita, yaona 'ai'aila 'emuya, batuwa muliyega be kakaleko 'igwagwane, ta 'oyo 'uda gimi eyaseyaseyegu matoi.”

35 *'Enega Yesu maibo'adi 'ieonedi, 'igwae, “Lowa yaetune apwesemi ga yaeonemi, 'enega nigeya 'imi mani 'ana 'ebeusa nai 'imi tana nai 'ami 'aelawa wa'ewa'ewadi, ta mwa'adega tuta nina 'ena mwau walobenaya?”

Ga taudi sigwae, “Nigeya 'ebweu wate to'ase.”

36 'Enega Yesu wate 'ieonedi, “Gete tuga be 'imi mani ma 'ana 'ebeusa be 'imi tana wate wa'ewadi. Ta 'abo yaita 'emiyega nigeya 'ina sisaisaiyamo, 'ana tala'apwala 'ida egimwaneye be 'ana maisa 'enega 'ina sisaisaiya 'igimwane.

37 *’“Manuna tuta ni'atu 'imai saba, be 'enega Buki Tabu 'ena lowa 'ebweu ona manugu si'etoladinaya, 'ida apwesa 'ai'aila, 'igwae, 'Sietalaena 'atuwa nadigega 'ebweu tole'oa loina’.

Be wate ona yauna manugu siapwesa 'ai'aila.”

38 Ga taudi 'ina ona sie'isena, sigwae, “'Inapwana 'ima sisaisaiyao 'eluwa gete.”

* 22:35: Lu 9:3 * 22:37: Ais 53:12; Lu 23:32-33

Ta Yesu 'igwae, “Nate sawesawenaya.”

*Yesu 'isidasida Yaubada 'enaya
(Madiu 26:36-46; Maki 14:32-42)*

³⁹ 'Enega Yesu 'asa sinabwana 'iebesinena ga ma ina tononoyao siila limana 'Oya Olibe 'enaya. Tuta yauna nadigega 'idi guinuwa.

⁴⁰ Sena nina 'ena simai ga Yesu 'ina tononoyao 'ieonedi, “Wada sidasida Yaubada 'ena be 'enega geya'abo Seitani 'itootoomi.”

⁴¹ Ga muliyega 'ina tononoyao nidi 'ediyega 'iadumaduma ga taunamo nada 'i'aetulasa ga 'isidasida Tamana 'enaya,

⁴² 'igwae, “Tamagu ye, 'abo nuwanuwayo, 'elouya keigana gete 'eguyega 'uda 'ewayauale. Ta geya'abo 'abo'agu 'igu nuwena 'enega, ta 'oyo esi 'imu nuwena 'enega 'uda guinuwa.”

⁴³ 'Enega anilose galewega 'iapwesa ga Yesu 'igie 'atepatuyena,

⁴⁴ ta nuwana 'imwau wawasae, 'enega 'isida waiwai ga 'ana amweyai sipesupesu bale'uya, 'atuwa nadigega lala 'idaudau.

⁴⁵ Yesu 'ina sidasida 'ilosalonina 'enega 'itoolo ga 'iila limana 'ina tononoyao 'ediya, ta nuwamwau 'enega ni'atu si'eno mwataya,

⁴⁶ 'enega 'ieonedi, 'igwae, “Geya'abo wa'eno'eno, ta watoolo be wasidasida be geya'abo Seitani 'itootoomi.”

*Yesu sigiyaina
(Madiu 26:47-56; Maki 14:43-50; Yoni 18:3-11)*

⁴⁷ Yesu 'etamo 'ionaona ta boda siapwesama, ta Yudasa ma'ediya, tauna Yesu 'ina tonono 'ebweu,

ga boda nidi 'ianuganedima. Yudasa nina 'imai Yesu selabenaya be 'aene 'i'atubwaili,

48 'enega Yesu Yudasa nina 'ieonena, 'igwae, “Yudasa, nigeya 'uomayamaya ta 'umai ga 'abo'agu Tomota Natuna 'atubwailega 'utelesipupuyegu!”

49 Ta Yesu 'ina tononoyao nidi ni'atu simwala-tonina to'ase 'iabe 'iapwesa, 'enega sigwae, “'Inapwana, mwa'adega, taunudi?”

50 'Enega 'ebweuna 'ina tonono nina 'ina sisaiya 'igilagasina ga totaliya sinabwana 'ina toguinuwa tena 'ataina 'i'upwa yaulena.

51 Ga Yesu 'iona, “Walosa'u! Geya'abo nadi-gega!” Ga muliyega Yesu tai nina tenana 'igitoona ga 'igie bobo'anena.

52 Yesu 'ana togiyainao nidi taudi totaliyao sinabwadi be Anuwa Tabu 'ana to'ita'i'itao be 'inapwanao simai, ga Yesu 'ieonedi 'igwae, “Sana 'abo'agu to'ipwala, ga 'enega ma imi sisaiya be ma imi wapasi wamai sabi giyaigu!

53 *Ta to'ase 'alena ga 'enega nigeya wagiyaigu 'asiyata nidi yaudi gamwagamwanimiya yamiyami Anuwa Tabu solanaya, ta yae'ie'ita tomota 'ediya? Ga gete tuga 'aene wato be wagiyaigu manuna lolina guguyoi 'ina tuta ni'atu 'imai saba.”

Pita matoi Yesu 'ieyaseyaseyena

(Madiu 26:57-58, 69-75; Maki 14:53-54, 66-72; Yoni 18:12-18, 25-27)

* 22:53: Lu 19:47-48

⁵⁴ 'Enega Yesu sigiyaina ga si'au'ewena to-taliyao 'idi 'inapwana 'ina anuwaya. Ta Pita 'edasolega 'imuliyedi.

⁵⁵ Anuwa nina 'ana 'ali solanaya toguinuwao kaiwe simu'ena ga maibo'adi sisiyasiyata. Pita 'i'itedi ga 'ediya wate 'ilugu.

⁵⁶ 'Enega topaisewa 'ebweu mewainena Pita 'iduneduneyena ga 'igwae, “Tai gete lowa Yesu ma'iyana ya'itedi.”

⁵⁷ Ta Pita 'ieyaseyase, 'igwae, “Waine, nigeya yamwalamwalatoni yaita tauna manuna 'uonaona.”

⁵⁸ Muliyega 'ebweu wate tai Pita 'iduneduneyena ga 'ieonena, 'igwae, “'Oyo 'ebweu 'ana tomuliya nina.”

Ga Pita 'igwae, “Iyaa! 'Abo'agu nigeya!”

⁵⁹ Ta ni'atu tupwana simiya'amana, ga tai 'ebweu wate 'enana waiwaina 'enega gosenao 'ieonedi, 'igwae, “Ona'ai'aila, tai gete Yesu 'ana tomuliya 'ebweu, manuna sana tauna goma Galili.”

⁶⁰ Ta Pita 'igwae, “Gosiyagu, tai nina manuna 'uonaona nigeya yamwalamwalatoni.” 'Etamo 'ionaona ta kakaleko me'olotona 'igwane.

⁶¹ *'Enega Yesu 'isanaila ga Pita 'iduneyena, ga gote 'ena Pita 'inuwa'i'isina 'inapwana nina 'ina ona tuta nina 'igwae, “Batuwa, muliyega be kakaleko 'igwagwane ta 'oyo 'uda gimi eyaseyaseyasegu matoi.”

⁶² 'Enega Pita nuwana 'imwau sinabwana ga 'iapwesa 'atamanaya ga 'idedoi.

* **22:61:** Lu 22:34

Yesu 'ina etala me Yudia 'idi 'inapwanao matadiya

(Madiu 26:54-68; Maki 14:55-65; Yoni 18:19-24)

⁶³ 'Enega Yesu 'ana to'ita'i'itao taudi Yesu situyeyena ga sisapina.

⁶⁴ Ta wate matana sipaimina be geya'abo 'idunedune, ga sisapisapiya ta sienaenaide, sigwae, “'Ueonama yaita 'isapimu? Manuna 'uona 'aene 'oyo palopita.”

⁶⁵ Ga wate 'aina ona to'umalidi 'ediyega sieliyena ga 'ana laba

⁶⁶ tomwa 'iulisina, ta 'enega me Yudia 'idi 'inapwanao, nate totaliyao sinabwadi be lolina 'ana toe'itao sideli egogona, ga Yesu sime'ena, ga gamwagamwanidiya sietoolona,

⁶⁷ *ta sienaidena, sigwae, “'Usimana palupalu 'emaya mwa'adega 'oyo To'etoseyana niyo, nai nigeya?”

'Enega Yesu 'ieonedi, 'igwae, “Nigeya waemiemisegu, 'enega geya'abo yasimasimana 'emiya,

⁶⁸ manuna 'abo enaida ya'ebwa'emi geya'abo wae'ie'isadi.

⁶⁹ *Ta wada mwalatoni 'aene tuta gete 'enega be muliyega 'abo'agu Tomota Natuna yada miyami Yaubada Toewaiwai sana 'atainaya.”

⁷⁰ 'Enega maibo'adi sigwae, “Aga, tumada! 'Oyo Yaubada natuna?” 'Enega 'idi ona 'ie'isena, 'igwae, “Ni'atu waona saba.”

⁷¹ 'Enega taudi siona, “Ni'atu 'ina onagesi taloba sabena, 'enega geya'abo wate 'ana

* 22:67: Yo 10:24-26 * 22:69: Gu 7:56

toe'ewao manudi tanuwanuwa, manuna ni'atu 'ikabo 'aene tauna Yaubada natuna.”

23

Yesu 'ina etala Pailato matanaya

(Madiu 27:1-2, 11-14; Maki 15:1-5; Yoni 18:28-38)

¹ 'Enega maibo'adi sitoolo ga Yesu si'au'ewena ga sitauyena toloina sinabwana 'ana esana Pailato 'enaya, sabi etalaena.

² *Sitauyena Pailato nina 'ena ga Yesu manuna sisimana kabokabo, sigwae, “Tai gete 'ina e'ita 'anonodi be 'aene 'abo'ama me Yudia 'iagesiyema, nate 'igwae, ‘Geya'abo kini Sisa 'ana takisi wasa'usa'u, manuna 'abo'agu kini nina, ta To'etoseyana nigu.’”

³ 'Enega Pailato Yesu 'ienaidena, 'igwae, “'Uda simana, 'oyo me Yudia 'idi kini, aga?”

Ga 'ieonena, 'igwae, “Ni'atu nate 'uona saba.”

⁴ Ga muliyega Pailato totaliyao be bodao 'ieonedi, 'igwae, “Tai gete nigeaya 'ebweu 'ina to'umalina yalobaloba.”

⁵ Ta taudi tuga sie'ewa 'i'isina, sigwae, “'Ikabokaboeyo nate, manuna ni'atu 'alobena tomota 'ikabokaboedi be 'aene gabemaniyao 'ediyega 'iweyalidi. Manuna ni'atu Galili 'ena 'ina kabo 'ie'alena ga Yudia senanao maibo'adi 'iloegumwalidi ga ni'atu 'iapwesama sena gete 'ena.”

Yesu 'ina etala Elodi matanaya

* 23:2: Lu 20:20-26

⁶ 'Idi ona gete Pailato 'inonona ga 'ieonedi, “Mwa'adega tauna goma Galili, aga?”

⁷ Ga taudi siona, “O, nadigega.”

'Enega Pailato 'ieonedi, 'igwae, “Galili nate Elodi 'ina 'ebeloina, 'enega Yesu watauye Elodi 'enaya be tauna 'iloina, manuna gete tuga Elodi bada Yelusalema 'ena 'imiyami.”

⁸ *Sitauyena Elodi 'enaya, ga tuta nina Elodi Yesu 'i'itena 'igwausowala sinabwana, manuna tuta dudulana Elodi nina nuwanuwana be Yesu 'i'ita, manuna tetelina 'inononaya, 'enega 'ina guinuwa waiwaidi nuwanuwana be 'i'itadi.

⁹ 'Enega Elodi Yesu 'ienaida wawasaena, ta nigeaya 'ebweu wate 'ie'ie'isa.

¹⁰ Ga totaliyao sinabwadi be lolina 'ana toe'itao silaga Elodi 'enaya ga Yesu sie'ewa 'i'isina.

¹¹ Ta 'enega Elodi ma ina tolosaiyao Yesu situyeyena ta si'awa to'umaliyena. Ga muliyega kini 'ana 'oama sie'otena ga sietune limena Pailato 'enaya.

¹² 'Asiyata nina 'ena Elodi be Pailato 'idi egamwagamwagu tuta dudulana 'enega siegosigosiyana.

*Yesu 'ina mwawasa manuna
(Madiu 27:15-26; Maki 15:6-15; Yoni 18:39-19:16)*

¹³ 'Enega Pailato totaliya sinabwadi be 'inapwanao be 'aina me Yudia nidi 'ibwau egogonedima,

¹⁴ ga 'ieonedi, 'igwae, “Tai gete 'eguya wame'ena ga wasimanena 'aene tomota

* 23:8: Lu 9:9

'iagesiyedi, ta ni'atu matamiya yaetalaena ta nigeiya 'ebweu 'ina to'umalina yalobaloba 'imi e'ewao nidi 'ediyega.

¹⁵ Elodi wate nigeiya 'ebweu to'umalina 'enaya 'ilobaloba, 'enega 'edaya 'ietune ilenama. 'Enega nigeiya wate loemwawasa 'ilobwelobwene,

¹⁶ ta esi sapi namo 'ida loba ta 'enega yatagwale be 'itatauya.”

¹⁷ (-)

¹⁸ 'Enega boda nidi sibwau leleleya, sigwae, “Tauna 'imwamwawasa, ta esi Balaba 'uda 'etoli'ami manuma.”

¹⁹ Balaba nina loemwawasa manuna deliya sisa'unaya, manuna sena nina 'ena lowa Balaba magosenao me Loma silosaiyedi, ga 'aina tomota 'iloemwawasidi.

²⁰ Ta Pailato nuwanuwana be Yesu 'i'etoli'ami, 'enega pwalu wate 'ienaidedi,

²¹ ta taudi sa'i sibwau toitoila, sigwae, “Kelose 'ena tada tutuepa'iyē!”

²² Pailato 'ina ona 'etonina 'enaya 'ieonedi, 'igwae, “To'ase sana 'ina loegesi ga 'enega 'aene mwawasa 'iloba? Manuna nigeiya 'ebweu wate to'umalina 'ena yalobaloba. Ta esi sapi namo 'ilobwenena be muliyega ya'etoli'ami.”

²³ Ta boda nidi sa'i 'etamo sibwaubwau toitoila, sigwaegwae, “Kelose 'enaya tada tutuepa'iyē!” Ga boda nidi 'idi ona 'iewaiwai,

²⁴ 'enega Pailato 'ediya 'itagwala be Yesu sida giekeloseye.

²⁵ Ta tai nina nuwanuwadi be 'aene 'i'etoli'ami manudi, 'i'etoli'amina, tauna toloemwawasa nina deliya sisa'unaya, lowa tuta nina tauna me

Loma 'idi toanuganao 'ilosaiya 'ediya. 'Enega Pailato nina pwalu nimadiya Yesu 'isa'una, be 'idi nuwanuwa nina sida losaloni.

Yesu kelose 'ena situtu epa'iyena

(Madiu 27:32-44; Maki 15:21-32; Yoni 19:17-27)

²⁶ Ni'atu Yesu si'au'ewena ga sitautauya, ta 'edaya 'ebweu tai 'ana esana Saimoni silobena, tauna goma Sailini, mitawega 'iapwesama ga 'itautauya 'asaya. 'Enega tolosaiyao nidi Saimoni nina sididigena ga Yesu 'ana kelose 'i'aalena ga 'imuliya.

²⁷ Ga boda sinabwana Yesu simuliyena, ta wate iine yaudi simulimuliya ta sidedoi ma idi nuwamwau Yesu manuna.

²⁸ Ta Yesu 'isanaila ga iine nidi 'ieonedi, "Omi Yelusalema iinediyao, geya'abo manugu wadedo, ta 'omi taumi manumi be natumiyao manudi wada dedoi,

²⁹ manuna tuta 'imeemai 'enaya mwau 'iapwesa be yaisigedi 'omi megagalimi nai nigeaya natumimo 'iabe bobo'ana waloba.

³⁰ *Manuna tuta nidi 'ediya 'iabe tomota 'oya 'ediya sioona be sigwae, 'Oya wabe'uma be wasiuma!'

³¹ Ona'ai'aila, 'abo'agu 'iabe yaesilae, ta 'omi ma'etamo waesilae geyogeyoi. Manuna 'abo'agu 'atuwa kaiwe mama'igu, ta 'omi tuga 'atuwa kaiwe mwawamwasidi."

³² Ta toto'umalidi 'eluwa wate si'au'ewedi be Yesu ma'enaosida loemwawasidi.

³³ 'Enega 'ebweu sena 'ena siapwesa, 'ana esana Bulubulu, ga sena nina 'enaya kelose

* 23:30: Osi 10:8; Et 6:16

bale'uya sisa'unaya ta Yesu situtu epa'iyena ga sietoolona, ta toto'umalina nidi siteluwa wate 'adi kelose 'ediya situtu epa'iyedi, ga 'ebweuna Yesu 'atainega ta 'eluwena Yesu gegeuminega sietoolodi.

34 *'Enega Yesu 'igwae, “Tamagu ye, 'idi guinuwa gete 'uda nuwataudi, manuna nige ya simwalamwalatoni to'ase siguiguinuwa.” Ta tolosaiyao nidi Yesu 'ana 'oama si'ewena, ga 'enega siesaesasala, 'atuwa nadigega siulaesinuwa, be 'enega 'abo yaisigedi sinunugana 'oama nidi si'ewadi.

35 *Gote 'ena tomota siyo'oyo'o, ta me Yudia 'adi toanuganao Yesu situyetuyeyena, sigwaegwae, “Mali tomota 'i'etoseyedi ta abaga gete tuga tauna 'ida 'etoseye, 'abo tauna To'etoseyana Keliso, Yaubada 'enega.”

36 *Tolosaiyao nidi wate Yesu situyeyena, ga oine dalelena sime'ena ga sie'totu'eyena,

37 ta sigwae, “'Abo 'oyo me Yudia 'idi toloina, 'uda 'etoseyeyo tauyo.”

38 Ta wate 'ana kelose debanaya 'ina mwawasa 'alena si'etoladina, 'igwae, “Tai gete me Yudia 'adi toloina.”

39 Kelose nidi 'ediyega 'ebweu toto'umalina Yesu 'i'ena pa'alina, 'igwae, “To'ase manuna 'oyo To'etoseyana, ta nige ya 'u'eto'etoseyeda?”

40 Ta toto'umalina 'eluwena gosiyana 'i'ena pa'alina, 'igwae, “Mwa'adega Yaubada nige ya 'umatamataute? Ta 'unono tatetoi 'ada loina 'ebweuna tuga si'ebwa'eda,

* 23:34: Sam 22:18; Md 5:44
Sam 69:21

* 23:35: Sam 22:7-8

* 23:36:

41 ta lolina nina 'oyo be 'abo'agu 'ilobweneda, manuna 'abo'ada toto'umalida, ta tai gete nigeaya 'ebweu 'ina loegesimo.”

42 'Enega tai nina Yesu 'ieonena, “Yesu, ma'etamo 'imu etoloina 'ana tutaya, kapekapeyana be 'uda nuwa'i'isigu?”

43 Ta Yesu 'igwae, “Yaona 'ai'aila 'emuya, 'oyo ta 'abo'agu 'iabe sena bobo'ana 'ena tada miyami.”

Yesu 'ina mwawasa

(Madiu 27:45-56; Maki 15:33-41; Yoni 19:28-30)

44 *Ta ni'atu 'asuoleole ga sinala 'iguguyoi, 'enega sena maibo'ana 'iguguyoi ga 'ana laba 'asuinuwanuwaya 'asa 'imaedana limana.

45 *Ta kaleko nina 'enega Anuwa Tabu sipitau-pena, tuta nina 'ena 'iesabuluwena.

46 *'Enega Yesu 'enana sinabwanega 'ibwau, 'igwae, “Tamagu ye, yaluyaluwagu nimamuya yasa'usa'u.” 'Ina ona gete 'i'inanena 'enega yawasina 'igumwala.

47 Gote 'ena tolosaiyao 'adi toanugana 'i'itena 'aene Yesu yawasina 'igumwala, 'enega Yaubada 'itupuna, 'igwae, “Ona'ai'aila, tai gete tai bobo'ana.”

48 Ta wate toyo'o maibo'adi sena nina 'ena siegogonaya Yesu si'itena 'aene ni'atu 'imwawasa, 'enega ma idi nuwamwau siila 'idi 'asaya.

* 23:44: Lu 18:31; Emo 8:9
Sam 31:5

* 23:45: Ib 9:2-3, 6-8

* 23:46:

⁴⁹ Ta Yesu gosenao be wate iine nidi lowa Galiliyega simuliyenamaya, taudi 'edaselaya sitootoolo ta Yesu 'ina mwawasa sidunedune.

Yesu 'ana sa'u'ali'ali

(Madiu 27:57-61; Maki 15:42-47; Yoni 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ 'Ebweu tai 'ana esana Yosepa, Yudia taina, 'ina 'asa gidalina Alimatia, tauna tai bobo'ana ta ma 'ana emisa. Tai nina 'ebweu me Yudia 'idi toanugana, ta 'iyamwayamwa be to tuta Yaubada 'ida etoloina me Yudia 'ediya. Lowa tuta nina toanuganao nuwanuwadi be Yesu sida loemwawasi, ta Yosepa nina geya nuwana.

⁵² Tai nina Pailato 'enaya 'itauya, ga Yesu kokowana 'isidena be 'aene 'ida sa'u'ali'aliye.

⁵³ 'Enega Pailato 'itagwala, ga Yosepa Yesu kokowana kelose 'enega 'i'ewa mwa'utenama, ga 'iwaduna kaleko wakewakekena 'enega, ga muliyega 'isa'u 'ali'aliyena. 'Ali'ali nina sibwalena 'atuwa duluwa gulewa solanaya, ta nigeaya 'ebweu tuta kokowa 'ena sida sa'una.

⁵⁴ 'Asiyata gote 'ena me Yudia 'idi tuta gibubuna 'idi Sabate manuna.

⁵⁵ Ta iine nidi taudi Galiliyega Yesu simulimuliyenamaya sitauya ga Yesu 'ana 'ali'ali si'itena, ta wate kokowana 'ana 'ebesa'u si'itena.

⁵⁶ 'Enega siila limana 'asaya ga bunama bobo'ana sigibubuna Yesu bwalana 'ana eolowa manuna, ga 'asiyata mulinaya sieyawai'ata, manuna Sabate 'ina loina.

24

Yesu 'ina toololimana

(Madiu 28:1-10; Maki 16:1-8; Yoni 20:1-10)

1 'Enega wate tomwa 'iulisina, nate wiki 'ana 'asiyata nugana gonagonaya, ga iine nidi bunama nina sigibubunaya si'ewena ga sime'ena 'ali'aliya.

2 Simai ga 'ali'ali si'itena 'awana 'ana 'auboda gulewa ni'atu sipuli ilena.

3 'Enega 'ali'ali nina solanaya silugu, ta 'inapwana Yesu kokowana nigeaya si'ita'ita.

4 'Enega 'ali'ali nina 'enaya ma idi enuwanaluwa simiyami ta sidunedune, ga tuta gidalina 'enaya tai 'eluwa ma 'adi 'oama wakewakekedi ta maemaedanidi siapwesa, ga selabediya sitoolo.

5 Ine tai nidi si'itedi ga simatauta, 'enega sibe'u sanamwa'uta bale'uya, ta 'oloto nidi iine 'ediya sigwae, "To'ase manuna tomwawasa 'idi senaya tai mayawasina wa'ebe'ebese?"

6 *Tauna nigeaya bada, ta 'ina ona nina 'emiya wada nuwa'i'isi lowa Galili 'ena ma'emi wamiyamiya, tuta nina 'igwae,

7 'Abo'agu Tomota Natuna sida 'ebwayaegu toto'umalidi 'ediya, 'enega kelose 'enaya sida tutu epa'iyegu, ta 'asiyata 'etonina 'enaya mwawasega yada toololimana.' "

8 Ine nidi ona gete sinuwa'i'isina,

9 'enega 'ali'ali sipilisinena ga sitauya Yesu 'ina toguinuwao site ilebeni magosediyao 'ediya, ga sisimana to'ase nadigega 'ali'aliya 'ediya 'iapwesa.

10 *Toemwasala nidi taudi Meli Magidala be Yowana be mali Meli, tauna Yemesa sinana, ta

* 24:6: Lu 9:22, 18:31-33 * 24:10: Lu 8:2-3

wate 'aidi iine ma'ediyao, Yesu 'ina toololimana manuna 'ina toguinuwao nidi sieonedo,

¹¹ ta tai nidi iine 'idi ona nige ya siemiemise, 'idi nuwanuwa 'aene tuga situyetuyeya.

¹² (-)

*Tomota siteluwa 'idi elobaloba Yesu ma'edi
(Maki 16:12-13)*

¹³ 'Asiyata nina 'enaya Yesu 'ana tomuliyao 'eluwa sitautauya 'ebweu 'asa 'enaya, 'ana esana Emeusa. 'Asa nina 'ana 'edasola Yelusalema 'enega nadigega 'abo gonagonega tatoolo be gonagona nina 'ana gamwagamwana 'enaya taapwesa.

¹⁴ Siteluwa nidi sitautauya ta sionaona yage nidi Yesu 'ena siapwesa manudi.

¹⁵ Sitautauya ta si'awa'awagwae liya, 'enega Yesu 'ediya 'iapwesa ga ma'edi sitautauya.

¹⁶ Yesu nina ni'atu si'itena, ta esi nige ya si'ina'inane.

¹⁷ 'Enega siteluwa nidi 'ieonedo, 'igwae, "To yage manuna wa'awa'awagwae liya?"

Ga taudi ma idi nuwamwau sitoolo enono.

¹⁸ Ga gosiyana 'ana esana Kaliopasa 'iona li mana ga Yesu 'ena 'igwae, "Na 'oyo tebweumumo Yelusalema 'enaya nige ya 'umwalamwalatoni to'ase 'iapwesa 'asiyata 'etoi sigumwala 'ediya, aga?"

¹⁹ *'Enega Yesu 'ieonedo, "To yage sana?"

Ga taudi sigwae, "Yage nidi Yesu goma Nasaleta 'enaya siapwesa. Tai getei tauna palopita, ta wate Yaubada be tomota matadiya 'ina onao be 'ina guinuwao waiwaidi.

* **24:19:** Gu 13:27

20 Ta 'ima totaliya sinabwadi be 'ima toanuganao tai nina sietalaena 'ina mwawasa manuna ga muliyega tolosaiyao situtu epa'iyena kelose 'enaya,

21 *ta 'aemisena 'aene tauna 'iabe 'abo'ama me Isileli 'i'etoseyema. Yage getedi 'asiyata 'eluwa sigumwala 'ediya siapwesa, ta batuwa 'asiyata 'etonina.

22 *Ta 'aina iine 'emega nuwama sigieowanina, manuna ni'a gonamapumapuya sitauya 'ali'aliya

23 ga Yesu nina kokowana nigeya si'ita'ita, ta siilama ga to'ase nadigega anilose 'idi e'ita 'ediya ga sisimana 'emaya 'aene ni'atu 'itoolo limana.

24 Wate nadigega 'aidi 'emega sitauya 'ali'ali nina 'enaya ga silobena nadigega iine nidi 'idi simana, ta Yesu nina nigeya si'ita'ita.”

25 'Enega Yesu 'ediya 'igwae, “Kwanikwanimi, manuna nigeya gimi palopitao 'idi onao wada emisedi.

26 To'etoseyana nina 'ilobwene 'ai'ailina be 'elouya nidi 'ida lobadi be 'enega muliyega 'ana esana 'isinabwa.”

27 *'Enega 'ie'ale be 'ediya 'ili'ama to'ase nadigega Buki Tabu 'ina simana To'etoseyana nina manuna. Mosese be palopitao 'idi bukiyao 'ediyege 'ie'ale ga Buki Tabu maibo'ana 'iloegumwalina, be 'enega mwalatoi sida loba.

28 Ta sena nina 'ena sitautauya ni'atu be selabenaya siapwesa ga Yesu 'ieoned, 'igwae, “Wamiyamiya ta yatatauya.”

* 24:21: Lu 1:68, 2:25; Gu 1:6 * 24:22: Lu 24:1-11 * 24:27: Ais 53:12; Sam 22:1, 7-8, 16-18; 69:21

29 Ga taudi sigwae, “Nigeya! Geya'abo 'utautauya, bada ta'e'eno, manuna ni'atu 'iboi.” 'Enega 'itagwala ga 'ilugu 'idi anuwaya.

30 'Idi tuta 'e'ai 'enaya, Yesu beledi 'i'ewena ga manuna 'iona oboboma, ga muliyega 'igitomwena ga 'i'ebwa'edi.

31 *Gote 'ena nuwadi 'isabwalena ga Yesu nina si'inanena, ta 'ediyega 'ikwaiya.

32 'Enega siteluwa nidi taudimo 'ediya sion-aona, sigwae, “Ona'ai'aila tuta nina 'edayameema, ta 'ili'ali'ama Buki manuna, 'ada lotoona sidumaduma wawasae 'atuwa kaiwe 'atedaya 'isabesabelulu.”

33 'Enega sitoolo manini ga sitauya Yelusalema, ga nada gosedyao silobedi site ilebeni magosediyao simiya egogona,

34 ta taudi Yesu manuna sionaona, sigwae, “Saimoni ni'atu 'Inapwana 'i'itena, mwawasega 'itoolo limana.”

35 'Enega siteluwa nidi silolagata ga wate siemwasala to'ase nadigega 'edayaiapwesa, ta wate 'ina gitomwa beledi 'enega si'inanena, siemwasalina.

*Yesu 'iapwesa 'ina tononoyao nidi 'ediya
(Madiu 28:16-20; Maki 16:14-18; Yoni 20:19-23;
Guinuwa 1:6-8)*

36 'Etamo gosedyao 'ediya siemwaemwasala ta Yesu nina 'iapwesa ga gamwagamwanidiya 'itoolo,

37 ga si'itena ta simatauta, 'idi nuwanuwa 'ebweu yaluyaluwa bi'i. 'Enega Yesu 'ieonedii, 'igwae, “Geya'abo wamatamatauta!

* 24:31: Lu 24:16

38 Ta geya'abo wate waenuenuwanaluwa. 'Abo'agu tuga.

39 Ta esi nimagu be 'aegu wada 'itadi ta wagitoogu, manuna yaluyaluwa bi'i nigeya bwalanamo, ta wate nigeya lulunamo.”

40 (-)

41 Gote 'ena sigwausowala, ta esi tupwana ma idi enuwanaluwa manuna nigeya siemiemisa 'ai'aila. Ta 'ieonedi, “Masula 'eisa, wa'ebwa'egu be ya'a'a?”

42 Ta iyana tupwana mesomesona si'ebwa'ena,

43 ga matadiya 'i'enina.

44 Ta 'ieonedi, 'igwae, “Ona nidi ni'atu yaemwasalidi 'emiya tuta nina 'abo'agu ma'emi, maibo'ana manugu si'etoladina Moses 'ina buki 'enaya be palopitao 'idi buki 'ediya ta wate wali Same 'ediya, be 'enega 'igu simana nina 'ana mwalatoi 'ai'aila 'ida apwesa.”

45 *Gote 'ena nuwadi 'igiesabwalenina ga Buki Tabu simwalatonina.

46 Ga 'ediya 'igwae, “Gete nadigega si'etoladi'esena, 'igwae, To'etoseyana nina 'elouya be mwawasa 'ida loba, be 'enega 'asiyata 'etonina 'ena mwawasega 'ida toololimana,

47 be 'enega 'ana esanega tetela bobo'ana, nuwa'ebuni be to'umalina 'ana nuwatau manudi sida guguyae. 'Idi guguya nina sida e'ale Yelusalema 'enega be 'ida sakowasi bale'u maibo'ana 'enaya.

48 Yage getedi 'omi tuga 'adi tosimanao.

* 24:45: Lu 24:27

49 *Ta esi 'abo'agu 'iabe Tamagu 'ina onau-paupa nina nate yaluyaluwana yada etunenama 'emiya be 'ida giewaiwaiyemi, 'enega Yelusalema 'ena wada yamwayamwa manuna.”

Yesu 'ina tu'e galewaya

(Maki 16:19-20; Guinuwa 1:9-11)

50 'Enega 'ina ona 'ilosalonina, ga muliyega 'i'au'ewedi ga sitauya Betani 'enaya, ga nada nimana 'iasitotoona 'ediya ga 'iona obobomedi.

51 'Ina ona oboboma nina 'enaya, 'aena 'i'ewena ga 'itu'e galewaya.

52 *Taudi 'ina 'ebetue nina 'ena ma idi 'amayaba sibwagobwago, ga muliyega ma idi gwausowala sinabwana siila limana Yelusalema.

53 Siila ga Anuwa Tabu solanaya tuta yauyauna Yaubada situputupu.

* 24:49: Yo 15:26, 16:7 * 24:52: Yo 14:28

Loina Tabu Auwauna
The New Testament in the Dobu Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Dobu long Niugini

copyright © 1985 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Dobu

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 9 Oct 2020

b7b1c532-e0bd-5fc1-87a9-1f5f70cc897d